

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

საერთაშორისო ურთიერთობებისა და საერთაშორისო
უსაფრთხოების სამაგისტრო საგანმანათლებლო პროგრამის
სტუდენტი

გიორგი რეხვიაშვილი

**ნატოს სტრატეგიული კონცეფციების და გესოსტრატეგიის
ტრანსფორმაცია ცივი ომის და პოსტ-ცივი ომის პერიოდში**

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია საერთაშორისო ურთიერთობების
მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: ალიკა გუჩუა
პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი, ასისტენტი

თბილისი-2021

ანოტაცია

გასული საუკუნე დაძაბული და ასევე მრავალფეროვანი იყო თავისი მოვლენებით, ამ საუკუნეში მოხდა ორი მსოფლიო ომი, გაჩნდა ისეთი ტერმინი როგორცაა სუპერსახელმწიფო, სამხედრო დაძაბულობა და შეიარაღებული კონფლიქტები იყო მსოფლიოს ყველა კონტინენტზე, ეს იქნებოდა ორი ან რამდენიმე სახელმწიფოს დაპირისპირება თუ სამოქალაქო ომი რომელიმე ქვეყანაში. მოვლენების ეპიცენტრი კი ევროპაში მდებარეობდა.

მოვლენების დაძაბულობის გამო შეიქმნა სხვადასხვა ორგანიზაციები, სამხედრო ბლოკები თუ სხვა ხელშეკრულებები სახელმწიფოებს შორის, შეიქმნა ისეი დიდი მსოფლიო ორგანიზაცია როგორცაა გაერო, ევროკავშირი და მომავალში ყველაზე დიდი და ძლიერი სამხედრო ბლოკი როგორცაა ნატო. ნატოს შექმნის მიზეზი ყველასთვის ნათელი იყო მაშინაც და ახლაც, მისი მთავარი მიზანი იყო საბჭოთა კავშირისგან მომდინარე საფრთხისგან თავდაცვა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ მოვლენები შეიცვალა და ნაოს არსებობაც კითხვის ნიშნის ქვეშ იდგა, მაგრამ როგორც ვითარებამ გვაჩვენა ნატო გადაეწყო არსებული ვითარებიდან გამომდინარე და ჩაერთო სხვადასხვა საკითხებში, ამასთან ერთად კი უკვე გაძლიერდა საბჭოთა კავშირის მემკვიდრე რუსეთი. ნაშრომში განვიხილავთ ნატოს შექმნის მიზეზებს, მის ფუნქციებს და მის განვითარებას. შევხებით ისეთ თემებს როგორცაა ნატოს როლი ცივი ომის პერიოდში, მის შემდგომ მოვლენებს და ნატოს ბრძოლას ტერორიზმთან.

მოვლენების ასეთმა განვითარებამ ძალიან დიდი გავლენა იქონია მაშინდელი მსოლიოს გეოპოლიტიკაზე, ამ ორგანიზაციის შექმნამ დიდი როლი ითამაშა ძალთა ბალანსის გადანაწილებაში მთლიან კონტინენტზე, გაყო ორად ის მსოფლიო, რომელიც ერთ დროს თავის მტერს ერთად ებრძოდა. მაგრამ ამ ყველაფერმა გამოიწვია სიმშვიდე და მშვიდობა იმ კონტინენტზე რომელმაც სულ რაღაც 30 წელიწადში გადაიანა ორი მსოფლიო ომი და ქვეყნების ეკონომიკები ნულიდან იყო ასაღორძინებელი.

Annotation

Transformation of NATO Strategic Concepts and Geostrategy during the Cold War and Post-Cold War

The last century was tense and also varied in its events, in this century two world wars took place, a term such as superpower emerged, military tensions and armed conflicts were on all continents of the world, be it two or more state confrontations or civil wars in any country. The epicenter of the events was in Europe.

Due to the escalation of events, various organizations, military blocs or other agreements have been established between the states, such a large world organization as the UN, the European Union and the largest and most powerful military bloc in the future, such as NATO. The reason for the creation of NATO was clear to everyone then and now, its main purpose was to defend itself from the threat posed by the Soviet Union.

The events after the collapse of the Soviet Union changed and the existence of Nao was also questioned, but as the situation shown, NATO reorganized due to the current situation and became involved in various issues, while Russia, the successor to the Soviet Union, was already strengthened.

In this paper we discuss the reasons for the creation of NATO, its functions and its development. We will cover topics such as the role of NATO during the Cold War, its aftermath, and NATO's fight against terrorism.

Such a development had a profound effect on the geopolitics of the world at the time, with the creation of this organization playing a major role in redistributing the balance of power across the continent, splitting in two the world that once fought its enemy together. But all of this has brought peace and tranquility to a continent that in just 30 years has endured two world wars and the economies of the countries have been revived from scratch.

Giorgi Rekhviashvili

სარჩევი

ანოტაცია-----	2
Annotation-----	3
შესავალი-----	5
თავი I. ნატოს გეოსტრატეგია ცივი ომის პერიოდში-----	10
1.1 ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსის ჩამოყალიბება და განვითარება-----	10
1.2 ნატოს განვითარების და გაფართოების პოლიტიკა-----	20
1.3 ნატოს დოქტრინები ცივი ომის პერიოდში-----	30
თავი II. ნატოს გეოპოლიტიკური ტრანსფორმაცია-----	37
2.1 ნატოს როლი ცივი ომის დასრულების შემდეგ-----	37
2.2 ნატოს როლი საერთაშორისო მისიებში-----	47
2.3 ნატოს როლი ასიმეტრიულ საფრთხეებთან და ტერორიზმთან ბრძოლაში--	64
თავი III. ნატო XXI საუკუნეში, მტერი და მოკავშირე-----	71
3.1 ნატოს ახალი სტრატეგიული კონცეფცია-----	71
3.2 ნატო რუსეთის ურთიერთობა-----	74
3.3 ნატო საქართველოს ურთიერთობა-----	77
დასკვნა -----	83
გამოყენებული ლიტერატურა-----	87
დანართები-----	91

შესავალი

გასული საუკუნე ეს არის ის პერიოდი როდესაც გლობალიზაციამ არარსებულ ტემპებს მიაღწია, მფოლიოს ტექნოლოგიური განვითარება წავიდა ისეთი სწრაი ტემპებით როგორც არასდროს. მოხდა ბევრი ისეთი მნიშვნელოვანი მოვლენა როგორებიცაა ბურთვული ენერჯია, კოსმოსში გასვლა, რეაქტიული ძრავა, სარაკეტო შეიარაღება, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან კი ძირითადი აქცენტი კეთდებოდა კომპიუტერიზაციაზე, მიკროჩიპებზე და ელექტრონული მართვის სისტემებზე. ამ ყველაფერმა გაგვიოლა ცხოვრება მაგრამ ასევე ბევრად მეტი პრობლემა წარმოიქმნა ვიდე მანამდე არსებობდა.

ადამიანების ერთმანეთთან კომუნიკაციის გაადვილებამ გამოიწვია სხვადასხვა ორგანიზაციების შექმნა. ჩვენ რომელიც გვინტერესებს ყველაზე მეტად, ესაა ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსი, რომელსაც უდიდესი როლი მიუძღვის მსოფლიოში არსებულ ვითარებაში და მშვიდობის დამყარებაში.

თემის აქტუალურობა - ჩვენი დღევანდელი ვითარება ქვეყანაში ისეთია რომ აბსოლიტურად ყველამ იცის ნატოს არსებობის შესახებ, მაგრამ მათი საქმიანობა და მუშაობის პრინციპი თითმის არავის.

საქართველოს კავშირი ამ ორგანიზაციასთან დაიწყო გასული საუკუნის ბოლოს, როდესაც პირველად წავიდა ქართული სამხედრო კონტინგენტი სამშვიდობო მისიით, მათი მოქმედების ზონა მდებარეობდა სერბეთში კერძოდ კი კოსოვოში, სადაც საომარი მოქმედებები ახალი დამთავრებული იყო. ამის შემდეგ იყო ერაყი და ავღანეთი.

ეს თემა ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალურია დღეს ჩვენს ქვეყანაში, საინტერესოა ვიცოდეთ ბევრი რამ იმ ორგანიზაციაზე რომელშიც გაწევრიანება ქვეყნისთვის პრიორიტეტული საკითხებიდან მოწინავე პოზიციაზე იმყოფება.

ნაშრომის მიზნები

- გავიგოთ ორგანიზაციის შექმნის რეალური მიზნები.
- განვითარების ისტორია, გაფართოების ტემპები.

- მისი მოქმედების არეალი
- პოტენციური მტრები მსოლიოს მასშტაბით.
- ორგანიზაციის მთავარი სტრატეგია დღევანდელ ვითარებაში.

ნაშრომის ამოცანები

- ნატოს ამოცანების ადეკვატურად შეფასება.
- ორგანიზაციის ფუნქციონირების ძირითადი მახასიათებლების და მოქმედების არეალის განსაზღვრა.
- ნატოს მოდერნიზაციის მნიშვნელობა, ორგანიზაციის გაფართოება.
- ნატოს ბრძოლა სხვადასხვა საფრთხეებთან და თანამშრომლობა მსოლიოს სხვადასხვა ორგანიზაციებთან.
- ნატოს მთავარი არსის განსაზღვრა, კოლექტიური თავდაცვა, მეხუთე პუნქტი.

საკვლევი კითხვები:

1. ნატოს როლი ცივი ომის პერიოდში?
2. რამ განაპირობა ნატოს სტრატეგიული კონცეფციების და გეოსტრატეგიის ტრანსფორმაცია ცივი ომის და პოსტ-ცივი ომის პერიოდში?
3. რამდენად ეპექტურია ნატოს ახალი სტრატეგია ალიანსის წინაშე არსებული საფრთხეების და რისკებთან ბრძოლის კონტექსტში?
4. ნატოს როლი გლობალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სამეში?

ჰიპოთეზა

ნატომ ცივი ომის პერიოდში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა კომუნიზმის დამარცხების საქმეში. ორ დაპირისპირებულ ბანაკს შორის ურთიერთობები სულ იცვლებოდა დაპირისპირებიდან დენატის პოლიტიკამდე, ჩნდებოდა ახალი რისკები და საფრთხეები შესაბამისადაც ნატოს უნდა შეემუშავებინა საბჭოთა კავშირის შესაჩერებლად ახალი სტრატეგიული კონცეფციები, გეოსტრატეგიული ტრანსფორმაციის საპასუხოდ. იგივე პოლიტიკა გრძელდება ცივი ომის

დასრულების შემდგომ როდესაც აღინსმა განიცადა ახალი გესოტრატეგიული ტრანსფორმაცია და მოერგო უსაფრთხოების არქიტექტურის ახალ რეალობას. თანამედროვე პერიოდში შეიძლება ითქვას ნატოს ახალი სტრატეგია საკმაოდ ეფექტურია და უზრუნველყოს ალიანსის უსაფრთხოებას. ნატოს როლი გლობალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის და დამკვიდრების საქმეში საკმაოდ მნიშვნელოვანია და ის ეფექტურად უზრუნველყოს საფრთხეების და კრიზისების მართვას.

კვლევის საგანი და ობიექტი

ნაშრომის კვლევის საგანს წარმოადგენს: ნატოს როლის წარმოჩენა ცივი ომის და პოსტ-ცივი ომის პერიოდში თანამედროვე საფრთხეები ფონზე.

კვლევის ობიექტა: ნატოს სტრატეგიული კონცეფციების ფაქტორი ალიანსის გლობალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საქმეში.

კვლევის მეთოდები

- „ძალთა ბალანსის თეორია“ - მჭიდროდ უკავშირდება პოლიტიკურ რეალიზმს და საერთაშორისო სისტემის ანარქიული სტრუქტურიდან გამომდინარეობს. იმის გამო, რომ საერთაშორისო სისტემა ანარქიულია, თითოეული სახელმწიფოს ძირითადი ამოცანაა ბრძოლა თვითგადარჩენისა და თვითდამკვიდრებისათვის.
- „სექიურითიზაციის კონცეფცია“ - რომელიც უკავშირდება უსაფრთხოების კვლევების კოპენჰაგენის სკოლას, რომლის ავტორები არიან ოლი ვივერი და ბარი ბუზანი, ისინი კონსტრუქტივიზმის თეორიის წიაღში, საზოგადოების ჩართულობას ითვალისწინებენს.
- „ურთიერთდამოკიდებულების თეორიის“ - თანახმად, სახელმწიფოებს შორის გაზრდილი ურთიერთდამოკიდებულება ამცირებს ერთმანეთის საპირისპიროდ კონფლიქტში ჩართვის შესაძლებლობას. ამის სანაცვლოდ, მათ უბიძგებს უფრო ფართო თანამშრომლობისაკენ.

- „თანამშრომლობითი უსაფრთხოების თეორიის“ - მიხედვით ქვეყნების კოალიციაში გაწევრიანება, ან თანამშრომლობითი კავშირების შექმნა დანარჩენ ქვეყნებთან, სხვადასხვა მიზეზით შეიძლება აიხსნას. თუმცა, მათი აზრით, ყველზე მტკიცე განმაპირობებელ ფაქტორად საერთო საფრთხის აღქმა უნდა ჩაითვალოს.

კვლევის მეთოდები:

- ისტორიულ აღწერილობითი;
- კონტენტ ანალიზი;
- შედარებითი ანალიზი;
- „შემთხვევის შესწავლა“(case study);
- პოლიტიკის კვლევის ანალიზი.

ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა: ნაშრომი გამოადგება და დააინტერესებს ნატოს და საერთაშორისო უსაფრთხოების, ასევე ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებით დაინტერესებულ ყველა ანალიტიკოსს, საერთაშორისო ურთიერთობების და უსაფრთხოების მკვლევარს. აგრეთვე, მათ ვინც იკვლევს ან სწავლობს ნატოს და მის უსაფრთხოების მიმართულებით მიმდინარე პოლიტიკურ მოვლენებს. ასევე, მისი გამოყენება შესაძლებელია საბაკალავრო და სამაგისტრო პროგრამაში. ნაშრომი შეიძლება გამოადგეს სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებს თავდაცვის სამინისტრო, საგარეო სამქეთა სამინისტროს და სხვა უწყებებს.

სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა

ნიკა ჩიტაძე „ნატო- ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი მშვიდობის და სტაბილურობის მთავარი გარანტი“, 2008წ. მარშალის გეგმის კურსდამთავრებულთა კავშირი, საქართველო-საერთაშორისო და უსაფრთხოების საკითხების კვლევის ცენტრი, თბილისი 2008. ავტორი აყალიბებებს შეხედულებებს თუ როგორ ხორციელდება ნატოში ქვეყნების გაწევრიანება და

მიღება. თუ რა სარგებელი შეიძლება მიიღოს ალიანსმაც და ქვეყანამაც ურთიერთდამოკიდებულობის და პარტნიორობის ნიადაგზე. წიგნში ასევე ყურადღება გამახვილებულია „ცივი ომის“ და ცივი ომის შემდგომ პერიოდზე

Enduring Alliance: A History of NATO and the Postwar Global Order, April 15, 2019. - ნაშრომში „მტკიცე ალიანსი“, სეილი მოგვითხრობს, თუ როგორ შექმნეს დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოებმა შეერთებულ შტატებსა და კანადასთან ხელშეკრულება საბჭოთა კავშირის მხრიდან ხელყოფის თავიდან ასაცილებლად და სამომავლო სამხედრო კონფლიქტის პირველი თავდაცვის როლის შემსრულებლად.

What's Wrong with NATO and How to Fix it, -(June 9, 2021) ამ ახალ წიგნში მარკ ვებერი, ჯეიმს სპერლინგი და მარტინ სმიტი იკვლევენ ცივი ომის შემდგომ ოთხ მნიშვნელოვან მოვლენას, რომლებიც საფრთხეს უქმნის ნატოს გადარჩენას: გადაჭარბებული გეოსტრატეგიული მიღწევა და უსაფუძვლო უსაფრთხოების პოლიტიკის პორტფელი; შესაძლებლობების მოკლე შემცირებისა და თავდაცვის ხარჯების ნიშნულების დაკმაყოფილების შეუსრულებლობა; აშშ-ს დაღლილობა და ევროპული სიფრთხილე, რომელიც ნატოს კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს; შიდა-ალიანსური უთანხმოება რუსეთის უსაფრთხოების ევროპულ წესრიგში რუსეთის ადგილის შესახებ და როგორ უნდა მოგვარდეს მოსკოვის საქართველოსა და უკრაინის დესტაბილიზაცია.

Beyond NATO: A New Security Architecture for Eastern Europe (The Marshall Papers) August 15, 2017- ამ ახალ Brookings Marshall- ის ნაშრომში მაიკლ ო'ჰენლონი ამტკიცებს, რომ ახლა დროა დასავლეთის ქვეყნები მოლაპარაკდნენ აღმოსავლეთ ევროპის ნეიტრალური ქვეყნების უსაფრთხოების ახალ არქიტექტურაზე რეგიონის სტაბილიზაციისთვის და რუსეთთან ომის რისკების შესამცირებლად. იგი მიიჩნევს, რომ ნატოს გაფართოება საკმარისად შორს წავიდა. უსაფრთხოების ახალი არქიტექტურის ძირითადი კონცეფცია იქნება მუდმივი ნეიტრალიტეტი.

თავი I . ნატოს გეოსტრატეგია ცივი ომის პერიოდში

1.1 ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსის ჩამოყალიბება და განვითარება

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია (North atlantic treaty organization) არის ევროპული სახელმწიფოების, აშშ-სა და კანადის სამხედრო-პოლიტიკური სტრუქტურა, რომელიც შეიქმნა ამერიკის შეერთებული შტატების ინიციატივით ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების საფუძველზე 1949 წლის 4 აპრილს ვაშინგტონში 12 ქვეყნის (აშშ, ბელგია, დიდი ბრიტანეთი, დანია, ისლანდია, იტალია, კანადა, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, ნორვეგია, პორტუგალია, საფრანგეთი) ლიდერების მიერ. ვაშინგტონის ხელშეკრულება ძალაში შევიდა 1949 წლის 24 აგვისტოს და უვადოა. 1952 წელს ბლოკს შეუერთდნენ საბერძნეთი და თურქეთი, 1955 წელს გერმანია და 1982 წელს ესპანეთი. 1999 წელს ოფიციალურად გაფორმდა უნგრეთის, პოლონეთისა და ჩეხეთის წევრობა ნატოში, 2004 წელს მიიღეს ბულგარეთი, ლატვია, ლიტვა, რუმინეთი, სლოვაკეთი, სლოვენია და ესტონეთი, ხოლო 2009 წელს - ალბანეთი და ხორვატია. 2017 წელს - მონტენეგრო, 2020 წელს - ჩრდილოეთ მაკედონია.

ალიანსი შეიქმნა იმ საბაბით, რომ დასავლეთის ქვეყნების ძალისხმევა უნდა გაერთიანებულიყო საბჭოთა კავშირის მხრიდან შესაძლო აგრესიისგან კოლექტიური თავდაცვისდაცვის უზრუნველსაყოფად. ნატო არის ორგანიზაცია, სადაც წევრი ქვეყნები ინარჩუნებენ სრულ დამოუკიდებლობას და სუვერენიტეტს. ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსში ყველა გადაწყვეტილება მიიღება კონსენსუსის საფუძველზე, თითოეული წევრი ქვეყნის ინტერესების გათვალისწინებით.¹

ალიანსის დეკლარირებული მიზნებია კოლექტიური თავდაცვა, მშვიდობის შენარჩუნება და უსაფრთხოების დაცვა, ასევე ევროატლანტიკურ რეგიონში სტაბილურობის უზრუნველყოფა. ამასთან, ალიანსის შექმნის მიზნების

¹ რა არის ნატო?, საქართველო და ნატოსაინფორმაციო ცენტრი. გვ.1. <https://old.infocenter.gov.ge/nato-structure/> (ბოლო ნახვა - 20.04.2021)

ანალიზმა აჩვენა, რომ შეერთებულმა შტატებმა პირველ რიგში შექმნა კაპიტალისტური სახელმწიფოების სამხედრო ბლოკი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა, უშუალოდ საბჭოთა კავშირის და სოციალისტური ბანაკის სხვა ქვეყნების წინააღმდეგ; მეორეც, გააძლიეროს თავისი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო გავლენა დასავლეთ ევროპის ქვეყნებზე და არ დაუშვას ქვეყნების დამოუკიდებელი დაჯგუფების არსებობა ამ სამყაროში, რაც გარკვეულწილად შეიძლება ეწინააღმდეგებოდეს შეერთებულ შტატებს.

საერთაშორისო ურთიერთობების განვითარების ამჟამინდელ ეტაპზე, რომელსაც ახასიათებს ახალი, უფრო ეფექტური უსაფრთხოების სისტემის ძიება, წამყვანი დასავლეთის ქვეყნების ხელმძღვანელობა ცდილობს ალიანსი გადააქციოს მთავარ სტრუქტურად, რომელიც პასუხისმგებელია „დემოკრატიის პოპულარიზაციისთვის“. ”და გადაჭრას კრიზისი მსოფლიოს თითქმის ყველა რეგიონში.

ალიანსის თავისებურება, სხვა სახელმწიფოთა კოალიციებისგან განსხვავებით, არის გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების (JAF), აგრეთვე მუდმივი წამყვანი ცენტრალური და რეგიონალური (პერიფერიული) სამეთაურო და საკონტროლო ორგანოების დიდი სამუშაო აპარატით, მოქმედების არეალი რომელიც მოიცავს სამხედრო, სამხედრო-პოლიტიკურ და სამხედრო-ეკონომიკურ არეალს და ამასთან, გავლენას ახდენს ბლოკის ქვეყნების საგარეო და საშინაო პოლიტიკაზე.

ნატოს სამხედრო სტრუქტურის შენარჩუნების აუცილებლობის დასაბუთების მიზნით, დასავლელმა ექსპერტებმა წამოაყენეს თეზისი მსოფლიოში ახალი საფრთხეების გაჩენის შესახებ, რომელთა თავიდან აცილება და აღმოფხვრა მოითხოვს ორგანიზაციის სამხედრო პოტენციალის შექმნასა და გაუმჯობესებას.

ამჟამად, ნატო მოიცავს 30 სახელმწიფოს. მომავალში, სავარაუდოდ, გაფართოვდება მისი წევრობა ახალი წევრების მიღებით.

ალიანსის მმართველი ორგანოებია: ნატოს საბჭო (პოლიტიკური საკითხები), თავდაცვის დაგეგმვის კომიტეტი (სამხედრო-პოლიტიკური საკითხები), სამხედრო კომიტეტი (სამხედრო საკითხები). ნატოს გენერალური მდივანი უზრუნველყოფს ბლოკის სამეთაურო სტრუქტურების საერთო მიმართულებას და კოორდინაციას. ნატოს შტაბ-ბინა მდებარეობს ბრიუსელში (ბელგია).

ალიანსის პასუხისმგებლობის ზონაში შედის ბლოკის წევრი ქვეყნების ტერიტორიები (გარდა აშშ, კანადა და საფრანგეთი) და მათ კუთვნილი კუნძულები, ჩრდილოეთის, ირლანდიის, ნორვეგიის, ბალტიის, ხმელთაშუა ზღვის, შავი და აზოვის ზღვები, სრუტეების ზონები - ბალტიისპირეთი, შავი ზღვა, გიბრალტარი, ლაშქარი, ჩრდილო ატლანტის ოკეანე (კიბოს ტროპიკის ჩრდილოეთით), ასევე მათ ზემოთ არსებული საჰაერო სივრცე. ამასთან, ალიანსის უსაფრთხოების საშიშროების განეიტრალების მიზნით, მისი ხელმძღვანელობა განიხილავს ნატოს ძალების ჩართულობის გეოგრაფიული მასშტაბის შემდგომი გაფართოების შესაძლებლობას მისი პასუხისმგებლობის არეალიდან, ჩინეთი, ინდოეთი, ჩრდილოეთ აფრიკის ქვეყნები და აფრიკის რქა.

ალიანსის მმართველი ძირითადი ორგანოების სისტემის ფორმირება მოხდა 1949 – 1966 წლებში. 1949 წლის სექტემბერში შეიქმნა ბლოკის უმაღლესი პოლიტიკური ორგანო - ნატოს საბჭო, რომლის მუშაობას ხელმძღვანელობდა ნატოს საბჭოს თავმჯდომარე (1950 წლიდან 1957 წლამდე - მუდმივი თავმჯდომარე). იმავე წლის ოქტომბერში შეიქმნა უმაღლესი სამხედრო ორგანო, ნატოს სამხედრო კომიტეტი. შეხვედრებს შორის 1966 წლამდე, სამხედრო კომიტეტის მუდმივმა ჯგუფმა, რომელიც შედგებოდა შეერთებული შტატების გენერალური შტაბის წარმომადგენლები (თავმჯდომარე), დიდი ბრიტანეთი და საფრანგეთი, ახორციელებდა კონტროლს გადაწყვეტილებების შესრულებაზე და კოორდინაციას უწევდა სამხედრო საქმიანობას.

1952 წელს ნატოს საბჭოს ლისაბონის სესიის გადაწყვეტილების შესაბამისად შეიქმნა მუდმივი საკონსულტაციო და აღმასრულებელი სტრუქტურები

(კომიტეტები, სამდივნოები, დირექტორატები), განისაზღვრა მათი შემადგენლობა, ამოცანები და უფლებამოსილებები. ამავდროულად დაარსდა ნატოს გენერალური მდივნის პოსტი, რომელსაც ბლოკის ქვეყნების ცნობილი პოლიტიკური მოღვაწეები დანიშნა ნატოს საბჭომ. თავის საქმიანობაში გენერალური მდივანი ეყრდნობა მისდამი დაქვემდებარებულ საერთაშორისო სამდივნოს (შეიქმნა 1951 წელს), ხოლო 1957 წლიდან იგი ხელმძღვანელობდა ნატოს საბჭოს სხდომებს.

ნატოს უმაღლესი მართვის ორგანოების პარალელურად შეიქმნა ბლოკის გაერთიანებული შეიარაღებული ძალები და მათი მართვის სისტემა. ალიანსის სამხედრო სტრუქტურების შექმნის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღეს 1950 წლის მაისში, ლონდონში ნატოს სამიტზე. იმავე წლის დეკემბერში აშშ – ს გენერალი დუაიტ ეიზენჰაუერი დაინიშნა ნატოს პირველ უმაღლეს მეთაურად ევროპაში.

1952 წლის აპრილში შეიქმნა ატლანტიკურში ნატოს უმაღლესი სარდლობა (ნორფოლკი, აშშ), რომელსაც სათავეში ამერიკელი ადმირალი ედგა. ორი ძირითადი სარდლობა ექვემდებარებოდა მას - აღმოსავლეთ და დასავლეთ ატლანტიკურ ოკეანეში. იმავე წელს შეიქმნა უმაღლესი სარდლობა ინგლისის არხის ზონაში და მას შემდეგ, რაც ნატო შეუერთდა საბერძნეთისა და თურქეთის ბლოკს ხმელთაშუაზღვისპირეთშიც აქვს უმაღლესი სარდლობის შტაბი.

გფრ-ს ნატოში შესვლასთან დაკავშირებით (1955) გაფართოვდა ევროპაში ნატოს გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების უმაღლესი მეთაურის უფლებამოსილებები და 1961 წელს შეიქმნა ნატოს გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების სარდლობა ბალტიის სრუტეების ზონაში, დაქვემდებარებული ნატოს უმაღლესი სარდლობა ჩრდილოეთ ევროპის ოპერაციების თეატრში.

1961 წელს ევროპაში დაიწყო ბლოკის საჰაერო თავდაცვის ერთიანი სისტემის ფორმირება, რომელიც მოიცავდა ოთხ ზონას - ჩრდილოეთი, ცენტრალური, სამხრეთ და ატლანტიკური. პირველი სამი ზონის საზღვრები, შესაბამისად, ემთხვევა ჩრდილოეთ ევროპის, ცენტრალური ევროპისა და

სამხრეთ ევროპის ოპერაციების თეატრის საზღვრებს. ატლანტის ზონა მოიცავდა დიდი ბრიტანეთის ტერიტორიას (შეტლანდისა და ჰებრიდების ჩათვლით), აგრეთვე ფარერის კუნძულებსა და ზღვების წყლებს.

1961 წლის აგვისტოში შეიქმნა ნატოს მობილური ძალები, რათა გაუმკლავდნენ მოულოდნელად წარმოქმნილ ამოცანებს, აგრეთვე აჩვენებდნენ ბლოკის ქვეყნების ერთიანობასა და მზაობას დასავლეთის ინტერესების ერთობლივად დასაცავად, რომელთა გამოყენება მკაცრი და მკაცრი შემთხვევაში იყო გათვალისწინებული. სიტუაციის გამწვავება, პირველ რიგში, ბლოკის ფლანგებიდან.

1967 წელს, ნატო-ს გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების მთავარი სარდლობის შემადგენლობაში, ცენტრალური ევროპის ოპერაციების თეატრში, შეიქმნა ორი სარდლობა - გაერთიანებული სახმელეთო ძალები და გაერთიანებული საჰაერო ძალები.

1960-იანი წლების მეორე ნახევრიდან მიიღეს ზომები ალიანსის ფლანგების განმტკიცების მიზნით. ამ მიზნით, 1968 წლის იანვარში შეიქმნა ნატო-ს მოკავშირეთა საზღვაო ძალების მუდმივი ფორმირება ატლანტიკურ ოკეანეში, იმავე წლის მაისში - ნატოს საზღვაო ძალების საბაზო ავიაციის სარდლობა სამხრეთ ევროპის ოპერაციების თეატრში და 1973 წლის მაისში - სრუტის ზონაში, ლამანში არხის ბლოკის ნაღმების გამწმენდი ძალების მუდმივი ფორმირება.

1960-იანი წლების შუა პერიოდში ალიანსის ხელმძღვანელობამ დაიწყო ალიანსის ბირთვული ძალების პრაქტიკული შექმნა და მათი მეთაური და საკონტროლო ორგანოების ფორმირება. 1965 წლის ნოემბერში შეიქმნა ბირთვული დაგეგმვის კომიტეტი („მაკნამარას კომიტეტი“), რომელიც შედგებოდა ბელგიის, დიდი ბრიტანეთის, საბერძნეთის, დანიის, იტალიის, კანადის, ნიდერლანდების, აშშ-ს, თურქეთისა და გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის წარმომადგენლებისგან. მისი რეკომენდაციების შესაბამისად, 1966 წლის დეკემბერში შეიქმნა ნატოს ბირთვული დაგეგმვის საკონსულტაციო

ორგანოები, ბირთვული თავდაცვის კომიტეტი და ბირთვული დაგეგმვის ჯგუფი.

ბირთვული თავდაცვის კომიტეტში შედიან ნატოს წევრი ქვეყნების წარმომადგენლები (ისლანდიის, ლუქსემბურგის, პორტუგალიის და საფრანგეთის გარდა). ამ ორგანოს შეხვედრები თავდაცვის მინისტრების დონეზე ტარდებოდა წელიწადში ერთხელ ან ორჯერ ნატოს გენერალური მდივნის თავმჯდომარეობით.

თავდაპირველად ბირთვული მომწოდებელი ჯგუფი შედგებოდა შერთებული შტატების, დიდი ბრიტანეთის, იტალიისა და გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის წარმომადგენლებისგან მუდმივად, ასევე ბირთვული თავდაცვის კომიტეტის სხვა წევრების სამი ან ოთხი წარმომადგენლისგან, რომლებიც არჩეულნი იყვნენ 18 თვის განმავლობაში. 1979 წელს, მას შემდეგ, რაც მიიღეს გადაწყვეტილება ევროპაში ახალი ამერიკული საშუალო რადიუსის რაკეტების განლაგების შესახებ, ბლოკის ხელმძღვანელობაში შედიოდნენ ნატო-ს სამხედრო ორგანიზაციის ყველა ქვეყნის წარმომადგენლები, როგორც ბირთვული დაგეგმვის ჯგუფის მუდმივი წევრები. ბირთვული მომწოდებელი ჯგუფის გაფართოებამ ბირთვული თავდაცვის კომიტეტის დონეზე გამოიწვია ორი ორგანოს მუშაობის დუბლირება და ამ უკანასკნელის საქმიანობის შეწყვეტა.

70-იანი წლების დასაწყისისთვის შეიქმნა და განხორციელდა ზომები ბლოკის მართვის სისტემის ეფექტურობის, მოქნილობისა და ეფექტურობის გაზრდის მიზნით. 1971 წელს დაიწყო ნიკას ავტომატიზირებული საკომუნიკაციო სისტემის განთავსება, რომელიც მიზნად ისახავდა საიმედო კომუნიკაციებს როგორც ნატოს უმაღლესი სამხედრო-პოლიტიკური ხელმძღვანელობისთვის, ასევე ბლოკის მოკავშირეთა შეიარაღებული ძალების მართვისა და კონტროლის ორგანოების სტრატეგიულ და ოპერატიულ-ტაქტიკურ დონეზე. ცენტრალური ევროპის ოპერაციების თეატრში ალიანსის გაერთიანებული საჰაერო ძალების საბრძოლო გამოყენების ეფექტურობის

გაზრდის მიზნით, 1973 წელს შეიქმნა ნატოს თეატრის სარდლობა. ევროპაში ალიანსის გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების საბრძოლო შესაძლებლობების გაზრდის გრძელვადიანი სამხედრო პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი საქმიანობა იყო AWACS-HATO AWACS და საავიაციო კონტროლის სისტემის განთავსება, რომელიც მოიცავს 1982 წელს შექმნილ AWACS ბრძანებას და ქსელს. სახმელეთო რადარის სვეტების.

იმის გათვალისწინებით, რომ სამხედრო-პოლიტიკური ვითარება შეიცვალა მსოფლიოში 1980-იანი წლების ბოლოს და 1990-იანი წლების დასაწყისში (ვარშავის პაქტის ორგანიზაციის დაშლა და სსრკ დაშლა), ალიანსის სამხედრო პოლიტიკის მიმართულებაც მნიშვნელოვნად იყო შესწორებული. 1991 წლის ნოემბერში რომის სამიტზე მიღებულ იქნა კოალიციური სტრატეგია, რომელიც ასახავდა ნატოს ხელმძღვანელობის კონცეპტუალური შეხედულებების ალიანსის სამხედრო ძალების მშენებლობასა და გამოყენებას. ამ სტრატეგიის თანახმად, დსთ-ს ქვეყნებთან ალიანსის პირდაპირი დაპირისპირება ნაკლებად სავარაუდო იყო. ევროპაში ფართომასშტაბიანი სამხედრო კონფლიქტის გაჩაღების შესაძლებლობა განიხილებოდა, პირველ რიგში, ადგილობრივი კრიზისული სიტუაციის გამწვავების შედეგად, რომლის მოგვარების პროცესში ევროპული სახელმწიფოების უმეტესი ნაწილი შეიძლება იყოს გათვლილი.

ამ მხრივ, დაასკვნეს, რომ აუცილებელია დიალოგის განვითარება ევროპის ყველა ქვეყანასთან და მათი ჩართვა ალიანსის საქმიანობის სფეროში. ამ მიზნით, 1991 წელს შეიქმნა ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭო (NACC), რომლის ფარგლებშიც ნატო ურთიერთქმედებდა ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებთან, აგრეთვე ყოფილ სსრკ – ს ტერიტორიაზე შექმნილ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებთან. 1997 წლის მაისში, სინტრაში (პორტუგალია), ნატოსა და პარტნიორი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრებმა გადაწყვიტეს NACC- ს ევრო-ატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოდ (European Association for Palliative Care) გადაკეთება, ასევე ხელი მოაწერეს EAPC- ის მთავარ დოკუმენტს.

ბლოკის სამხედრო პოლიტიკაში კონცეპტუალური ცვლილებების პარალელურად, დაიწყო სარდლობისა და კონტროლის სისტემის რეორგანიზაცია, რაც ითვალისწინებს ოპერაციის დონეზე მეთაურობის ცენტრალიზაციის ზრდას შუალედური სამეთაურო სტრუქტურების აღმოფხვრით და ახალი, უფრო დიდი კოალიციური სარდლებისა და შტაბების შექმნით. 1994 წელს, ნატოს გენერალური სარდლობა ჩრდილო – ევროპულ ოპერაციების თეატრში გადაიქცა ნატოს გენერალურ სარდლად ჩრდილო – დასავლეთ ევროპის (NWE) ოპერაციების თეატრში (შტატი ჰაი უიკომში, დიდი ბრიტანეთი), რომელსაც დაშლილი ნატოს უმაღლესი სარდლობის ფუნქციები გადაეცა ლამანშის არეალს.

ცენტრალური ევროპის ოპერაციების თეატრში მთავარი სარდლობის სტრუქტურაში გაუქმდა ჩრდილოეთ და ცენტრალური არმიის ჯგუფების დირექციები, აგრეთვე მე-2 და მე-4 ერთობლივი ტაქტიკური საავიაციო სარდლობები. მათ საფუძველზე შეიქმნა ორი სარდლობა - გაერთიანებული სახმელეთო ძალები და გაერთიანებული საჰაერო ძალები. გარდა ამისა, ბლოკის ახალი ამოცანების შესაბამისად, ნატოს მოკავშირეთა შეიარაღებული ძალები გადავიდნენ სამკომპონენტო სტრუქტურაზე, მათ შორის რეაქციის ძალებზე, მთავარ თავდაცვით ძალებსა და გამაძლიერებელ ძალებში.

ალიანსის გავლენის ზონის გაფართოებას ხელი შეუწყო ასევე 1994 წლის დეკემბერში ე.წ. ხმელთაშუა დიალოგის ინიციატივის მიღებამ, რომელიც ითვალისწინებს ორმხრივი პოლიტიკური კავშირების დამყარებას რეგიონის ქვეყნებთან, თითოეული მათგანის მონაწილეობით. სამეცნიერო, ჰუმანიტარული და სამხედრო-ტექნიკური ხასიათის კონკრეტულ საქმიანობაში. 1995 წლის თებერვალში დიალოგში მონაწილეობის მოსაწვევები გაიგზავნა ეგვიპტეში, ისრაელში, მავრიტანიაში, მაროკოსა და ტუნისში, ხოლო იმავე წლის ნოემბერში - იორდანიაში. 2000 წლის მარტში ალჟირი შეუერთდა ნატოს ხმელთაშუაზღვის დიალოგს.

1997 წლის 27 მაისს პარიზში, რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტმა, ნატოს გენერალურმა მდივანმა და მონაწილე ქვეყნების სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურებმა ხელი მოაწერეს „დამფუძნებელ აქტს ორმხრივი ურთიერთობების შესახებ, თანამშრომლობა და უსაფრთხოება რუსეთის ფედერაციასა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციას შორის“, რომლის თანახმად შეიქმნა ნატო-რუსეთის მუდმივი ერთობლივი საბჭო.

1997 წლის მაისში კიევში ოფიციალურად გაიხსნა ნატოს ინფორმაციისა და დოკუმენტაციის ცენტრი, რომელიც პირველი ასეთი ორგანო გახდა არა ბლოკის სახელმწიფოს ტერიტორიაზე. ორმხრივი ურთიერთობების განვითარების ფარგლებში, იმავე წლის ივლისში ხელი მოეწერა ქარტიას სპეციალური პარტნიორობის შესახებ ნატოსა და უკრაინას შორის, რამაც შექმნა წინაპირობები რესპუბლიკაში ალიანსის საქმიანობის გაფართოებისთვის. ამავე დროს, შეიქმნა ორმხრივი თანამშრომლობის სამუშაო ჯგუფი, რომელსაც „ნატო-უკრაინის კომისია“ ეწოდა. 1998 წლიდან ამ ქვეყნის ტერიტორიაზე მოქმედებს ნატოს სამხედრო კავშირის მისია, ხოლო 1999 წელს შეიქმნა ნატო-უკრაინის ერთობლივი სამუშაო ჯგუფი თავდაცვის რეფორმის საკითხებზე. ამავდროულად, იავორივის კომბინირებული შეიარაღების საწვრთნელმა პოლიგონმა (ლვოვიდან 50 კმ-ში) მიიღო პროგრამის ”პარტნიორობა მშვიდობისათვის” სასწავლო ცენტრის სტატუსი, რომელიც მიზნად ისახავდა ალიანსის გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების მოსამსახურეების მომზადებას და გახდა მისი პირველი პოლიგონი პოსტსაბჭოთა სივრცე.

ნატოს სარდლობისა და კონტროლის ორგანოების რესტრუქტურირაცია განხორციელდა „მრავალეროვანი ოპერატიული ძალების“ (MNOS) კონცეფციის გათვალისწინებით. ამ ინსტალაციის განსახორციელებლად, ყველა დონის კოალიციურ შტაბში შეიქმნა სპეციალური ჯგუფები, რის საფუძველზეც იგეგმება MNOS- ის შტაბების განთავსება. 1995 წელს შექმნილ ჩრდილოატლანტიკურ ასამბლეას (საპარლამენტო ორგანიზაციას, რომელიც აერთიანებს ბლოკის წევრი

ქვეყნების პარლამენტარებს და პარტნიორი ქვეყნების ე.წ. ასოცირებულ დელეგაციებს) 1999 წლის იანვარში ეწოდა ნატოს საპარლამენტო ასამბლეა.

ალიანსის ხელმძღვანელობამ 1999 წლის 23-25 აპრილს ვაშინგტონში გამართულ სამიტზე მიიღო ნატოს ახალი სტრატეგიული კონცეფცია, რომელიც განსაზღვრავს ალიანსის მიზნებსა და ამოცანებს ახალ საუკუნეში, აგრეთვე ალიანსის სამხედრო ძალების შექმნის პრიორიტეტებს. ძალებს. შესაბამისად, სამხედრო ძალა განიხილება, როგორც დასავლეთის ქვეყნების მიერ მათი ინტერესების განხორციელების და პოლიტიკური და ეკონომიკური მიზნების განხორციელების ძირითადი ინსტრუმენტი.

ყველაზე მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელმაც გამოავლინა ნატოს, როგორც სამხედრო ბლოკის არსი, იყო ალიანსის აგრესია იუგოსლავიის წინააღმდეგ 1999 წელს. ოპერაციის დროს, ალიანსმა თავისი ქმედებებით დაარღვია გაეროს წესდება, 1975 წლის ჰელსინკის აქტისა და ნატო-რუსეთის დამფუძნებელი აქტის დებულებები, თავად ალიანსის დამფუძნებელი დოკუმენტები, აგრეთვე მეორე საერთაშორისო სამართლის ნორმები სოფლიო ომი.

შედეგად, რუსეთის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებით, ნატო-სთან ურთიერთობა "გაყინული" იყო, პრაქტიკულად შეწყდა ყველა კონტაქტი, რომელიც სცილდებოდა რუსეთის სამხედრო კონტინგენტის ურთიერთობებს და კოსოვოში მრავალეროვანი სამშვიდობო ოპერაციების ბლოკი. რუსეთმა ასევე შეაჩერა მონაწილეობა EAPC და PFP პროგრამაში.

სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში (SEE) ალიანსის პოზიციის კონსოლიდაციის მიზნით, 1999 წლის შუა პერიოდიდან, ნატო ახორციელებს ე.წ. სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის ინიციატივას, რომელიც ითვალისწინებს მჭიდრო რეგიონული თანამშრომლობის ორგანიზებას შემდგომი პირობების შექმნით. რეგიონის ქვეყნები ალიანსში. ამავდროულად, EAPC- ს ეგიდით შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი ამ ინიციატივის განსახორციელებლად - სპეციალური სამუშაო ჯგუფი სამხრეთ კავკასიის რეგიონში რეგიონული თანამშრომლობის შესახებ.

1999 წლის ივლისში EAPC სტრუქტურებში შეიქმნა ამიერკავკასიის ანალოგიური სამუშაო ჯგუფი, რომლის მთავარი ამოცანაა რეგიონის ქვეყნებს დაეხმარონ შეიარაღებული ძალების მომზადებაში ნატო-ს ხელმძღვანელობით კრიზისული მენეჯმენტის ოპერაციებში.

1.2 ნატოს განვითარება და გაფართოების პოლიტიკა

ნატოს ხანგრძლივობა და წარმატება დაფუძნებულია მის შესაძლებლობებში ადაპტირებაში სტრატეგიულ ვითარებაში. ცივი ომის პირველ ხანებში ნატოს დაარსება წარმოადგენდა სტრატეგიულს გრანდიოზული მასშტაბის ადაპტაცია, სუვერენული სახელმწიფოების მუდმივი თავდაცვის სფეროში თანამშრომლობის ვალდებულება ისტორიული ალიანსების მიღმა გაცილებით მეტი იყო. ეს ახალი კოლექტიური თავდაცვა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იყო ევროპული წესრიგის კომპონენტი, რომელიც ემყარება ძნელად ნასწავლ ისტორიულ გამოცდილებას ომის წლები. მისი ქვაკუთხედი იყო და რჩება მე -5 მუხლი, რომელშიც ნათქვამია 'უნდა განხორციელდეს შეიარაღებული შეტევა ევროპაში ან ჩრდილოეთ ამერიკაში ერთი ან მეტი მათგანის წინააღმდეგ განიხილეს თავდასხმა ყველას წინააღმდეგ.' ეს თავდაცვითი კომპონენტი ნატოს პირველია და ყველაზე არსებითი მოთხოვნა.²

საერთო ჯამში, ალიანსის ისტორიის განმავლობაში, მისი შემადგენლობა რვაჯერ გაფართოვდა (ჩრდ. მაკედონიის ჩათვლით). პირველად, საბერძნეთი და თურქეთი შეუერთდნენ ჩრდილოატლანტიკურ ხელშეკრულებას 1952 წელს. 1955 წელს, დასავლეთ გერმანია გახდა ნატოს წევრი (1990 წელს, გერმანიის გაერთიანების შემდეგ, ყოფილი გდრ-ს ტერიტორია შევიდა ბლოკში), 1982 წელს - ესპანეთი. 90-იანი წლების დასაწყისში, ცივი ომის დასრულებასთან და სსრკ-ს

² Nato 2030 United for a new Era, 25 ნოემბერი 2020, p.23.

https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf

ბოლო ნახვა 15 მარტი, 2021.

დაშლის შემდეგ, ალიანსმა დაიწყო კონსულტაციების სხვადასხვა მექანიზმის შექმნა ყოფილი ვარშავის პაქტის ქვეყნებთან. ამრიგად, 1991 წელს შეიქმნა ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭო (1997 წელს იგი შეიცვალა ჩრდილოატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოს მიერ).

1994 წელს მიღებულ იქნა პროგრამა „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“, რომლის მიზანია მრავალმხრივი ურთიერთობა ალიანსსა და ცალკეულ სახელმწიფოებს შორის, რომლებსაც აქვთ პარტნიორის სტატუსი. ამჟამად პროგრამა აერთიანებს 21 პარტნიორ ქვეყანას, მათ შორის სსრკ – ს ყოფილ რესპუბლიკებს, ფინეთს, შვედეთს. 1995 წელს ალიანსმა გამოაქვეყნა კვლევა, სადაც ნათქვამია, რომ ახალ პირობებში „უნიკალური შესაძლებლობა შეიქმნა“ ბლოკის ახალი გაფართოებისთვის, რომლის მიზანია „უსაფრთხოების გაძლიერება ევრო-ატლანტიკურ რეგიონში“.

ორგანიზაციის სტრატეგიული კონცეფცია, რომელიც მიღებულ იქნა ლისაბონის სამიტზე 2010 წლის ნოემბერში, კიდევ ერთხელ ადასტურებს ღია კარის პოლიტიკას ახალი წევრებისთვის, მაგრამ აცხადებს, რომ კანდიდატებს არ უნდა ჰქონდეთ პრობლემები, რომლებიც შეიძლება შეაფერხოს საერთო უსაფრთხოება. ალიანსი წევრობის კანდიდატად ამჟამად განიხილავს სამ ქვეყანას: ბოსნია და ჰერცეგოვინა (BiH), მაკედონია და საქართველო. ნატოში გაწევრიანების მინიმალური მოთხოვნები მოცემულია დანართი #2-ში.

გაწევრიანების კრიტერიუმები არსებითია, ისინი არ წარმოადგენენ საკონტროლო ჩამონათვალს, რომელიც ავტომატურად მიდის ნატოში გაწევრიანებისკენ. ახალი წევრები უნდა მოიწვიონ მოქმედი წევრების კონსენსუსის საფუძველზე. ახალ წევრთა მოწვევის შესახებ გადაწყვეტილებებმა უნდა გაითვალისწინონ რატიფიკაციის აუცილებელი პროცესი წევრ სახელმწიფოებში. შეერთებული შტატების შემთხვევაში, გადაწყვეტილებები მიიღება კონგრესთან კონსულტაციით. ახალი წევრების მოწვევის მთავარი განმსაზღვრელი არის ის, გააძლიერებს თუ არა მათი ნატო-ში ალიანსს და კიდევ უფრო გააუმჯობესებს ნატოს გაფართოების ძირითად მიზანს, რაც არის

უსაფრთხოების და სტაბილურობის გაზრდა ევროპაში. ნატოს გაფართოება წლების მიხედვით შეგიძლიათ იხილოთ

ნატოს გაფართოება აღმოსავლეთით და რუსეთის პოზიცია:

მსოფლიო საზოგადოებამ XX – XXI საუკუნეების მიჯნაში თავისი გეოპოლიტიკური განვითარების თვისობრივად ახალ ეტაპზე გადაინაცვლა. დაშლის შემდეგ დაიწყო ბიპოლარული სისტემა, დაიწყო გლობალიზაციისა და რეგიონალიზაციის პროცესები უფრო და უფრო ღრმად შეაღწიონ საერთაშორისო სუბრეგიონალურ დონეზე. ამ პროცესებმა არ შეიძლება გავლენა მოახდინოს ჩვენი დროის ყველაზე ძლიერ სამხედრო-პოლიტიკურ სტრუქტურაზე - ნატოზე.

ომის შემდგომი ისტორიის განმავლობაში, ამ ალიანსმა შეაჩერა მოწინააღმდეგე ვარშავის პაქტის ორგანიზაცია, ამრიგად, საბჭოთა საფრთხის გავლენა დასავლეთ ევროპის უსაფრთხოებაზე შემცირდა, ამასთან ნატოს შექმნიდან ორმოცი წლის შემდეგ კავშირები კარდინალური გეოპოლიტიკურ ცვლილებებთან მსოფლიო სოციალისტური სისტემის, მისი სამხედრო-პოლიტიკური დანგრევით როლი მნიშვნელოვნად შეიცვალა.

ევროპაში გლობალურ პოლიტიკურ ცვლილებებს შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია იყო გერმანიის გაერთიანება, ვარშავის პაქტის ორგანიზაციისა და ორმხრივი ეკონომიკური დახმარების საბჭოს დაშლა, მთელი მსოფლიოს დაშლა სოციალისტური სისტემა. 1991 წლის ბოლოს, ბიპოლარული სამყაროს ერთ-ერთმა ცენტრმა, საბჭოთა კავშირმა, არსებობა შეწყვიტა. დაიყვნენ რიგ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად. მისი მემკვიდრე რუსეთმა თავი გამოაცხადა. ამან დიდი გავლენა იქონია ჩრდილოატლანტიკური ბლოკის - ნატოს პოზიციაზე, რომლის უგულვებელყოფაც არ შეიძლებოდა რადიკალურად შეიცვალა რეალობა როგორც ევროპაში, ასევე მთელ მსოფლიოში გეოპოლიტიკური ვითარება. დავალებების ეტაპობრივი კორექტირება დაიწყო და ნატოს სტრატეგია შეცვლილ გეოპოლიტიკურ გარემოში.

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციის ხელმძღვანელობა ჯერ კიდევ სსრკ-ს ოფიციალური დაშლის წინ მიხვდა, რომ 90-იანი წლების დასაწყისის მოვლენები. გამოიწვევს ძალთა ბალანსის რადიკალურ ცვლილებას, როგორც ევროპულში კონტინენტი და გლობალურად. როგორც მოგეხსენებათ, ამჟამად დრო, საერთაშორისო ურთიერთობების სისტემა ხასიათდება საერთო ჯამში, ერთი სახელმწიფოს - ამერიკის შეერთებული შტატების დომინირება, რომელიც ნატოს იყენებს, როგორც მიზნის მისაღწევად მათი მიზნები. ამიტომ შეერთებულმა შტატებმა და დასავლეთის წამყვანმა ქვეყნებმა დაადგინა ნატოს გაფართოების კურსი, რაც ფაქტობრივ გადასინჯვას ნიშნავდა საერთაშორისო უსაფრთხოების სისტემის ომისშემდგომი სტრუქტურა - ეს არის სტრუქტურა, რომელიც შეიქმნა ბიპოლარულ სამყაროში და უზრუნველყოფს საზღვრების ხელშეუხებლობას ომისშემდგომ ევროპაში. თავმჯდომარე შეერთებული შტატების შტაბების უფროსების გენერალმა გ. შელტონმა, ჰარვარდის უნივერსიტეტში გულწრფელად თქვა: "მიუხედავად იმისა, რომ ვცდილობდი რომ დაგარწმუნოთ, რომ ჩვენ ვქმნით ახალ ნატოს, ალიანსის წევრებმა ეს უნდა გააკეთონ მტკიცედ უარყოს ყველა, ვინც გვთავაზობს, რომ ნატო თავისთავად გარდაიქმნას სამშვიდობო სტრუქტურად. ნატო პირველ რიგში, ეს არის სამხედრო ალიანსი"

ალიანსის სტრატეგიული კონცეფცია, მიღებულია 1999 წლის აპრილში ნატოს ვაშინგტონის სამიტის საიუბილეო თარიღზე, ეს იყო პირველი დოკუმენტი ბლოკის მთელ ისტორიაში, რომელიც გაფართოვდა მეტწილად ამ ორგანიზაციის საქმიანობის ნორმატიული ჩარჩო. მოცემული იქნა ნატოს პოლიტიკური და სამხედრო მიზნები და შესაძლებლობები გაბატონებული ახალი საერთაშორისო რეალობის შესაბამისად ვარშავის პაქტის, სსრკ-ს დაშლის, კონტინგენტის გაყვანის შედეგად სსრკ / რუსეთის ფედერაციის ჯარები ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის.

ბოლო ათწლეულების მნიშვნელოვანი საერთაშორისო მოვლენები - ეს არ არის ტერიტორიული კონფლიქტები ბალკანეთში, შეერთებული შტატების და

მისი მოკავშირეების ომი ერაყში და დასავლეთის კოალიციური ძალების ანტიტერორისტული ოპერაცია ავღანეთში - ნათლად აჩვენა, რომ ცენტრში ახალი საერთაშორისო უსაფრთხოების სისტემა აღარ არის გაერო, არამედ ნატო, სადაც რუსეთს არ აქვს ვეტოს უფლება და, შესაბამისად, ვერ დაბლოკავს ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის გადაწყვეტილებები. ეფექტურობის გასაუმჯობესებლად ნატოს საქმიანობა ახალ საერთაშორისო ვითარებაში მისი ხელმძღვანელობა გასული საუკუნის 90-იან წლებში უკვე დაიწყო მასშტაბური ცვლილებები ალიანსის სტრუქტურა და სტრატეგია მისი მოდერნიზაციის მიზნით.

პირველი, შეიცვალა ნატოს სტრატეგიული კონცეფცია. შემდეგ მისი მთავარი მტრის გაუჩინარება, ალიანსი სულ უფრო და უფრო ნაკლებია ყურადღებას ამახვილებს დროის კლასიკურ ბლოკ-დაპირისპირებაზე ცივი ომი და ახლა უფრო მეტად მონაწილეობს რეგიონულ კონფლიქტებში, ტრადიციული ზონის მიღმა პასუხისმგებლობა მეორე, 90-იანი წლების შუა პერიოდიდან ალიანსმა გაფართოვდა და მოიცვა ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნები, შემდეგ კი პოსტსაბჭოთა სივრცე. ამრიგად, ნატომ ეტაპობრივად დაიწყო გეოპოლიტიკური ვაკუუმის შევსება ევროპაში მას შემდეგ რაც ვარშავის პაქტი დაიშალა.

და ბოლოს, მესამე, ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში მოხდა ნატოს უნივერსალიზაციის ტენდენცია და წმინდა თავდაცვითი საკითხის ფართო მასშტაბზე გადასვლა საკითხები, მათ შორის პოლიტიკური, ეკონომიკური, გარემოსდაცვითი, სამეცნიერო და ინფორმაციული ასპექტები. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ნატო ამჟამად ცდილობს გახდეს გლობალური უნივერსალური ორგანიზაცია, რომელიც საბჭოს გვერდის ავლით იღებს გადაწყვეტილებებს გაეროს უსაფრთხოება და ეუთო.

ამრიგად, ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის ახალი სტრატეგიის მთავარი იდეაა "გლობალური ნატოს" შექმნა - სამხედრო-პოლიტიკური ალიანსი, რომელიც გააფართოებს მის პასუხისმგებლობის სფეროს მთელ მსოფლიოში.

ვაშინგტონში და ბრიუსელში ამ გეგმებს უწოდებენ ”ევროატლანტიკური უსაფრთხოების სტრუქტურების გლობალიზაცია”. სადაც ალიანსის ახალი სტრატეგიის მიღება გამართლებულია მრავალი ადგილობრივი კონფლიქტის, ახალი სარაკეტო და ბირთვული ძალების წარმოშობით, ასევე აცხადებს პოტენციურად საშიშ სახელმწიფოებს ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური იარაღის შემუშავებისა და გამოყენების თვალსაზრისით. მნიშვნელოვანი როლს ასრულებს საერთაშორისო ტერორიზმის ძალების გააქტიურება.

ნატოს გლობალური სტრატეგიის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია გლობალში შეერთებული შტატებისა და ბლოკის წამყვანი სახელმწიფოების ინტერესების დაცვა მასშტაბი სამხედრო თვალსაზრისით, ჩვენ ვსაუბრობთ გავლენის სფეროების გადახედვაზე ატლანტიკური შუა აღმოსავლეთში, ახალი ხმელეთისა და ზღვის განვითარება სამხედრო ოპერაციების თეატრები. ფაქტობრივად, პრეტენზია არსებობს ბლოკის პასუხისმგებლობის ფარგლებს გარეთ სამხედრო მოქმედებების განხორციელების უფლებაზე.

XX-XXI საუკუნეების მიჯნაზე ამერიკული სტრატეგიის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი იყო სამხედრო-პოლიტიკური სისტემის შენარჩუნება. ვაშინგტონის მიერ ცივი ომის დროს შექმნილი ალიანსები. ზუსტად ნატო და აშშ-იაპონიის ალიანსი შეერთებულ შტატებს საშუალებას აძლევს გამოიყენეთ თქვენი უდავო სამხედრო უპირატესობა, შეინარჩუნეთ ლიდერობა მათი დასავლელი მოკავშირეების მიმართ. ევროპულის გაძლიერება კავშირი, სადაც გერმანიამ დაიკავა წამყვანი პოზიცია, აიძულებს შეერთებულ შტატებს ეძებეთ გზები და საშუალებები ნატოს ახალი სიცოცხლის შესანარჩუნებლად, რომელშიც ამერიკელებს ჯერ კიდევ აქვთ ბოლო სიტყვა.

ვაშინგტონის სურვილი შეინარჩუნოს საკმაოდ ეფექტური მექანიზმი დასავლელი მოკავშირეების ინტერესების კოორდინაციისთვის, აკავებს ცენტრიდანულ ტენდენციებს, რაც ნატოს საშუალებას აძლევს დარჩეს დასავლეთის მთავარ სამხედრო-პოლიტიკურ ალიანსად.

ნატოს გეოპოლიტიკური გაფართოების პროცესის კონტექსტში აღმოსავლეთისთვის, რა თქმა უნდა, ურთიერთობები განსაკუთრებით საინტერესოა პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებთან კავშირი. მრავალი სახსარი ნატოს მანევრები უკრაინასთან, საქართველოსთან, აზერბაიჯანთან, უზბეკეთთან, ყაზახეთი, რომ არაფერი ვთქვათ ალიანსის წევრებზე - ლატვია, ლიტვა, ესტონეთი აჩვენებს, რომ ნატოს პარტნიორობა მშვიდობისათვის პროგრამა („პარტნიორობა მშვიდობისათვის“) ადრე შეერთებული შტატები და მისი მოკავშირეები არიან ყველაფერი სამხედრო ოპერაციების პოტენციური თეატრების განვითარების გზით უკიდუგანო ევრაზიის გეოპოლიტიკურ სივრცეში. უპრეცედენტოა აშშ-ს საჭაერო ხომალდით დაშვება ყაზახეთში, მისწრაფება შეერთებული შტატები და თურქეთი სამხედრო ბაზების განლაგებას აზერბაიჯანში, აქტიურად ნატოს ქვეყნების მიერ უკრაინის საწვრთნელი მოედნების და საზღვაო პორტების განვითარება, სამხედრო ბლოკის წინსვლა რუსეთის საზღვრებამდე.

აშშ-ს გლობალური სტრატეგიის კვინტესენცია რუსეთის მიმართ ზბიგნევ ბჟეზინსკიმ საკმაოდ გულწრფელად თქვა ჯერ კიდევ 1997 წელს თავის სტატიაში „გეოსტრატეგია ევრაზიისთვის“: - პირველ რიგში, შეერთებული შტატების გლობალური პოლიტიკის მთავარი ამოცანა - ნატოზე არის მათი ყველაზე მნიშვნელოვანი სტრატეგიული დასაყრდენი ევროპაში აღმოსავლეთში, ბალტიისპირეთში და უკრაინაში გადასვლით;

მეორეც, რუსეთი უნდა აღმოიფხვრას, როგორც ევრაზიული დიდი ძალა. მის ნაცვლად, საჭიროა შეიქმნას ერთგვარი კონფედერაცია, რომელიც შედგება „ევროპის რუსეთის რესპუბლიკიდან, ციმბირის რესპუბლიკიდან და დალის არა აღმოსავლეთის რესპუბლიკიდან“ 5 ... ბჟეზინსკის იდეები გამოიყენეს „ახალი სტრატეგიის“ შესაქმნელად ნატო, რომელიც მიზნად ისახავს რუსეთის მაქსიმალურ შესუსტებას და დაშლას, მისი რესურსების დაუფლება, ბირთვულ პოტენციალზე კონტროლის დამყარება.

იგივე მიზანს ემსახურება ნატოს ალიანსში გაწევრიანება. რაც შეიძლება მეტი პოსტსაბჭოთა სივრცის სახელმწიფო, იცვლება გეოპოლიტიკური ვითარება მთელ ევრაზიაში.

ნატოს გაფართოების პროცესის ექსპერტთა შეფასების ანალიზთან დაკავშირებით აღმოსავლეთით უნდა აღინიშნოს, რომ ნატოს გაფართოების საკითხი იყო ოფიციალურ დონეზე განთავსდა 1993 წლის ბოლოს და მას შემდეგ არა დიპლომატიური კალენდრის ფურცლებიდან წარმოშობილი. თავდაპირველად წინააღმდეგი გაფართოებას მხარს უჭერდა მრავალი დასავლელი პოლიტიკოსი, მათ შორის ისეთებიც გავლენიანი, როგორცაა G. Andreotti, G.-D. Genscher და G. Schmidt6 ... დასავლეთის შორის ექსპანსიის მოწინააღმდეგე იყო ამერიკული დიპლომატიის პატრიარქი ჯ. კენანი, აშშ – ს ყოფილი ელჩები მოსკოვში ჯ. მატლოკი და მ. ჰარტმანი, ცნობილი გერმანელი სოციალ-დემოკრატი პოლიტიკოსი ე. ბარი და მრავალი სხვა დასავლელი სახელმწიფო მოღვაწეები და დიპლომატები.

გარდა ამისა, ამერიკის სამეცნიერო და საექსპერტო საზოგადოება თითქმის ერთნაირია ეწინააღმდეგებოდა ასეთ იდეას. კერძოდ, სტრატეგიული და საერთაშორისო კვლევების ცენტრი, თავის სპეციალურ მოხსენებაში 1996 წლის სექტემბერში გამოქვეყნებული აშშ – ს საგარეო პოლიტიკა აღნიშნავს თუ რუსეთი იზოლირებულია უზრუნველყოფის კოლექტიური მიდგომისგან უსაფრთხოება ევროპაში, ეს უნდა იყოს საკუთარი შედეგი გადაწყვეტილება და არა ასეთი მიდგომის მისაღწევად ძალისხმევის წარუმატებლობის შედეგი”.

ძალიან ფიგურალურად ასახავდა ამერიკელი ექსპერტების განწყობას ცნობილი პოლიტოლოგის მ. მანდელბაუმისგან, რომელმაც გაფართოების გადაწყვეტილება ნატო არის „ხიდი მე -19 საუკუნემდე“ და ნატოს საერთოდ დაშლისკენ მოუწოდებდა. ”ნატოს გაფართოება საუკეთესო შემთხვევაში ნაადრევია, უარეს შემთხვევაში - კონტრპროდუქტიული და ნებისმიერ შემთხვევაში არ წყვეტს მთავარ პრობლემებს, წინაშე მყოფი ქვეყნების წინაშე გერმანია და რუსეთი ... ნატო არა მხოლოდ არ არის ინსტრუმენტი დემოკრატიის

განვითარება, იგი არსებითად შეიქმნა არა ამ მიზნით. უფრო მეტიც, ეს არის სამხედრო ალიანსი, სუვერენული სახელმწიფოების ასოციაცია, რომლის მიზანია სხვების წინააღმდეგ. „სხვები“ ამ შემთხვევაში რუსეთია „.

ალიანსის გაფართოების მომხრეთა ლოგიკის თანახმად, პირველ რიგში, ის არ არის საშიში მოსკოვისთვის, რადგან ნატო არის სამხედრო-პოლიტიკური ალიანსი, რომელიც მეგობრულია რუსეთისთვის და მზად არის მაქსიმუმისთვის ფართო თანამშრომლობა კრემლთან. მეორეც, თავად რუსეთი დაინტერესებული უნდა იყოს ბლოკის გაფართოებით, ვინაიდან ასეთი გაფართოება ხელს შეუწყობს სიტუაციის სტაბილიზაციას რუსეთის დასავლეთით საზღვრები და შესაძლო ანტირუსული იმპულსების შეკავება ცენტრალური ევროპის რიგი ქვეყნებისკენ.

ამასობაში, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ახალი ქვეყნების ნატოში მიღებასთან ერთად, დამარცხების შესაძლებლობები კიდევ უფრო გაიზარდა. რუსეთის ბირთვული შემაკავებელი ძალების (SNF) საშუალებები. [აკმარისი შეგახსენებთ, რომ ნატოში მიღების შედეგად მხოლოდ ჩეხეთი, უნგრეთი და პოლონეთმა აიღო ბლოკის განკარგულებაში დაახლოებით 290 აეროდრომი, რიგიც საზღვაო ბაზები და სამხედრო გემების ბაზები, რომლებიც მდებარეობს რუსეთის ტერიტორიის სიახლოვეს.

ნატოს გაფართოების ბოლო ტალღის შედეგად ბალტიის ქვეყნების - ესტონეთის, ლატვიისა და ლიტვის ხარჯებით - მისი პასუხისმგებლობის ზონა აღმოსავლეთში გადავიდა 700-750 კმ-ით, ხოლო რუსეთისა და ბელორუსისთვის სტრატეგიული გაფრთხილების დრო მნიშვნელოვნად შემცირდა.

რაც შეეხება ნატოს რუსეთის საზღვრებზე გადატანის გეგმებს, მაშინ უკვე 1993 წელს რუსეთის პოლიტიკური კლასი შემდეგნაირად მივიდა რწმენა: ”ნატო იყო, არის და იქნება გამიზნული მხოლოდ სამხედრო-პოლიტიკური შეკავებისათვის სსრკ წარსულში და ახლა რუსეთი თუ ადრე საქმე საბჭოთა ექსპანსიის შეჩერებას ეხებოდა, მაშინ ახლა ამოცანაა საბჭოთა კავშირის დაშლის შენარჩუნება, შესუსტება მოსკოვის სამხედრო-პოლიტიკურ პოზიციებზე დასავლეთის კონტროლის ქვეშ მოქცევა მისი საგარეო და სამხედრო პოლიტიკა ”.

სენატის კომიტეტის თავმჯდომარე აშშ – ს საგარეო საქმეთა ოფიცერმა ჯ. ჰელმსმა 1997 წლის შემოდგომაზე განაცხადა მოსმენები ნატოში ახალი წევრების მიღების შესახებ, რომლებიც ”მომავლის დასაწყისში საუკუნე, სავარაუდოდ, რუსეთი ეძებს ჰეგემონიას. ამიტომ ნატოს გაფართოების სტრატეგიული მიზანი უნდა იყოს ნაციონალისტის ან იმპერიალისტის აღორძინებისგან დაცვა რუსეთი ”

”პირადი საუბრების დროს სამხედრო სტრუქტურების წარმომადგენლებთან ... - აღნიშნავს ამერიკელი პოლიტოლოგი ნ. პეტრო, - ამის მოსმენა შეგიძლიათ მოსაზრება: ნატო ახლავე უნდა გაფართოვდეს, რადგან რუსეთი ვერ გაუძლო მას ”. მისი აზრით, მსგავსია კითხვის დასმა საშიში და შორსმჭვრეტელია, ”რადგან ის წინა პლანზე დგება მხოლოდ ადრეული სარგებელი და არა ურთიერთობების დამყარების სურვილი რუსეთთან სხვადასხვა, უფრო მყარ და მომგებიან საფუძვლებზე ”.

საერთოდ, როგორც ვაშინგტონში, ასევე ნატოს წამყვან წრეებში განაგრძეთ მჯერა, რომ მხოლოდ მისი გაფართოების შემდეგ, მთელი რიგი პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოების ორგანიზაციასა და, უპირველეს ყოვლისა, უკრაინა და საქართველო, საუკეთესო გზაა სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად უსაფრთხოება ევროპასა და მის გარშემო.

რუსეთის პრეზიდენტი ვ.ვ. პუტინი თავის საეტაპო გამოსვლა თემაზე „რუსეთის როლი მსოფლიო პოლიტიკაში“ მიუნხენის უსაფრთხოების 43-ე კონფერენციაზე 2007 წელს აღნიშნა, რომ ”ნატოს გაფართოებას უფრო დაბალ კავშირში არ აქვს მსოფლიოს საფრთხეებს და გამოიწვევს ურთიერთნდობის დაკარგვას ”. ”აქვს რუსეთს აქვს უფლება იკითხოს: ვის წინააღმდეგ არის ეს გაფართოება?” - ხაზგასმით აღნიშნა რუსეთის პრეზიდენტმა.

რუსეთის მკაცრი უარყოფითი პოზიცია დაგეგმილთან დაკავშირებით უკრაინისა და საქართველოს გაწევრიანება ნატოში და ძირითადად ემსახურებოდა მას რომ სამოქმედო გეგმაში საქართველოსავით უკრაინაში შესვლის პროცესი ალიანსში წევრობის შესახებ (MAP) პრაქტიკულად დაიბლოკა ბუქარესტის ნატოს სამიტზე (2008 წლის 3 აპრილი) და გადაიდო უვადოდ დრო

15 აქ, როგორც ჩანს, ცნობილია მთელი რიგი გარეგანი არასამთავრობო და საშინაო პოლიტიკურ ფაქტორებზე, რომლებიც უარყოფითად მოქმედებს მოცემულ ეტაპზე ამ ქვეყნების საერთაშორისო პოზიცია.

ზოგადად, ნატოს შემდგომი გაფართოების პროცესი უკვე განპირობებულია პოსტსაბჭოთა სივრცის ქვეყნებს შეიძლება შორს ჰქონდეთ მიმდინარე გეოპოლიტიკური შედეგები, როგორც გაერთიანებული ევროპისთვის, ასევე რუსეთისთვის.

1.3. ნატოს დოქტრინები ვიცი ომის პერიოდში

უსაფრთხოების სწრაფად ცვალებადი სიტუაცია

ნატოს ცივი ომის დასრულების შემდეგ ყველაზე რთული უსაფრთხოების გარემო ემუქრება. რუსეთის ქცევა რჩება მტკიცედ და დესტაბილიზირებლად, ტერორიზმი კი კვლავ აყენებს გამოწვევას გლობალურ უსაფრთხოებას და საფრთხეს უქმნის სტაბილურობას. ამავე დროს, ჩინეთის აღმავლობა ცვლის ძალთა გლობალურ ბალანსს, რაც გავლენას ახდენს ალიანსის უსაფრთხოებაზე, ღირებულებებსა და ცხოვრების წესზე. გლობალური გაურკვევლობის ზრდა, უფრო რთული და დესტრუქციული კიბერ და ჰიბრიდული საფრთხეები და სწრაფი ტექნოლოგიური ცვლილებები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ალიანსზე.

რუსეთის აგრესიული ქმედებები, მათ შორის, პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად მუქარა და ძალის გამოყენება, ალიანსის გამოწვევას და ევრო-ატლანტიკური უსაფრთხოების ძირეულობას და წესებზე დაფუძნებულ საერთაშორისო წესრიგს რუსეთი გახდა უფრო მკაფიო, რისი მაგალითებია ყირიმის უკანონო ან უკანონო ანექსია (2014), აღმოსავლეთ უკრაინის დესტაბილიზაცია, ნატო-ს საზღვრებთან სამხედრო შეჭრა, ჰიბრიდული მოქმედებები, დეზინფორმაციული კამპანიის ჩათვლით და მავნე კიბერ აქტივობები.

სამხრეთით, უსაფრთხოების მდგომარეობა შუა აღმოსავლეთში და აფრიკაში უარესდება იმ ფაქტორთა ერთობლიობის გამო, რომლებიც იწვევს სიცოცხლის დაკარგვას, ფართომასშტაბიან მიგრაციულ ნაკადებს და ტერაქტების პროვოცირებას ნატოს ქვეყნებში და სხვაგან.

წვერი ქვეყნების თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა:

ნატოს ყველაზე მნიშვნელოვანი და მდგრადი მიზანი არის მისი წვერი ყველა ქვეყნის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების დაცვა პოლიტიკური და სამხედრო საშუალებებით. კოლექტიური თავდაცვა ალიანსისთვის მთავარია, როგორც ამას ვაშინგტონის ხელშეკრულების მე -5 მუხლი ითვალისწინებს. ნატოს ყველაზე მნიშვნელოვანი პასუხისმგებლობაა დაიცვას და დაიცვას მისი წვერი ქვეყნების ტერიტორიები და მოსახლეობა თავდასხმებისგან იმ სამყაროში, სადაც მშვიდობა და უსაფრთხოება არ შეიძლება მიღებულ იქნეს.

შეკავება ნატოს საერთო სტრატეგიის ერთ-ერთი მთავარი ელემენტია კონფლიქტისა და ომის თავიდან ასაცილებლად, წვერი სახელმწიფოების დასაცავად, გადაწყვეტილებისა და მოქმედების თავისუფლების შენარჩუნებისა და პრინციპებისა და ღირებულებების დაცვა, რასაც ნატო წარმოადგენს: ინდივიდუალური თავისუფლება, დემოკრატია, ადამიანის უფლებები და კანონის უზენაესობა ... თავისუფალ საზოგადოებებსა და წესებზე დაფუძნებულ საერთაშორისო წესრიგს უნდა ემყარებოდეს ტრანსატლანტიკური ძლიერი დაცვა.

ნატოს შეკავება და თავდაცვისუნარიანობა უზრუნველყოფილია ბირთვული, ჩვეულებრივი და სარაკეტო თავდაცვის შესაძლებლობების შესაბამისი ნაზავით, რომლებიც ავსებენ ერთმანეთს და მათ მხარს უჭერს სხვადასხვა სამოქალაქო და სამხედრო რესურსები ამ შესაძლებლობებისა და შესაძლებლობების უფრო ფართო მხარდაჭერისთვის. გარდა ამისა, ნატო ინარჩუნებს თავისუფალ შესაძლებლობას და მოქნილობას, რომ რეაგირება

მოახდინოს გამოწვევების სრულ სპექტრზე, შესაბამისი და პერსონალური მიდგომით.

გამძლეობა: შეკავებისა და თავდაცვის პირველი ხაზი:

მდგრადობის შექმნა საზოგადოების შესაძლებლობების გაძლიერებით, რომ გაუძღონ მთელ საფრთხეებსა და საფრთხეებს, ნატოს შემაკავებელი და თავდაცვითი შესაძლებლობებია. COVID-19 პანდემია ხაზს უსვამს მდგრადობის მნიშვნელობას, მათ შორის მაღალი დონის შემთხვევებში პრობლემების მოგვარების შესაძლებლობას ან სამოქალაქო მიწოდების ჯაჭვების უწყვეტობას. ამავდროულად, მდგრადობა გავლენას ახდენს ნატოს შესაძლებლობებზე, შეასრულოს მისიები და შეინარჩუნოს თავისი ჯარების და ტექნიკის მობილობა. ამისათვის საჭიროა მჭიდრო სამოქალაქო და სამხედრო თანამშრომლობა და მთელი მთავრობისა და საზოგადოების ძალისხმევა, რათა უზრუნველყოს საერთო მდგრადობა. 2014 წლიდან ნატომ უზრუნველყო სახელმძღვანელო მითითებები, რათა ეროვნულმა ხელისუფლებამ ხელი შეუწყოს შვიდი ძირითადი მოთხოვნის წინააღმდეგობის გაწევას პოტენციური დაუცველობების შემცირებით.

ნატო რეაგირებს COVID-19 კრიზისზე სამხედრო პერსონალის დაცვით, კრიტიკული სამედიცინო მასალების გადაზიდვით და ინოვაციური პასუხების მისაღებად რესურსების გამოყენებით. მოკავშირეთა სამხედრო ძალები მხარს უჭერენ სამოქალაქო ძალისხმევას ლოგისტიკისა და დაგეგმვის, სავაჭრო საავადმყოფოებისა და საავადმყოფოების გემების, პაციენტების ტრანსპორტირების, უცხოეთიდან მოქალაქეთა რეპატრიაციის, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილების და სასაზღვრო პუნქტების დეზინფექციის საშუალებებით. ეს ძალისხმევა ხელს უწყობს მოკავშირეთა მდგრადობის გაზრდას, ხოლო ალიანსის ოპერატიული მზადყოფნა უცვლელი რჩება. მოკავშირეთა გამოცდილებიდან პანდემიასთან გამკლავებაში მიღებული გაკვეთილები მნიშვნელოვანია, რომ ალიანსმა გააგრძელოს ჰიბრიდული საქმიანობის

მოგვარება და სამომავლო გამოწვევები, რომლებიც მიზნად ისახავს წევრი ქვეყნების სამოქალაქო საზოგადოებებს.

გამლიერებული მზადყოფნა, გაზრდილი რეაგირების შესაძლებლობები და გაუმჯობესებული ნატო-ს გამლიერება:

მზადყოფნის სამოქმედო გეგმა, რომელიც 2014 წელს დაიწყო უელსის სამიტზე, ალიანსის თავშეკავების და თავდაცვისუნარიანობის ცვლილების მთავარი მამოძრავებელი ფაქტორია. სამოქმედო გეგმა ამოქმედდა იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ალიანსი მზად არის სწრაფად და გადამწყვეტად უპასუხოს აღმოსავლეთისა და სამხრეთის ახალ გამოწვევებს.

2016 წლის ივლისის ვარშავის სამიტზე, სამოქმედო გეგმაზე დაყრდნობით, ნატოს სახელმწიფოთა და მთავრობების მეთაურებმა მხარი დაუჭირეს თავშეკავების და თავდაცვის გამლიერებულ შესაძლებლობებს. ეს ნატოს ფართო სპექტრის ვარიანტებს აძლევს, რათა უპასუხონ ნებისმიერ საფრთხეს, არ აქვს მნიშვნელობა საიდან მოდის იგი, დაიცვას მოკავშირეთა ტერიტორია, მოსახლეობა, საჰაერო სივრცე და საზღვაო მარშრუტები. მაგალითად, ლატვიაში, ლიტვაში, პოლონეთსა და ესტონეთში განლაგებულია ოთხი მრავალეროვნული საბრძოლო ჯგუფი და მიღებულია ზომები ალიანსის სამხრეთ-აღმოსავლეთ რეგიონში უსაფრთხოების განმტკიცების მიზნით. გარდა ამისა, გატარებულია მთელი რიგი ღონისძიებები ალიანსის სამხრეთის გამოწვევებთან ადაპტაციის მიზნით, მათ შორის შესაძლებლობების განვითარება, სპეციალური წვრთნები და წინასწარ დაგეგმვა და სამხრეთ რეგიონის რეგიონალური ჰაბის შექმნა ნეაპოლში, იტალია, რაც ხელს შეუწყობს ნატოს ამალლებას. სიტუაციური ინფორმირებულობა.

წვრთნები რჩება ნატოს შეკავებისა და თავდაცვის განუყოფელ ნაწილად, რადგან სამხედრო წვრთნა არის ალიანსის მზაობისა და ურთიერთქმედების კრიტიკული მოთხოვნა.

ნატოს ადაპტაციის მცდელობები გრძელდება ყველა სფეროში და ისეთ სფეროებში, როგორცაა სამოქალაქო მზადყოფნა და ჰიბრიდული საფრთხეების დაძლევა, მათ შორის ევროკავშირთან თანამშრომლობით. ევროკავშირთან ურთიერთობა მოიცავს თანამშრომლობის გაღრმავებას, აგრეთვე დამატებითი და ურთიერთქმედებადი შესაძლებლობების შექმნას, რათა თავიდან იქნას აცილებული ძალისხმევა და არ მოხდეს ტრანსატლანტიკური ტვირთის განაწილება.

2018 წლის ბრიუსელის სამიტზე მოკავშირეთა ლიდერებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურეს თავიანთი მზაობა, გაზარდონ მზადყოფნა, გაზარდონ რეაგირება და გააუმჯობესონ ალიანსის განმტკიცებები, რათა რეაგირება მოახდინონ საფრთხეებზე ნებისმიერი მიმართულებით, 360 გრადუსიანი ხედვით. ნატოს მზადყოფნის ინიციატივა განხორციელდა ალიანსის სწრაფი რეაგირების შესაძლებლობის გასაზრდელად, ან მოკავშირეების გაძლიერების მიზნით, შეკავების ან კოლექტიური თავდაცვის მიზნით, ინტენსიური საბრძოლო მოქმედებების ჩათვლით, ან გადაუდებელი სამხედრო კრიზისული ჩარევის შემთხვევაში, საჭიროების შემთხვევაში. მას შემდეგ მოკავშირეებმა პირობა დადეს, რომ უზრუნველყოფენ 30 მოტორიანი ქვეითი ბატალიონის, 30 საჰაერო ესკადრინისა და 30 საბრძოლო გემით, რომლებიც მზად არიან გამოსაყენებლად 30 დღის განმავლობაში ან ნაკლები, და ამჟამად მუშაობენ ამ ძალების მზაობის დონის მისაღწევად და მათი უფრო მასშტაბური ორგანიზებისთვის. წარმონაქმნები.

ნატო აგრძელებს განიხილოს რუსეთის გავლენა ბირთვული რაკეტების არსენალში უსაფრთხოების შედეგებზე, რაც მნიშვნელოვან რისკს უქმნის ალიანსს და არღვევს შუალედური რადიუსის ბირთვული ძალების ხელშეკრულებას (INF ხელშეკრულება). ალიანსი პასუხობს მოწინავე ჩვეულებრივი შესაძლებლობების გაძლიერებას, ახალ პლატფორმებში ინვესტიციას, მეხუთე თაობის მებრძოლების ჩათვლით, და წვრთნების, სადაზვერვო და საჰაერო და სარაკეტო თავდაცვის ძალების განლაგებით. ნატო

ამას აკეთებს იმის უზრუნველსაყოფად, რომ მისი ბირთვული შემაკავებელი ფაქტორი რჩება უსაფრთხო, უსაფრთხო და ეფექტური.ამავდროულად, ნატო ურყევი ერთგულება იარაღის ეფექტური კონტროლის, განიარაღებისა და გაუვრცელებლობის შესახებ და კვლავ მოუწოდებს ყველა მოქმედ პირს, მათ შორის რუსეთსა და ჩინეთს, კონსტრუქციული ჩარევისკენ.

ნატომ ცნო კიბერსივრცე, როგორც ოპერაციების არეალი, რომელშიც მან თავი უნდა დაიცვას ისევე ეფექტურად, როგორც ამას აკეთებს ჰაერში, ხმელეთსა და ზღვაზე. ბელგიაში ახალი კიბერ – ოპერაციების ცენტრის შექმნა და ანტიკიბრიდული დამხმარე ჯგუფების ფორმირება იმ მოკავშირეთა დახმარების გასაწევად, ასევე გააძლიერებს ალიანსის შემაკავებელ ძალისხმევას.

2019 წლის დეკემბრის ლიდერების შეხვედრაზე ლონდონში, ნატომ გამოაცხადა სივრცე, როგორც მისი მეხუთე მოქმედება. სატელიტების საშუალებით შეგროვებული და გადაცემული ინფორმაცია კრიტიკულია ნატოს ოპერაციების, ოპერაციების და მისიებისთვის, მათ შორის კოლექტიური თავდაცვის, კრიზისული რეაგირებისა და ტერორიზმის წინააღმდეგ. 2020 წლის ოქტომბერში თავდაცვის მინისტრებმა გადაწყვიტეს, დაარსებულიყო ნატოს კოსმოსური ცენტრი რამშტეინში, გერმანია. ცენტრი იქნება ინფორმაციის გაცვლის, მოკავშირეთა ძალისხმევის კოორდინაციისა და ნატოს ოპერაციების და მისიების მხარდაჭერის ძირითადი პუნქტი.

სამხედრო და ტექნოლოგიური უპირატესობის შენარჩუნება:

ალიანსი განაგრძობს თავშეკავების და თავდაცვისუნარიანობის ამაღლებას შეიცვალა და ვითარდება უსაფრთხოების გარემოში. მიუხედავად იმისა, რომ ალიანსს უნდა შეემდოს მშვიდობის შენარჩუნება დღეს, იგი ასევე უნდა ემზადებოდეს უფრო და უფრო არაპროგნოზირებადი უსაფრთხოების გარემოსთვის მომავალში. მისი ტექნოლოგიური უპირატესობის შენარჩუნება ყოველთვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია ნატოში პოტენციური მოწინააღმდეგეების შეკავებისა და დაცვის შესაძლებლობებში.ხელოვნური ინტელექტის,

ავტონომიური შეიარაღების სისტემების, დიდი მონაცემებისა და ბიოტექნოლოგიის ინოვაციები ცვლის ომის ხასიათს. ტექნოლოგიური უპირატესობის შენარჩუნების მიზნით, ნატომ ცოტა ხნის წინ შეთანხმდა ახალი და დამანგრეველი ტექნოლოგიების გამოყენების სტრატეგიის შესახებ. ალიანსი მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს, როგორც ამ ახალი ტექნოლოგიების უსაფრთხოების ასპექტებზე თანამშრომლობის ფორუმი.

თავდაცვის ინვესტიცია:

ნატოს ლიდერების 2014 წლის თავდაცვის ინვესტიციის დაპირება მოუწოდებს ყველა მოკავშირეს შეაჩერონ სამხედრო ბიუჯეტის შემცირება და შეასრულონ ნატოზე შეთანხმებული სახელმძღვანელო მითითებები, რომლითაც თავდაცვას ერთი ათწლეულის განმავლობაში მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ) მინიმუმ 2% დაეთმობა. გარდა ამისა, ნატოს ქვეყნები შეთანხმდნენ, რომ ერთსა და იმავე ვადებში თავდაცვის ხარჯების მინიმუმ 20% -ს გამოყოფენ ძირითად ახალ აღჭურვილობაში, შესაბამისი კვლევისა და განვითარების ჩათვლით. დაბოლოს, აღებული ვალდებულების შესაბამისად, მოკავშირეთა მოვალეობაა უზრუნველყონ, რომ მათი სახმელეთო, საჰაერო და საზღვაო ძალები შეესაბამებოდეს ნატოს შეთანხმებულ მითითებებს განლაგების და საბრძოლო გამძლეობის შესახებ, აგრეთვე სხვა შეთანხმებულ ნიშნულებს და მათ შეიარაღებულ ძალებს შეეძლება იმოქმედონ ეფექტური მეთოდი. მათ შორის ნატოს სტანდარტებისა და დოქტრინების დანერგვის გზით.

2014 წლიდან, მოკავშირეებმა მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწიეს თავდაცვის ხარჯების გაზრდასა და აუცილებელ აღჭურვილობაში ინვესტიციების განხორციელებაში, ნაბიჯების გადადგმა ტვირთის უფრო სამართლიანი განაწილების უზრუნველსაყოფად. 2021 წელს ზედიზედ მეშვიდე წელს აღინიშნება ევროპელი მოკავშირეებისა და კანადის თავდაცვის ხარჯების ზრდა, კუმულაციური დამატებითი შენატანით \$ 190 მილიარდი. 2014 წლიდან აშშ. მოკავშირეები არ აშენებენ უფრო მძიმე, უფრო მაღალი ხარისხის

შესაძლებლობებს, რაც ნატოს სჭირდება. ისინი ასევე აძლიერებენ მათი ძალების მზაობას, განლაგებას, საბრძოლო გამძლეობას და ურთიერთქმედებას. უსაფრთხოების საფრთხეები და გამოწვევები არ შემცირებულა და თავდაცვაში ინვესტიციის აუცილებლობა კვლავ არსებითია, რათა უზრუნველყოს ალიანსს მისთვის საჭირო შესაძლებლობები და შესაძლებლობები.

სახელმწიფო და არასახელმწიფო აქტორებს შეუძლიათ გამოიყენონ კიბერსივრცე თავდასხმები სამხედრო ოპერაციების კონტექსტში. ნატო მონაწილეობს შესაბამის ქვეყნები და ორგანიზაციები საერთაშორისო უსაფრთხოების გასაძლიერებლად. ის ასევე ითვალისწინებს ნატოს თანამშრომლობის გაღრმავება ინდუსტრიასთან, რომელიც მოიცავს ინფორმაციას საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარება და გაცვლა. ამიტომ ინფორმაციის გაძლიერება გაზიარება და ურთიერთდახმარება თავიდან აცილების, შერბილების და აღდგენისგან მნიშვნელოვანია კიბერსივრცის თავდასხმები. ამისათვის საჭიროა CMI, რომელსაც ხელს შეუწყობს CIMIC.³

თავი II. ნატოს გეოპოლიტიკური ტრანსფორმაცია

2.1 ნატოს როლი ცივი ომის დასრულების შემდეგ

ცივი ომის დასრულების შემდეგ ნატომ განახორციელა მასშტაბური პროგრამები, რომლებიც მიზნად ისახავდა ჩრდილოატლანტიკური საზოგადოების ადაპტაციას ახალ საფრთხეებსა და უსაფრთხოების გამოწვევებზე. მოკავშირეებმა ალიანსს მიაწიეს ახალი სტრატეგიული ფუნქციები და იღებენ

³ ALLIED JOINT DOCTRINE FOR CIVIL-MILITARY COOPERATION ნომბერი 2018. გვ.12.
<https://www.handbook.cimic-coe.org/8.-annex/reference-docs/ajp-3.19-eda-v1-e.pdf> (ბოლო ნახვა 27 აპრილი 2021)

ახალ ქვეყნებსა და პარტნიორობისა და დიალოგის პროგრამებს ნატოს არაწევრ სახელმწიფოებთან. ნატო გამოიყენება კოლექტიური ომის, ტექნიკური დახმარებისა და უსაფრთხოების კონსულტაციების გასაადვილებლად. ალიანსი, როგორც მხარდაჭერისა და შემაკავებელი ინსტრუმენტი, გახდა უსაფრთხოების საკითხების პროექტირებისა და მოლაპარაკებების მექანიზმი. ალიანსის განახლება გრძელდება და "ტრანსფორმაციის" კონცეფცია ახლა ნატოს სასარგებლო და ეფექტურობის გაზრდის პროცესს უბიძგებს.

გარდაქმნის მიზანია ნატო-ს გაერთიანებული სამხედრო ძალების ურთიერთქმედების და განლაგების შესაძლებლობების გაუმჯობესება ახალი დოქტრინალური და ტექნოლოგიური მოვლენების დანერგვის გზით. ალიანსის, როგორც კოლექტიური სამხედრო მოქმედებების ეფექტური ინსტრუმენტის შესანარჩუნებლად, ასეთი მცდელობები აუცილებელია. თუმცა, თავისი ხასიათიდან გამომდინარე, ტრანსფორმაციის დღის წესრიგი ორიენტირებულია მხოლოდ სამხედრო საკითხებზე. თუ ნატო იქნება ძალაუფლების პროექტორისა და უსაფრთხოების კონსულტაციის ეფექტური ინსტრუმენტი მომავალში, მან უნდა განიცადოს პოლიტიკური გარდაქმნა. ასეთი პოლიტიკური გარდაქმნა უნდა მოიცავდეს გლობალური პარტნიორობის შექმნას მნიშვნელოვან სახელმწიფოებსა და რეგიონალურ ორგანიზაციებთან, ნატოს პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური ინფორმაციისა და პოლიტიკის შესაძლებლობების გაძლიერებას, ალიანსის შესაძლებლობების გაზრდას სამხედრო მოქმედების ეთიკური განზომილების გადასაჭრელად და ალიანსის სახელმწიფოშენებისა და სახელმწიფოშენებლობის შესაძლებლობების ამაღლებას.

ცივი ომის დასრულება, რაც სიმბოლოა ნოემბერში ბერლინის კედლის გახსნით 1989 წელს და ნატოში მომხდარმა ბევრმა ცვლილებამ, რასაც მალე მოჰყვა, 1991 წელს მოხდა მნიშვნელოვანი გადასინჯვა ნატოს სტრატეგიისთვის, რაც მას ჩამოშორდა ცივი ომის წინა აქცენტს. ერთ-ერთი მთავარი ასპექტი ახალი, ცივი ომის შემდგომი ნატო გამჭვირვალობაა. ეს ახალი პოლიტიკა ყველაზე ნათლად აჩვენა, როდესაც 1991 წლის ნატოს ახალი სტრატეგიული კონცეფცია

გამოქვეყნდა, როგორც არაკლასიფიცირებული დოკუმენტი და საზოგადოებისთვის გამოქვეყნდა.⁴

პოლიტიკური გარდაქმნის საჭიროება:

მიუხედავად იმისა, რომ ნატოს წევრი ქვეყნები უსაფრთხოების ფართო საფრთხეებსა და პრობლემებს აწყდებიან, ატლანტიკის ორივე მხარეს უსაფრთხოების პოლიტიკის ძირითადი მიმართულება ტერორიზმის საფრთხეა. შიდა კონფლიქტები და წარუმატებელი სახელმწიფოები სერიოზულ საერთაშორისო უსაფრთხოების პრობლემად იქცა, რის შედეგადაც სამშვიდობო და სტაბილიზაციის ოპერაციებმა პოლიტიკური პრიორიტეტი შეიძინა. ამასობაში, ავტორიტარული სახელმწიფოები აგრძელებენ საფრთხეს რეგიონალური სტაბილურობისთვის. მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელება ან ამგვარი გავრცელების საშიშროება ქვეყნებს უჩენს შეშფოთებას საბრძოლო მოქმედებებში ამგვარი იარაღის გამოყენების შესაძლებლობის შესახებ და კრიზისებს ქმნის ისეთ ქვეყნებთან ურთიერთობებში, როგორცაა ჩრდილოეთ კორეა და ირან. ორგანიზებული დანაშაული ხელს უწყობს კორუფციას და შიშს და თანხებს გადააქვს ლეგიტიმური ეკონომიკური საქმიანობიდან და საზოგადოებრივი წესრიგის სხვა პრიორიტეტებიდან. უკანონო მიგრაციასა და ემიგრანტთა სოციალური ინტეგრაციის პრობლემებმა შეიძლება შექმნას ლუმპენიზებული ფენები, რომლებიც დაფუძნებულია რასაზე ან რელიგიაზე, რაც ხელს შეუწყობს ექსტრემიზმს და ძალადობას, რაც გამოწვეულია საზოგადოებაში მათი ადგილის არარსებობით. ენერგეტიკული უსაფრთხოება იზრდება მზარდი შეშფოთების გამო, ნატოს ქვეყნების დამოკიდებულებით უცხოური ენერჯის წყაროებზე. დაბოლოს, კლიმატის ცვლილება და გარემოს

⁴ Dr. Gregory W. Pedlow Chief, Historical Office, NATO STRATEGY DOCUMENTS 1949-1969 გვ7
<https://www.nato.int/docu/stratdoc/eng/intro.pdf> (ბოლო ნახვა 12 მარტი, 2021)

დეგრადაცია დააჩქარებს გარემოსდაცვითი კონფლიქტების გამწვავებას და ექსტრემალური ამინდის პირობების სიხშირესა და გავლენას.⁵

ერთად აღებული საკითხები ნატოს წევრი ქვეყნებისათვის უსაფრთხოების უფრო რთულ გამოწვევას წარმოადგენს, ვიდრე ყოფილი სსრკ-ს საფრთხე. პირველი, უსაფრთხოების ეს გამოწვევები მრავალფეროვანი ხასიათისაა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ისინი წარმოშობისა და გავლენის ურთიერთდაკავშირებულია. მაგალითად, სახელმწიფოთაშორისი კონფლიქტები და წარუმატებელი სახელმწიფოები არიან ორგანიზებული დანაშაულისა და ტერორისტული ორგანიზაციების ინკუბატორი და უსაფრთხო თავშესაფარი. ისინი ასევე არიან ლტოლვილთა ნაკადებისა და არალეგალური მიგრაციის წყაროები. საერთაშორისო ტერორიზმის საფრთხე სულ უფრო და უფრო უკავშირდება შიდა ან „შინ მოზრდილ“ ტერორიზმს. მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელება ზრდის ავტორიტარული რეჟიმებისა და ტერორისტული ჯგუფების საფრთხეს. ამ მრავალფეროვან, მაგრამ ურთიერთდაკავშირებულ უსაფრთხოების პირობებზე რეაგირებისას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს სანდო პოლიტიკური და სოციალური ინფორმაციის შეგროვებას და ანალიზს.

მეორე, უსაფრთხოების ეს გამოწვევები უპირატესად სოციალურ-ეკონომიკურია და არა სამხედრო-ტექნიკური. სახელმწიფოთაშორისი კონფლიქტები, ტერორიზმი, მიგრაცია და ორგანიზებული დანაშაული ქმნის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ პირობებს. სამხედრო-ტექნიკური მოსაზრებები აქტუალური რჩება ავტორიტარული რეჟიმების სამხედრო ძალაუფლების, მასობრივი განადგურების იარაღის შესყიდვისა და მებრძოლთა ტაქტიკური იარაღის პოტენციალში კონტრაქტორ ომებში. ამასთან, მოკლევადიანი რეაგირებისა და თანამედროვე და განვითარებადი საფრთხეების მდგრადი გადაწყვეტის წარმატება დამოკიდებულია ეფექტურ პოლიტიკურ ქმედებებზე და სოციალურ-ეკონომიკურ პოლიტიკაზე. ამიტომ, ნატო უნდა

⁵ NATO's New Order: The Alliance After the Cold War, Mark J. Rice 07.04.2016.
<https://origins.osu.edu/article/natos-new-order-alliance-after-cold-war> (ბოლო ნახვა 08.04.2021)

გახდეს უფრო ეფექტური ინსტრუმენტი სოციალურ-ეკონომიკური პირობების ანალიზისა და განხილვისთვის, რომლებიც საფრთხეს უქმნის მის უსაფრთხოებას და მათი ასახვის ძირითადი პრინციპები.

მესამე, ნატოს უსაფრთხოების არც ერთი გამოწვევა ვერ ხერხდება მხოლოდ ნატოს ძირითადი შედარებითი უპირატესობებით, როგორც ორგანიზაცია: სამხედრო ძალის მუქარა ან გამოყენება. სამხედრო ძალებს შეუძლიათ განადგურება ან წესრიგის დამყარება სახელმწიფოთაშორის კონფლიქტებში ან წარუმატებელ სახელმწიფოებში, მაგრამ მას არ შეუძლია შექმნას ხანგრძლივი მშვიდობა. სამხედრო მოქმედებებმა შეიძლება გაანადგუროს ტერორისტები ან დაანგრიოს მათი ქსელები, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ აღმოფხვრას მათი ძირითადი მიზეზები ან შეაჩერონ მათი აყვანა. ბირთვული, ბიოლოგიური და ქიმიური მიზნების საწინააღმდეგო წინასწარი ზომები საშიშია როგორც პოლიტიკურად, ასევე პრაქტიკულად. ავტორიტარული რეჟიმების დამხობა შეიძლება სამხედრო გზით, მაგრამ ისინი უნდა შეიცვალოს არასამთავრობო საშუალებებით. უკანონო მიგრაციისა და ორგანიზებული დანაშაულის მოგვარება საუკეთესოდ ხორციელდება პოლიციისა და სოციალური ზომების გამოყენებით შინ და მის ფარგლებს გარეთ. ენერგეტიკული უსაფრთხოება არ შეიძლება უზრუნველყოფილი იყოს სამხედრო ძალებით. თუ ნატო ხელს შეუწყობს უსაფრთხოების მიღწევაში წარმატებული პრობლემების მოგვარებას, ეს უნდა გახდეს დიპლომატიური ქმედებების უფრო ეფექტური ინსტრუმენტი და სხვა მხარეებთან კავშირი, ხოლო სამხედრო გეგმებსა და ოპერაციებში უნდა შეიტანოს პოლიტიკური და ეკონომიკური დღის წესრიგი.

მეოთხე, არსებული უსაფრთხოების გარემო გამოწვევებს აყენებს როგორც კონცეპტუალურ, ისე პრაქტიკულ საზღვრებს შიდა და გარე უსაფრთხოებას შორის და პასუხისმგებლობების ტრადიციული დაყოფა საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და შიდა სტრუქტურებს შორის. შტატებში, პოლიცია და შინაგანი უსაფრთხოების სხვა სტრუქტურები სულ უფრო ხშირად მიმართავენ სამხედრო სტილის მეთოდებს და მოქმედებებს პასიური და რეაქტიული

ხასიათის ამოცანების გადასაჭრელად, ხოლო სამხედროებს სულ უფრო მეტად ევალებათ გადაუდებელი რეაგირება შიდა უსაფრთხოების მოვლენებზე. გარეგნულად, სამხედრო ძალები სულ უფრო ხშირად ასრულებენ საზოგადოებრივი წესრიგის მისიებს ნატო-ს პასუხისმგებლობის ფარგლებს გარეთ მდებარე მისიებში, ხოლო პოლიციის ძალები სულ უფრო ხშირად არიან განლაგებული ნატოს მისიების წევრებთან ერთად. უსაფრთხოების გამოწვევების მოგვარება, რომლებიც შინაგანი და უსაზღვრო ხასიათისაა, ნატოს დასჭირდება კომუნიკაციების გაუმჯობესება და კონსულტაციები როგორც საერთაშორისო, ასევე შიდა უსაფრთხოების ორგანიზაციებთან.

მეხუთე, უსაფრთხოების გამოწვევები, რომლებიც ნატოს წინაშე დგას, ხშირად იწვევს იდეების, ღირებულებითი სისტემების, სიკეთისა და ბოროტების აღქმას და წარმოადგენს მათ ასახვას. მოქმედება ან უმოქმედობა რომელიმე ამ საკითხზე სავსეა ეთიკური დილემებით, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს დიდი საერთაშორისო და საშინაო პოლიტიკური შედეგები. ზნეობრივი სიცხადე, რომელიც ახასიათებდა ცივ ომს ევროპაში, ძირითადად წარსულს ჩაბარდა. ეთიკა, კანონის უზენაესობა და მორალი ახლა მნიშვნელოვნად უფრო მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ნატოს საერთაშორისო ლეგიტიმურობის ჩამოყალიბებაში, წევრ სახელმწიფოებში ადგილობრივი საზოგადოების მხარდაჭერასა და მსოფლიოს რეგიონებში ადგილობრივ მხარდაჭერაში. ეს განსაკუთრებით ეხება იმ შემთხვევებს, როდესაც სამხედრო ძალა გამოიყენება. ვინაიდან ზნეობრივი, იურიდიული და ეთიკური საკითხები სულ უფრო მეტად განსაზღვრავს უსაფრთხოების პოლიტიკის წარმატებასა და წარუმატებლობას და გავლენას ახდენს პოლიტიკურად შესაძლო ან სასურველზე, ნატომ უნდა გაზარდოს შეფასების შესაძლებლობები და ასეთი საკითხები ჩართოს თავის პოლიტიკასა და დაგეგმვაში.

ნატოს პოლიტიკური ტრანსფორმაცია:

თუ ნატოს სურს გახდეს ენერჯის პროექტორისა და უსაფრთხოების კონსულტაციის ეფექტური ინსტრუმენტი თანამედროვე და განვითარებული საფრთხეების საპასუხოდ, მან უნდა განიცადოს პოლიტიკური გარდაქმნა. ამ გარდაქმნისას აქცენტი უნდა გაკეთდეს ალიანსის ძირითადი ფუნქციების შესრულების შესაძლებლობის ამაღლებაზე, ვიდრე ალიანსის პოზიციის შეცვლაზე უსაფრთხოების ევროპულ არქიტექტურაში ან გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. პოლიტიკურ დონეზე ძალიან დიდი ყურადღება ექცევა ნატოსა და ევროკავშირს შორის ურთიერთობას. ნატო-ს გადაწყვეტილების მიღების სტრუქტურების რეფორმირებაზე ხანგრძლივი და სადავო დისკუსიისგან ცოტა რამ მოიპოვება. ამავე დროს, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ნატოს დაეკისროს უფრო რთული ამოცანები, ვიდრე დამხმარე ოპერატიული ფუნქციების შესრულება ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში, მასობრივი განადგურების იარაღის, ორგანიზებული დანაშაულის, უკანონო მიგრაციის, ენერგეტიკული უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში, გარემოს დეგრადაციის წინააღმდეგ ბრძოლაში და შედეგების აღმოფხვრა, ბუნებრივი კატასტროფები. ამასთან, ნატო კვლავ გამოყენებული იქნება, როგორც კოლექტიური ომისა და უსაფრთხოების სფეროში თანამშრომლობის ინსტრუმენტი. ამ მიზნით, ალიანსის პოლიტიკურმა ტრანსფორმაციამ უნდა განიხილოს ამ ორი მთავარი ფუნქციის დღის წესრიგის საკითხები.⁶

გლობალური პარტნიორული კავშირების განვითარება:

ნატოს პარტნიორობის პროგრამებში ბოლო ორი-სამი ათწლეულის განმავლობაში მუდმივი ზრდა ხდებოდა, განსაკუთრებით ნატოს ახალი წევრების გახსნისა და ვარშავის პაქტის დაშლის შემდეგ. ეს დაიწყო 1994 წელს პარტნიორობა მშვიდობისათვის (PfP) პროგრამით დაფუძნდა ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭოს საფუძველზე (NACC).

⁶ The political transformation of NATO, Allen G. Sens, (updated 01.12.2006)
<https://www.nato.int/docu/review/articles/2006/12/01/riga-and-beyond-the-political-transformation-of-nato/index.html> (ბოლო ნახვა 05.05.2021.)

პროგრამა შეიქმნა, როგორც უსაფრთხოების დიალოგის ფორუმი ნატოსა და მის ახალ პროგრამას შორის სხვა პროგრამებს მოჰყვა 1997 წელს ევროატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოს (EAPC) და სტამბულის თანამშრომლობის ინიციატივის (ICI) დაფუძნება. 2004. თავდაპირველად მიზნად ისახავდა პოტენციური ახალი წევრების ალიანსთან დაახლოებას და მათი ურთიერთქმედების უზრუნველყოფას, მნიშვნელოვნად შეიცვალა თანამშრომლობის რიცხვი და მიზნები.⁷

მოქნილობა უნდა იყოს ალიანსის სახელმძღვანელო პრინციპი ნებისმიერი გლობალური პარტნიორობის შეთანხმების ყველა მხარისთვის მაქსიმალური სარგებლის მიღებაში. გლობალური პარტნიორობის მექანიზმები უნდა ჩამოყალიბდეს ორმხრივ საფუძველზე, თანამშრომლობის კონკრეტულ სფეროებთან და კონსულტაციებისა და მოლაპარაკებების სპეციფიკურ პროცესთან დაკავშირებით. თუ მონაწილეთა ინტერესი არსებობს მრავალმხრივი თანამშრომლობის მიმართ, მაშინ შეიძლება შეიქმნას გლობალური პარტნიორობის ფორუმი ან რეგიონული პარტნიორობის ფორუმები. ანალოგიურად, შესაძლებელია ფუნქციონალური პარტნიორობის ფორუმების შექმნა თანამშრომლობის კონკრეტულ სფეროებში (მაგალითად, სტაბილიზაციის ოპერაციების ძალების ფორმირება ან საზღვაო კონტრანაბოლუციის ოპერაციები). პარტნიორობის მექანიზმები უნდა აღემატებოდეს სამხედრო თანამშრომლობას და მოიცავს ფართო კონსულტაციას, მაგალითად, ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში, ორგანიზებულ დანაშაულზე, იარაღის გავრცელებაზე რეაგირებაზე, ენერგოუსაფრთხოებაზე და უსაფრთხოების გავლენაზე გარემოს დეგრადაციისა და რესურსების შემცირებაზე.

ნატოს ინფორმაციულ-ანალიტიკური პოტენციალის გაზრდა:

⁷ Federal academy for security Policy, november 2019, Adaptations Needed: NATO Partnership Programmes in the 21st century, Wolfgang Rudischhauser, (ბოლო ნახვა 02.06.2021)

ნატოს პოლიტიკურმა ტრანსფორმაციამ ალიანსს უნდა შეუწყოს შესაძლებლობების გაზრდა პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი ინფორმაციის შეგროვების, მისი ანალიზისა და ნატოს ქვეყნებზე უსაფრთხოების შესაძლო გავლენის იდენტიფიცირებისათვის. ამ ანალიზის შედეგები ასევე უნდა იქნას გამოყენებული მისიების დაგეგმვისა და განხორციელებისას. ამ მიზნით, ნატომ უნდა ჩამოაყალიბოს ანალიზისა და შეფასების ჯგუფი, რომელიც ყურადღებას გაამახვილებს პოლიტიკურ და სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე განსაკუთრებული ინტერესის სფეროებში. ნატოს შეუძლია შექმნას მრჩეველთა ჯგუფები საერთაშორისო შტაბის წევრების, მთავრობის წარმომადგენლების, მეცნიერების, ინდუსტრიის, დაზვერვის, არასამთავრობო ორგანიზაციების და საზღვარგარეთ მყოფი შესაბამისი ქვეყნების მოქალაქეების მონაწილეობით, უკეთესი ინფორმაციისა და ინფორმაციის მისაღებად. ფორმალური „ინფორმაციის შემქმნელი კონფერენციები“ შეიძლება ჩატარდეს საჭიროებისამებრ და ისეთივე მნიშვნელოვანი კომპონენტი უნდა იყოს პოლიტიკური და ოპერატიული დაგეგმვისა, როგორც ძალთა კონფერენციები. ამ გზით მიღებული ინფორმაცია ხელს შეუწყობს პოლიტიკის დონეზე ცოდნისა და საკითხების გაცნობიერებას და უზრუნველყოფს უფრო საიმედო და სპეციფიკურ ინფორმაციას ტრენინგისა და ინსტრუქციული საქმიანობისთვის კონკრეტული მისიების მოსამზადებლად.

უფრო მეტიც, ნატო ვერ შეძლებს მაქსიმალურად გაზარდოს თავისი ეფექტურობა, გავლენა და ეფექტურობა ისე, რომ არ გააცნობიეროს რა გავლენა მოახდინა მისმა საქმიანობამ და მთავარ მისიებმა ხალხზე, თემებსა და საზოგადოებაზე, როგორც ნატოს პასუხისმგებლობის არეალში, ისე მის ფარგლებს გარეთ. ნატო თავისი სტრუქტურითა და ტრადიციით აგებულია „ზემოდან ქვემოთ“ პრინციპზე. ალიანსმა უნდა გააუმჯობესოს თავისი ინსტიტუციური შესაძლებლობები სავლეთ მისიების, ადგილობრივი მთავრობებისა და თემებისგან ინფორმაციის მიღებიდან. ანტიტერორისტული მისიების ჩართვა, წარუმატებელ ქვეყნებში სტაბილიზაციის ოპერაციები და

ომისშემდგომი რეკონსტრუქციის პროგრამები მოითხოვს ასეთი შესაძლებლობების შექმნას.ეს საშუალებას მისცემს ალიანსს შეიმუშაოს შესაბამისი წესები ძალის გამოყენებისათვის, შექმნას სასარგებლო „სწრაფი ზემოქმედების“ პროექტები და შეიმუშაოს ეფექტური გრძელვადიანი პოლიტიკა, რომელიც შესაბამისობაში იქნება ადგილობრივი პირობებით. ალიანსის ოპერაციების წარმატებისთვის მნიშვნელოვანი იქნება პოლიტიკური და სოციალური გარემოს გაგების და ადაპტირების უნარის გაღრმავება.

ნატოს საქმიანობის ეთიკური შეფასების ამაღლება:

იმისათვის, რომ ენერგორესურსების პროექტორისა და უსაფრთხოების კონსულტაციების ეფექტური იარაღი იყოს, ნატომ უნდა შექმნას შესაძლებლობები თავისი ფუნქციების და ძირითადი მისიების ეთიკური განზომილების შესაფასებლად. ალიანსის ქმედებების მორალური საფუძველი, როგორც მიზეზების სამართლიანობის, ისე გამოყენებული საშუალებების თვალსაზრისით, აუცილებელია ალიანსის ეფექტურად მოქმედების უზრუნველსაყოფად, რათა უზრუნველყოს უსაფრთხოების დაცვა მის წინაშე მდგარი გამოწვევების გადასაჭრელად.მაგალითად, სამხედრო მოქმედებების ეთიკა (განსაკუთრებით ომის დაწყების გადაწყვეტილება), სტაბილიზაციის ოპერაციებში ძალის გამოყენება და გარკვეული შეიარაღებული სისტემები ამჟამად არსებითი ფაქტორია სამხედრო ოპერაციების საერთაშორისო და საშინაო პოლიტიკური მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად. თანაბრად მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ტერორიზმთან ბრძოლის ეთიკური ასპექტი, განსაკუთრებით სამართალდამცავი ორგანოებისა და ეროვნული უმცირესობების მიმართებაში. კანონიერება, რომელიც ემყარება კანონის უზენაესობასა და ეთიკურ პრაქტიკას, წარმოადგენს კრიტიკულ კომპონენტს მომავალში ნატოს პოლიტიკური და სამხედრო საქმიანობის მხარდაჭერისთვის.

ნატოს პოლიტიკური გარდაქმნა უნდა შეიცავდეს საერთაშორისო სამდივნოს ცენტრის შექმნას ეთიკის კვლევისა და პოლიტიკის შემუშავების

მიზნით. ამ სამეცნიერო ცენტრს უნდა მიეწოდოს საშუალება კულტურალურ კონტექსტში ეთიკური და სამართლებრივი საკითხების შესაფასებლად და საზოგადოებრივი აზრისა და სხვა სოციოლოგიური მონაცემების გასაანალიზებლად. ასეთ ცენტრს შეიძლება დაევალოს რეკომენდაციების შემუშავება ნატოს საქმიანობის იურიდიულ და ეთიკურ ასპექტებზე. განხილული მოსაზრებების გაფართოების მიზნით, ნატომ უნდა მოაწიოს საკონსულტაციო კომისიები კონკრეტულ თემებზე, მათ შორის სახელმწიფო მოხელეები, საერთაშორისო სამდივნოს თანამშრომლები, აკადემიკოსები, იურისტები, ეთიკის სპეციალისტები და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. ამ სამუშაოს შედეგად მიღებული დასკვნები და რეკომენდაციები შეიძლება გადაეგზავნოს პოლიტიკურ ხელისუფლებას, ასევე საერთაშორისო სამხედრო შტაბს, ნატოს მოკავშირეთა სარდლობის ოპერაციებსა და მოკავშირეთა სარდლობის ტრანსფორმაციას. ასეთი ცენტრი ხელს შეუწყობს ნატოს ქმედებების შესაბამისობას წარმატებისთვის აუცილებელ ეთიკურ იმპერატივებთან, როგორც შინ, ასევე მის ფარგლებს გარეთ.

2.2 ნატოს როლი საერთაშორისო მისიებში

ნატოს როგორც ყველაზე დიდი სამდებრო ორგანიზაციის ჩართულობა საერთაშორისო მისიებში წინა ფლანგზე გადმოვიდა მე20ე საუკუნის ბოლოს როდესაც მათი პირველი სამიზნე იყო იყგოსლავია, ამის გარდა ნატოს სამხედრო ძალებს კიდევ 3 ქვეყანაში მოუწათ სამხედრო ძალის გამოყენება, ესენია ერაყი, ავღანეთი და ლიბია. ესენი იყო ძირითადად სამშვიდობო მისიები, ნატოს თავის დაარსებიდან დღემდე ჯერ არ გამოუყენებიათ მე5 პუნქტი, რომელიც კოლექტიურ თავდაცვას ითვალისწინებს. სამხედრო კამპანიის დაწყებას გაეროს ნებართვას არავინ დაელოდა. ახლა კი განვიხილოთ სათითაოდ ეს მისიები:

ნატო იუგოსლავიაში:

20 წლის წინ, 1999 წლის 24 მარტს, ნატომ, გაეროს უსაფრთხოების საბჭოს სანქციის გარეშე, დაიწყო მოკავშირეთა ძალების საჰაერო შეტევა იუგოსლავიის ფედერაციული რესპუბლიკის წინააღმდეგ. აქ ვისაუბრებთ ოპერაციის წინაპირობების, საომარი მოქმედებების მიმდინარეობისა და მათი შედეგების შესახებ.

ოპერაციის წინაპირობები გაჩნდა იუგოსლავიის დაშლის დროს (შეიქმნა 1945 წელს, 1963 წლიდან - იუგოსლავიის სოციალისტური ფედერალური რესპუბლიკა, სფრ), რომელიც მოხდა 1990-1991 წლებში. ამ პერიოდში, ეთნიკური წინააღმდეგობების გამწვავების გამო (ძირითადად სერბებს, ბოსნიელ მუსლიმებსა და ხორვატებს შორის), ექვსი რესპუბლიკიდან ოთხმა გამოაცხადა ფედერაციიდან გამოყოფა: სლოვენია, ხორვატია, ბოსნია და ჰერცეგოვინა (ბიჰ), მაკედონია. დარჩენილი რესპუბლიკები - სერბეთი და მონტენეგრო - 1992 წლის აპრილში გამოაცხადეს იუგოსლავიის ფედერაციული რესპუბლიკა (FRY; 2003-2006 წლებში - სერბეთისა და მონტენეგროს სახელმწიფო საზოგადოება, 2006 წლიდან - დამოუკიდებელი რესპუბლიკები).

იუგოსლავიის დაშლის პროცესს თან ახლდა კონფლიქტები რესპუბლიკურ და ფედერალურ ხელისუფლებას შორის და ეთნიკური ომები. ისინი ყველაზე ძალადობდნენ ხორვატიაში (1991-1995) და ბიჰაში (1992-1995). 1990-იანი წლების ბოლოს, სერბეთის ავტონომიურ პროვინციაში, კოსოვოში, სერბეთის და ალბანეთის მოსახლეობას შორის კონფლიქტი გაიზარდა.

მოკავშირეთა ძალების შექმნამდე ნატომ განახორციელა მრავალი ოპერაცია ყოფილ იუგოსლავიაში. 1992 წელს ალიანსის სამხედრო გემებმა, ავიაციის მხარდაჭერით, განახორციელეს კონტროლი ადრიატიკის გემებზე გაეროს უსაფრთხოების საბჭოს რეზოლუციის თანახმად, რომელიც ემზარგოს აწესებს იარაღის მიწოდებას ყოფილი სფრ - ის რესპუბლიკებში. 1994 წელს, გაეროს უსაფრთხოების საბჭოს გადაწყვეტილების შესაბამისად, ნატომ მოახდინა კონტროლი ბიჰის ფრენის აკრძალვის ზონაზე, ხოლო 1995 წელს, გაეროს

უსაფრთხოების საბჭოს რეზოლუციის გარეშე, დაბოძა ბოსნიელი სერბების პოზიციები. ეს იყო პირველი საომარი მოქმედებები ალიანსის ისტორიაში.

ნატოს ხელმძღვანელობამ "მოკავშირეთა ძალების" მთავარ მიზანს "კოსოვოს ალბანელი მოსახლეობის გენოციდის აღკვეთა" უწოდა.

გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან კოსოვოელი ალბანელები აყენებენ პროვინციის ავტონომიის გაფართოების მოთხოვნებს, ხოლო 90-იან წლებში მათ შექმნეს კოსოვოს განმათავისუფლებელი არმია (KLA) დამოუკიდებლობისთვის საბრძოლველად. 1998 წელს კონფლიქტი გადაიზარდა შეიარაღებულ შეტაკებებში სერბეთის პოლიციასა და KLA-ს შეიარაღებულ ძალებს შორის, ფაქტობრივად, დაიწყო სამოქალაქო ომი. ძალადობის ტალღის აღსაკვეთად, ბელგრადმა ჯერ პოლიციელები შემოიყვანა რეგიონში, შემდეგ კი რეგულარული ნაწილები.

კრიზისის მოგვარების მცდელობებს შეეცადნენ გაერო, ევროკავშირი, ეუთო, ასევე საკონტაქტო ჯგუფი (რიგი ქვეყნების წარმომადგენლები, მათ შორის რუსეთის ფედერაციისა და შეერთებული შტატების). 1999 წლის 30 იანვარს, ნატოს საბჭომ ალიანსის გენერალურ მდივანს ხავიერ სოლანას მისცა უფლებამოსილება, საჭიროების შემთხვევაში, მიიღოს გადაწყვეტილება FRY-სთვის სარაკეტო და ბომბების დარტყმების შესახებ, წევრ ქვეყნებთან კონსულტაციების შემდეგ.

ოპერაცია სამ ეტაპად მიმდინარეობდა. 24-26 მარტს დასრულდა იუგოსლავიის საჰაერო თავდაცვის ძალების აღკვეთის ამოცანები; 27 მარტს დაიწყო თავდასხმები კოსოვოში საფრანგეთის ფედერაციის ძალების წინააღმდეგ, ისევე როგორც თავდასხმები სერბეთის ყველაზე მნიშვნელოვანი სამიზნეების წინააღმდეგ; 24 აპრილიდან დაიწყო მასშტაბური გაფიცვები სერბეთის მთელ ტერიტორიაზე.

ნატოს ვებგვერდზე გამოქვეყნებული მონაცემების თანახმად, ოპერაციის დროს, რომელიც 78 დღეს გაგრძელდა, ალიანსის ქვეყნების თვითმფრინავებმა 38 ათასი ფრენა მოახდინეს, მათგან 10 ათასზე მეტი დაბომბვისთვის (სამხედრო

ექსპერტების კვლევის თანახმად, 3 ათასი საკრუიზო რაკეტა იყო გაისროლა და ჩამოაგდო დაახლოებით 80 ათასი ტონა ბომბი, მათ შორის კასეტური და ამოწურული ურანი). ოპერაციაში მონაწილეობა მიიღო ათასზე მეტმა თვითმფრინავმა (რომელთა უმეტესობა აშშ-მ უზრუნველყო), რომელთაგან, ნატოს ოფიციალური წყაროების თანახმად, დაიკარგა ორი საბრძოლო თვითმფრინავი (მფრინავების განდევნა).

ოპერაციის დროს, განხორციელდა რამდენიმე მცდარი დაბომბვა. ასე რომ, 14 აპრილს ცნობილი გახდა ალბანეთისკენ გადაადგილებული 64 ალბანელის დაღუპვის შესახებ, ყველაზე ტრაგიკულ შემთხვევებს შორის იყო 14 მაისის ღამეს გაფიცვა კოსოვოელი სოფლის კორიშაზე, სადაც ნატოს ცნობით, სერბი ჯარისკაცები იყვნენ. ამასთან, დარტყმების ქვეშ მოხვდნენ ალბანელი ლტოლვილები - 50 ადამიანი გარდაიცვალა, იგივე რაოდენობა დაშავდა.

1999 წელს ალიანსმა შეცდომით დაბომბა ჩინეთის საელჩო ბელგრადში. დაახლოებით იმავე პერიოდში გაკეთდა ბრალდებები ბოსნია-ჰერცეგოვინაში ადამიანებით ვაჭრობასა და იძულებითი პროსტიტუციით დაკავებასთან დაკავშირებით.⁸

დაბომბვის შედეგად, სერბული მონაცემებით, 3.5-დან 4 ათასამდე ადამიანი დაიღუპა, დაახლოებით 10 ათასი დაშავდა, მათგან ორი მესამედი სამოქალაქო პირი იყო. მატერიალურმა ზარალმა შეადგინა 100 მილიარდი დოლარი. განადგურდა FRY- ის სამხედრო-სამრეწველო ინფრასტრუქტურა, განადგურდა 1.5 ათასზე მეტი დასახლებული პუნქტი, 60 ხიდი, ყველა სკოლის 30%, 100-მდე ძეგლი. განადგურდა ან დაზიანდა 40 ათასი საცხოვრებელი კორპუსი. ნავთობგადამამუშავებელი ქარხნების და ნავთობქიმიური ქარხნების დაბომბვამ გამოიწვია ქვეყნის წყლის სისტემის დაზიანება ტოქსიკური ნივთიერებებით.

⁸ David Nauta, *The International Responsibility of NATO and its Personnel during Military Operations*, იანვარი 2018, გვ. 14. <https://brill.com/view/title/34894> ბოლო ნახვა 15 აპრილი 2021

ოპერაცია დასრულდა 1999 წლის 10 ივნისს კუმანოვოში (მაკედონიაში, სერბეთის საზღვართან ახლოს) სამხედრო-ტექნიკური ხელშეკრულების ხელმოწერიდან RFY- სა და ნატოს შორის, რომლის მიხედვითაც დაიწყო იუგოსლავიის ჯარების გაყვანა კოსოვოს ტერიტორიიდან. იმავე დღეს, გაეროს უსაფრთხოების საბჭომ მიიღო რეზოლუცია 1244, რომლის საფუძველზეც საერთაშორისო სამოქალაქო ძალები (გაეროს მისია კოსოვოში - UNMIK) და საერთაშორისო უსაფრთხოების ძალები (KFOR; ნატოში მნიშვნელოვანი მონაწილეობით); ათასი) განლაგდნენ კოსოვოში გაეროს ეგიდით. ამჟამად - 3.5 ათასი).

2008 წლის თებერვალში კოსოვოს პარლამენტმა ცალმხრივად გამოაცხადა პროვინციის დამოუკიდებლობა სერბეთისგან; ამჟამად მსოფლიოს 104 ქვეყანა ცნობს კოსოვოს დამოუკიდებელ სახელმწიფოს. სერბეთის გარდა, 60 – ზე მეტი ქვეყანა, მათ შორის რუსეთი, ჩინეთი, ინდოეთი და ისრაელი, ეწინააღმდეგებიან კოსოვოს აღიარებას.

ნატო ერაყში:

2003 წლის სამხედრო კამპანიის დასრულების შემდეგ, რომელსაც ხელმძღვანელობდა აშშ ერაყის წინააღმდეგ და სადამ ჰუსეინის რეჟიმის გაუქმება გახდა ნატო სხვადასხვა დახმარებას გაუწევს ამ ქვეყანას გარდამავალი პერიოდის პრობლემების მოგვარებაში. ალიანსი წვრთნის ერაყელებს სამხედრო პერსონალი ერაყის შიგნით და მის გარეთ მხარს უჭერს უსაფრთხოების სტრუქტურების განვითარებას, ეხმარება მას მშენებლობაში ეფექტური შეიარაღებული ძალები და მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა. ნატო ასევე კოორდინაციას უწევს შემომწირველი ქვეყნების მოქმედებებს სამხედრო ტექნიკა ერაყში და ხელს უწყობს პოლონეთს ერაყში თავისი პასუხისმგებლობის სექტორში სამეთაურო ფუნქციების შესრულებაში.

2003 წლის ივნისში, გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების უმაღლესი უმაღლესი სარდლობის შტაბში ჩატარდა ნატო ევროპაში (ევროპაში ნატოს

მოკავშირეთა ძალების უმაღლესი სარდლობის შტაბი) კონფერენცია შეიარაღებული ძალების ანალიზზე პოლონეთის, ნატოს სხვა წევრების მონაწილეობით და პარტნიორი სახელმწიფოები. განხილულ იქნა ძალების საჭიროება და დადო შეთანხმებები მათი განაწილების შესახებ. ასეთი კონფერენცია ემსახურება ნებისმიერი ოპერაციის ნორმალური სამხედრო დაგეგმვის პროცესის ნაწილი ნატოს საშუალებას აძლევს მონაწილე ქვეყნებს განიხილონ დეტალები, გააკეთონ წინადადებები და დაასრულონ პროცესი. ძალების ფორმირება. 2003 წლის სექტემბერში პოლონეთმა აიღო ცენტრ-სამხრეთის მრავალეროვანი სამმართველოს (MND) მეთაურობა, როგორც მისი სტაბილიზაცია ერაყში. მის საქმიანობას მხარს უჭერს როგორც ნატო, როგორც მთელი რიგი ნატო და პარტნიორი ქვეყნები ორმხრივი შეთანხმებების საფუძველზე (მათ შორის ძალების მიწოდება და სხვა სახის დახმარება).

ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს სახელით გაკეთებულ განცხადებებში 2003 წლის ბოლოს და 2004 წლის დასაწყისში ხაზგასმით აღინიშნა, რომ უკან დატოვება შემდგომი გადაწყვეტილებების მიღების უფლება სიტუაციასთან დაკავშირებით უსაფრთხოება ერაყში, ამჟამად ალიანსს აქვს პირველ ოპერაციულ ამოცანად მიიჩნევს წარმატებულად 188 ავღანეთში უსაფრთხოების საერთაშორისო დახმარების ძალების (ISAF) მეთაურობის მისი ფუნქციების შესრულება თვითონ 2003 წლის აგვისტოდან. ამ პრობლემის ეფექტური გადაწყვეტა ერაყში ალიანსის როლის გაფართოების შემდგომი ნებისმიერი გადაწყვეტილების წინაპირობა.ამასთან, ალიანსი მუდმივად განიხილავს თავის საკითხს როლი ერაყის სტაბილიზაციის მცდელობებში.

2004 წლის 28 ივნისი, ნატოს სტამბოლის შეხვედრის დაწყების დღე უმაღლესი დონის, სუვერენიტეტის ერაყის დროებითი მთავრობისთვის გადაცემის ოფიციალური ცერემონია გაიმართა. ერაყის დროებითი მთავრობის თხოვნის საპასუხოდ, აგრეთვე გაეროს უსაფრთხოების საბჭოს 1546 რეზოლუციის ერთხმად მიღების შემდეგ საერთაშორისო და რეგიონალური ორგანიზაციები მრავალეროვანი დახმარების აღმოჩენის მიზნით ერაყში, ნატოს

ლიდერები შეთანხმდნენ, რომ დაეხმარებინან დროებით მთავრობას უსაფრთხოების ძალების მომზადებაში. მათ ჩრდილოატლანტიკურ საბჭოს დაავალეს ამ გადაწყვეტილების განხორციელების გზების შემუშავება. დროებითი მთავრობის წარმომადგენლებთან ამ საკითხების განხილვის შემდეგ, მათ შორის ვიზიტების დროს ნატოში ერაყის საგარეო საქმეთა მინისტრის მიერ ივლისში და ერაყის პრეზიდენტის მიერ იმავე წლის სექტემბერში გადაწყდა, რომ ნატო დამატებით დახმარებას გაუწევს სამხედრო ტექნიკისა და ტექნიკური დახმარების სახით ერაყის უსაფრთხოების ძალები.

2004 წლის 30 ივლისს ნატოს საბჭომ მიიღო მისიის შექმნის გადაწყვეტილება ნატოს ტრენინგი, დაახლოებით 50 ჯარით, შერჩეული სამხედრო და სამოქალაქო პერსონალის მომზადება ერაყის შტაბიდან. საბრძოლო ქვედანაყოფების ოპერაციებისგან განსხვავებით, ნატოს სასწავლო მისია პოლიტიკური კონტროლის ქვეშაა ჩრდილოატლანტიკური საბჭო განსაკუთრებულია. ის ტარდება ქ მჭიდრო თანამშრომლობა ერაყის ხელისუფლებასთან და ერაყში აშშ – ს ხელმძღვანელობით მრავალეროვან ძალებთან. ამ მისიის მიზანი - ერაყის დროებითი მთავრობის დასახმარებლად ეროვნული უსაფრთხოების ადეკვატური სტრუქტურები მოსახლეობის დასაცავად ერაყი. ნაწილობრივ უზრუნველყოფილია მისიის უსაფრთხოება და უსაფრთხოება მრავალეროვანი ძალები და ნაწილობრივ ნატო.

ნატოს სასწავლო მისიას ხელმძღვანელობს აშშ-ს გენერალი, რომელიც ასევე პასუხისმგებელია მრავალეროვანი ძალების მიერ ჩატარებულ ცალკეულ სასწავლო პროგრამაზე. ეს უზრუნველყოფს კოორდინაციას საქმიანობა ორივე პროგრამისთვის, განსაკუთრებული ხასიათის შენარჩუნებით ნატოს პროგრამები. საერთო პასუხისმგებლობა ამ სასწავლო პროგრამაზე ეკისრება ნატოს უმაღლეს მეთაურს. ოპერაციებისა და ევროპაში ნატოს მოკავშირეთა ძალების უმაღლესი სარდლობის შტაბებისთვის. იგი ანგარიშს უწევს ჩრდილოატლანტიკურ საბჭოს ნატოს სამხედრო კომიტეტის მეშვეობით. ნატოს უმაღლესი სარდლობის შტაბი ევროპაში ეყრდნობიან ამ მუშაობას ნატო-ს ტრანსფორმაციის სარდლობის

მხარდაჭერას ნორფოლკში, ვირჯინია, აშშ, რომელიც მუშაობს ერაყის ფარგლებს გარეთ სასწავლო ღონისძიებების კოორდინაცია.

სექტემბერში, ანალიზის შედეგებისა და მათი რეკომენდაციების საფუძველზე ალიანსმა განაცხადა მმართველი ორგანოების შესახებ განზრახვა დაეხმაროს საგანმანათლებლო და საგანმანათლებლო ცენტრის შექმნას ტრენინგი და დოქტრინა, რომელსაც მხარს დაუჭერს ნატო. ბაღდადის მახლობლად მდებარე ეს ცენტრი მეთაურობას გაწვრთნის ერაყის უსაფრთხოების ძალების შემადგენლობას და კოორდინაციაში დახმარებას ტრენინგი, რომელსაც სხვადასხვა წევრი სახელმწიფოები უტარებენ როგორც ერაყის შიგნით, ისე მის გარეთ.

2004 წლის ოქტომბერში ჩრდილოატლანტიკურმა საბჭომ დაამტკიცა კონცეფცია ოპერაციები გაფართოების მიზნით ერაყის დროებითი მთავრობისთვის მისი უსაფრთხოების ძალების მომზადებასა და კოორდინაციაში სხვადასხვა ქვეყნის წინადადებები სწავლების ჩასატარებლად და სამხედრო ტექნიკის უფასოდ მიწოდებაზე. ამ კონცეფციამ საფუძველი შექმნა ნატოს სპეციალური მისიის ფარგლებში პრაქტიკული დახმარების მნიშვნელოვანი ზრდა და 2004 წლის ნოემბერში ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს მიერ დამტკიცებული ოპერაციების დეტალური გეგმის შემუშავება.

ბრიუსელში ნატოს საგარეო საქმეთა მინისტრების სხდომაზე 2004 წლის დეკემბერში ნატო ოფიციალურად შეთანხმდა ერაყის სასწავლო დახმარების გაფართოება. როგორც შედეგი ნატოს სასწავლო მისია დაახლოებით გაიზარდა სამასი ფაკულტეტი და დამხმარე პერსონალი და გაფართოვდა ერაყის უსაფრთხოების ძალების ხელმძღვანელობის მომზადება და კონსულტაცია.

ჯეფ სიმონმა ყურადღება გაამახვილა ალიანსის მომავალზე და გავლენას ნატო-ს პარტნიორობის ქვეყნებზე. მიშტაზე ნაკლებად სკეპტიკურად განწყობილი ალიანსის მიმართ, სიმონმა დაასახელა ნატოს ღირებულებების მნიშვნელობა პოსტკომუნისტურ აღმოსავლეთ ევროპაში. დემოკრატია, თავისუფალი ბაზრები, უმცირესობების დაცვა, კარგი ურთიერთობა

მეზობლებთან და სრულყოფილად ფუნქციონირებად ინსტიტუტებთან ერთად ხელი შეუწყო რეფორმების წახალისებას მანამდე არასტაბილურ რეგიონებში. სიმონის მტკიცებით, ეს პრინციპები უნდა განაგრძობდეს ტრანსატლანტიკური ალიანსის მუშაობის წარმართვას.⁹

ნატო ავღანეთში და ISAF ის მისია:

ნატო ხელმძღვანელობს საერთაშორისო სამშვიდობო ძალისხმევას 2003 წლის აგვისტოდან ავღანეთი ხელს უწყობს ამგვარი პირობების შექმნას, რომლის წარმომადგენელიც იქნება მმართველი ორგანოები და ქვეყანას შეეძლება მშვიდად და უსაფრთხოდ იცხოვროს გარეშე მხარდაჭერის გარეშე. ნატოს ეს ახალი ოპერაცია პირველია ევროატლანტიკური რეგიონის გარეთ გაიმართა. თავდაპირველად ოპერაცია შემოიფარგლებოდა ქაბულში უსაფრთხოების ამოცანებით და მიმდებარე ტერიტორიები, მაგრამ ალიანსი ახლა ავრცელებს მას ქვეყნის სხვა ნაწილებზე, ე.წ. პროვინციული რეკონსტრუქციის გუნდები. უფრო კონკრეტულად, ნატო ცდილობს დაეხმაროს ავღანეთის მთავრობას უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში ამ ოპერაციის ზონაში, მხარი დაუჭიროს მთავრობას თავისი უფლებამოსილების დამტკიცებაში ქვეყნის მასშტაბით და დაეხმაროს მას უსაფრთხოების გარემოს შექმნაში, რომელიც ხელს შეუწყობს თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნების ჩატარებას, კანონის უზენაესობის გავრცელებას და რეკონსტრუქციის პროცესის გაფართოებას.

2001 წლის დეკემბერში, ალ-ქაიდას და თალიბანის განადგურების შემდეგ, ავღანეთის ლიდერები საერთაშორისო მხარდაჭერით შეხვდნენ ბონში. (გერმანია) დაიწყო ქვეყნის აღმშენებლობის პროცესი. შეიქმნა ახალი სახელმწიფო სტრუქტურა - ავღანეთის გარდამავალი ადმინისტრაცია. გარდა ამისა, 1386, 1413 და 1444 რეზოლუციების შესაბამისად შეიქმნა გაეროს უსაფრთხოების საბჭოს

⁹ NATO and the Transatlantic Relationship after the Iraq War, Jeffrey Simon, Senior Research Fellow, Institute for National Strategic Studies, National Defence University Andrew Michta, Professor of International Studies, Rhodes College DATE & TIME Wednesday Dec. 10, 2003, p.12 <https://www.wilsoncenter.org/event/nato-and-the-transatlantic-relationship-after-the-iraq-war> (ბოლო ნახვა 02.06.2021)

საერთაშორისო ძალები უსაფრთხოების დახმარება (ISAF) მისაღები გარემოს შესაქმნელად გარდამავალი ადმინისტრაციისა და გაეროს დახმარების მისიის უსაფრთხოება ავღანეთში დედაქალაქ ქაბულში და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე. დეტალური სამხედრო-ტექნიკური ხელშეკრულებით ISAF- ის მეთაურს და ავღანეთის გარდამავალ ორგანოს შორის განისაზღვრა ISAF- ის შემდგომი მოქმედებების ძირითადი მიმართულებები.

თავდაპირველად ISAF ხელმძღვანელობდა დიდი ბრიტანეთი, ხოლო მოგვიანებით თურქეთი. 2003 წლის თებერვალში გერმანიამ და ნიდერლანდებმა ერთობლივად აიღეს ISAF- ის ხელმძღვანელობა და, ამ მხრივ, ნატო-სთვის მიემართნენ მხარდაჭერა 2003 წლის აგვისტოში ISAF პირდაპირ ქვეშ მოექცა ალიანსის ხელმძღვანელობა, ამით გამორიცხავს ექვს თვეში ერთხელ ახალი ქვეყნების ძეხვის აუცილებლობას და შეუძლია პასუხისმგებლობა აიღოს ამ ოპერაციაზე.

ISAF- ის შტაბის თავდაპირველი ბირთვი ქაბულში ჩამოყალიბდა ჰაიდელბერგის (გერმანია) გაერთიანებული სარდლობის ცენტრის თანამშრომლები, რომელიც ISAF- ის ნატოს პირველი მეთაური იყო. მოგვიანებით, სარდლობა გადავიდა კანადაში, შემდეგ, საფრანგეთის მეთაურობის დროს, ევროკორპებში და შემდგომ თურქეთში და იტალიაში. ერთად სამოქალაქო დამხმარე ქვედანაყოფები, ISAF- ის საერთო რაოდენობა დაახლოებით 8 ათასი ადამიანია. შემუშავებულია პირადი როტაციის გეგმა. შემადგენლობა, რომელიც ითვალისწინებს პერსონალის უზრუნველყოფას ოპერაციის შტაბისთვის ISAF გრძელვადიან საფუძველზე, სულ მცირე, 2008 წლის თებერვლამდე.

2004 წლის იანვარში, ნატოს მთავარ სამოქალაქო წარმომადგენლად დაინიშნა თურქეთის ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი ჰიკმეტ სიტინი. ავღანეთში პოლიტიკური და სამხედრო ასპექტების შემუშავება ალიანსის საქმიანობა ამ ქვეყანაში. მთავარი სამოქალაქო წარმომადგენელი მუშაობს ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს დაქვემდებარებაში ISAF- ის მეთაურთან და

მისიასთან მჭიდრო კონტაქტში გაეროს დახმარება ავღანეთში, ასევე ავღანეთის ხელისუფლებასთან და ქვეყანაში მოქმედი სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები.¹⁰

ISAF ის მისიის გაფართოება:

2003 წლის ოქტომბერში UNSCR 1510-მა გახსნა შესაძლებლობები ISAF- ის საქმიანობის გაფართოება ავღანეთის მთავრობის მხარდასაჭერად ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში დედაქალაქის გარეთ. ექვემბერში 2003 წელს ჩრდილოატლანტიკურმა საბჭომ უფლება მისცა ევროპაში ნატოს უმაღლეს მეთაურს დაიწყოს ძალების გაფართოების პროცესი.

პროვინციული რეკონსტრუქციის გუნდები (PRT) ამ პროცესის ქვაკუთხედაა. ისინი ჯგუფები არიან საერთაშორისო სამოქალაქო პერსონალი და სამხედრო პერსონალი, აგებული სამოქალაქო-სამხედრო პარტნიორობის პრინციპზე. მათი სამხედრო კომპონენტები ექვემდებარება ISAF- ს. ამ ჯგუფების მთავარი ამოცანაა დაეხმარონ ავღანეთის მთავრობას დაამტკიცოს თავისი უფლებამოსილება შორეულ პროვინციებში და რეგიონებში უსაფრთხოების დაცვა.

ახალი GWP კონცეფცია ეფექტური და ეფექტური აღმოჩნდა უსაფრთხოების გარემოს შექმნის ხელშეწყობის საშუალება. საკოორდინაციო ქვეყნები, საერთაშორისო ორგანიზაციები და არასამთავრობო ორგანიზაციები კარგად არიან თავიანთი დახმარების ამოცანების შესასრულებლად ავღანეთის მთავრობა ქვეყნის აღმშენებლობაში.

2003 წლის დეკემბერში, როგორც ექსპერიმენტი და პირველი ნაბიჯი ამ პროცესში ISAF Expansions- მა მიიღო PRT- ის მეთაურობა გერმანია კუნძულში. 2004 წლის ბოლოს ISAF მეთაურობდა ხუთი PRG სამხედრო კომპონენტს ავღანეთის ჩრდილოეთში: ბალღანში, ფაიზაბადე, კუნდუზი, მაიმენი და მაზარ-შარიფი. 2005 წლის შუა რიცხვები ნატომ ასევე წარმართა ოთხი PRT ქვეყნის

¹⁰ ISAF's mission in Afghanistan (2001-2014) (Archived), (Last updated: 01 Sep. 2015 16:09) p.5 https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm (ბოლო ნახვა 05.05.2021.)

დასავლეთ ნაწილში - ჰერათში, ფარაში, ჩაგშარანი და კალეია. ამრიგად, ნატოს ხელმძღვანელობდა ცხრა PRT, რომელთა საქმიანობა მოიცავს ავღანეთის ტერიტორიის დაახლოებით 50% -ს. ნატომ ასევე გადაწყვიტა თავის თავზე აღება სხვა PRT ავღანეთის სამხრეთ და აღმოსავლეთ ნაწილში, რაც შეიძლება უფრო მეტს მოითხოვს ურთიერთქმედების ხარისხი აშშ – ს ხელმძღვანელობით ჩართულ ძალებთან ოპერაციაში „მდგრადი თავისუფლება“ (მდგრადი თავისუფლება).

GWP- ის შემადგენლობა და გეოგრაფიული ფარგლები განისაზღვრება სახელმძღვანელო პრინციპებით ნატოს სამხედრო ხელისუფლება და საკოორდინაციო სახელმწიფოები აქტიურ კონსულტაციებში მონაწილეობენ გაეროს დახმარების მისიასთან ავღანეთში და ავღანეთის ხელისუფლება. ეს გუნდები მორგებულია კონკრეტულ სიტუაციაში იმ პროვინციებში, სადაც ისინი მოქმედებენ. ინდივიდუალური PRT- თვის კონკრეტული ამოცანების დაყენებისას, ისეთი ფაქტორები, როგორცაა ადგილობრივი უსაფრთხოების გარემო, მდგომარეობის აღდგენა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების ყოფნა.

ISAF ის სხვა კომპონენტები:

PRT- ს გარდა, ISAF- ის კიდევ სამი ძირითადი კომპონენტია. ისინი შეიცავენ:

ISAF- ის შტაბი, რომელიც მართავს ქაბულის მრავალეროვან ბრიგადს და ასრულებს ოპერაციულ დავალებებს მისი პასუხისმგებლობის არეალი, ასევე ინარჩუნებს კონტაქტებს და უზრუნველყოფს მათ 184 დახმარებას ითხოვს გაეროს, ავღანეთის ხელისუფლებას, სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციებს, ასევე ძალებს აშშ-ს ეგიდით კოალიცია ავღანეთში (ოპერაცია მდგრადი თავისუფლება)

ქაბულის მრავალეროვანი ბრიგადა, რომელიც მოქმედებს ქ როგორც ISAF- ის ჯარების შტაბი და პასუხისმგებელია პატრულირებისა და ოპერაციების

ყოველდღიური დაგეგმვასა და ჩატარებაზე სამოქალაქო და სამხედრო თანამშრომლობა.

ქაბულის საერთაშორისო აეროპორტი, რომელსაც ავღანელი მართავს სამოქალაქო ავიაციისა და ტურიზმის სამინისტრო ISAF- ის დახმარებით. ნატოს სხვა დაინტერესებული ეროვნული და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან ერთად ეხმარება ქაბულის აეროპორტის აღდგენას.

ISAF- მა ასევე მხარი დაუჭირა კონსტიტუციური ლოია ჯირგას (დაახლოებით 500 ავღანელი ლიდერის „დიდი საბჭოს“) ჩატარებას, რომელიც იკრიბებოდა 2003 წლის დეკემბრიდან 2004 წლის იანვრამდე ამ პროცესის განმავლობაში ისინი ავღანეთის ხელისუფლებას დაეხმარნენ უზრუნველყონ ქაბულის უსაფრთხოება. დამტკიცებულია ახალი კონსტიტუციის რატიფიკაცია ლოია ჟირგოიმ საფუძველი ჩაუყარა დემოკრატიული ძალაუფლების ინსტიტუტების შექმნას და გაუხსნა გზა თავისუფლებისა და სამართლიანობისაკენ ეროვნული არჩევნები. ავღანეთის პრეზიდენტის თხოვნით ჰამიდ კარზაი ISAF- მა ასევე მხარი დაუჭირა ხელისუფლებას 2004 წლის შემოდგომაზე საპრეზიდენტო არჩევნების და შემოდგომაზე საპარლამენტო არჩევნების დროს 2005 წ., ასევე ადგილობრივი არჩევნები.

2001 წლის დეკემბერში დადებული ბონის შეთანხმება განსაზღვრავს ინსტიტუციური რეფორმის ხუთ სფეროს, რაც საჭიროა სტაბილურობის, მშვიდობისა და კეთილდღეობის საფუძვლის შესაქმნელად, კერძოდ: ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლა; სასამართლო რეფორმა; განიარაღება შეიარაღებული 185 მათი წევრების ფორმირებები, დემობილიზაცია და სოციალური ადაპტაცია; ავღანეთის ეროვნული არმიის სწავლება; ასევე ტრენინგი პოლიციის ტრენინგი. წამყვანი G8 დონორი ქვეყნები ავღანეთის ხელისუფლებას რეფორმების პროგრამის განხორციელებაში დახმარება უსაფრთხოების სფეროები ამ ადგილებში.

ნატოს თანამშრომლობა რუსეთთან ასევე ახორციელებს ერთობლივ საპილოტე პროექტს, რომელიც ხელს შეუწყობს რეგიონში ადამიანური

რესურსების შექმნა, რაც აუცილებელია ავღანეთის ნარკოტიკებით ვაჭრობის პრობლემის გადაჭრის გზები.

მიუხედავად იმისა, რომ განიარაღება, დემობილიზაცია და სოციალური ადაპტაციის პროცესი შეიარაღებული ფორმირებების წევრები არ არიან ISAF- ის მანდატის ნაწილი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ISAF- ის ოპერაციებზე, განსაკუთრებით ქაბულში და მიმდებარე ტერიტორიებზე. 2004 წლის მარტში, არც თუ ისე შორს ქაბულში წარმატებული განლაგების აღსანიშნავი ცერემონია გაიმართა სხვადასხვა შეიარაღებული ძალების მძიმე შეიარაღების უსაფრთხო შენახვის ადგილებში, მათ შორის ტანკები, საარტილერიო ნაწილები, მიწისზედა რაკეტები და სარაკეტო სისტემები. ავღანეთის თავდაცვის სამინისტროს იარაღის განთავსების პროცესი ემყარება ორმაგ საკვანძო სისტემას, რომელიც ხელს უშლის ამ იარაღის მოხსნას სამინისტროს და ISAF- ის მეთაურის თანხმობის გარეშე. მსგავსი ინიციატივა პანშირის ხეობაში და განიარაღება, დემობილიზაცია და სოციალური შეიარაღებული ფორმირებების წევრების ადაპტაცია ქმნის ინტეგრირებულ პროგრამას, რომელიც მიზნად ისახავს დიდზე კონტროლის უზრუნველყოფას იარაღის რაოდენობა, რომელიც ცირკულირებს ავღანეთში.

ნატოს მისია ლიბიაში:

მიზეზები:

ლიბიის კონფლიქტი განვითარებული მოვლენების რთული და სადავო სერიის შედეგია, სადაც ადგილობრივი პოლიტიკური მოვლენების გავლენა მოახდინა ეგზოგენურმა ფაქტორებმა. ურთიერთსაწინააღმდეგო ინტერესთა ორმაგი ნაკრები გვხვდება როგორც ევრო-ხმელთაშუაზღვისეულ, ასევე არაარაბულ ზომებში, იტალია და თურქეთი ერთ მხარეს იბრძვიან საფრანგეთისა და დიდი ბრიტანეთის წინააღმდეგ, ხოლო ყატარს ეწინააღმდეგებიან არაბთა გაერთიანებული საამიროები და საუდის არაბეთი. მუამარ კადაფის რეჟიმი, რომელიც ნამდვილად არ იყო კარგი მმართველობისა და ადამიანის უფლებების პატივისცემის მაგალითი, სწრაფად გაანადგურა კონფლიქტმა, რომელსაც

ძირითადად არალიბიელი მსახიობები ებრძოდნენ, რამაც საბოლოოდ ლიბიაში ცენტრალური ინსტიტუტების დაშლა და ათეულობით შექმნა. ადგილობრივი მილიციებისა. როგორც ადგილობრივი, ისე ევზოგენური ამბიციების წარუმატებლობამ გამოიწვია კრიზისი, რომლის დროსაც დამატებითმა ფაქტორებმა შეძლეს გავლენა მოახდინონ ლიბიის სამოქალაქო ომზე, რის გამოც სიტუაცია ძალზე გაუმჭვირვალე და რთულად მოსაგვარებელია.¹¹

დასავლეთის მონაწილეობა ლიბიის კონფლიქტში რამდენიმე მიზეზით იყო განპირობებული. ჯერ მუამარ კადაფი, რომელიც არ გამოირჩეოდა ზედმეტი კეთილშობილებით, აჯობა საკუთარ თავს, როდესაც მან თავდაპირველად ჯარები გაგზავნა ბენგაზიში დემონსტრაციების დასაშლელად. ის არც კი ცდილობდა დიალოგის დაწყებას ოპოზიციასთან და გაერკვია, რა სურთ მათ სინამდვილეში. შედარებით მშვიდობიანი რევოლუციების ფონზე, რომელიც ახლახან დასრულდა ტუნისსა და ეგვიპტეში, ამ სისასტიკემ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა დასავლეთზე.

როდესაც მარტის შუა რიცხვებში ამ მეზობლებმა ქალაქგარეთ დაკარგვა დაიწყეს და დამარცხების პირას იყვნენ, კადაფიმ ნატოს ინტერვენციის მომხრეებს კიდევ ერთი არგუმენტი მისცა, პირობა დადო, რომ მისი ჯარები სახლიდან სახლის გარშემო შემოივლიდნენ და მოწინააღმდეგეებს კლავდნენ - „ვირთხები და ტარაკნები“. შესაძლოა, დიქტატორს სურდა, უფრო ნათლად გამოეხატა საკუთარი თავი, მაგრამ შეერთებულ შტატებსა და ევროპაში მის სიტყვებს ერთმნიშვნელოვნად აღიქვამდნენ: კადაფი აპირებს მოკვეთოს მთელი ბენგაზი, რომელიც აწარმოებს უპრეცედენტო (21-ე საუკუნის) მასშტაბის გენოციდს. კანკალით, ფრანგებმა და იტალიელებმა წარმოიდგინეს ასიათასობით ლიბიელი, ზოგი მათგანი ჩრდილოეთით მიცურავდა ჯამაჰირიას სიხარულისგან ხსნის ძიებაში.

მეორეც, შეერთებულმა შტატებმა და ევროპამ მარტის შუა რიცხვებში სასწრაფოდ უნდა გადაერჩინათ თავიანთი იმიჯი არაბული ქუჩის თვალში.

¹¹ The Libyan conflict and its controversial roots, Nicola Peddle, 04.07.2017
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12290-017-0447-5> (ბოლო ნახვა 15.05.2021)

ფაქტია, რომ ბოლო მომენტამდე დასავლეთი მხარს უჭერდა თავის მეგობრებს - ტუნისელ და ეგვიპტელ დიქტატორებს, და ბაჰრეინში აჯანყების ჩახშობას არასწორად გრძნობდა. ჩვეულებრივი არაბები ძალიან გაბრაზდნენ „დემოკრატიის დამცველთა“ ასეთი აშკარა ფარისევლობის გამო: საკმარისია ითქვას, რომ ეგვიპტის რევოლუციის შემდეგ არაბული ქვეყნების მოსახლეობაში ბარაკ ობამას მიმართ დამოკიდებულება უფრო უარესი იყო, ვიდრე ისეთი ამერიკის პრეზიდენტის მიმართ, როგორც ჯორჯ ბუში, ყოველ შემთხვევაში, ის თავს არ აჩვენებდა, როგორც მუსლიმების მეგობარი.

სამხედრო ოპერაციის მომხრეებისთვის ყველაფერი რაც შეიძლება კარგად აღმოჩნდა: კადაფი ოფიციალურად დაგმო არაბმა ლიდერებმაც (თან ახლავს არაბული სახელმწიფოების ლიგის შესაბამისი რეზოლუცია), ბენგაზი, მისივე სიტყვებით, ზღვარზე იყო გენოციდის, და ქვეყანა სავსე იყო შესანიშნავი, მაღალი ხარისხის ზეთით, რომელიც ყველას სჭირდება და ყოველთვის. აბა, როგორ არ შეგვეშალა ხელი?

ამასთან, ამერიკის ხელმძღვანელობაში ხმამაღლა ისმოდა წინააღმდეგობებიც: შემდეგ თავდაცვის მინისტრმა რობერტ გეითსმა დიდხანს გაუწია წინააღმდეგობა და განაცხადა, რომ მის ქვეყანას არ სჭირდებოდა ახალი სამხედრო თავგადასავალი. ამასთან, სახელმწიფო მდივნის ჰილარი კლინტონის მოსაზრება უფრო მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა და შედეგად, შეერთებულმა შტატებმა მხარი დაუჭირა შეჭრას.¹²

შედეგები:

დიახ, ომის ძირითადი წილი ლიბიელებმა აიღეს, მაგრამ ნატოს მხარდაჭერის გარეშე მათ განუზომლად უფრო რთული იქნებოდა, თუ საერთოდ არ იქნებოდა შესაძლებელი, დიქტატორის ჯარებზე გამარჯვების მიღწევა.

¹² To What Extent Was the NATO Intervention in Libya a Humanitarian Intervention? (updated Feb 6 2019) <https://www.e-ir.info/2019/02/06/to-what-extent-was-the-nato-intervention-in-libya-a-humanitarian-intervention/> (ბოლო ნახვა 01.04.2021)

საკმარისია ითქვას, რომ ალიანსის თვითმფრინავებმა 26 ათასზე მეტი დახარისხება მოახდინა, ექვს ათასზე მეტ სამიზნეზე დარტყმა.

ზოგადად, ოპერაცია „გაერთიანებული დამცველი“ წარმატებული იყო - მიზნები (როგორც ოფიციალური, ისე არაოფიციალური) მიღწეული იქნა, ხოლო ზარალმა შეადგინა ერთი F-15, რომელიც მექანიკური უკმარისობის შედეგად ჩამოვარდა უდაბნოში. ლიბიაში ხელისუფლებაში მოვიდა რეჟიმი, რომელიც ძალიან ერთგულია დასავლეთისა და სპარსეთის ყურის არაბული ქვეყნების მიმართ. ოპერაციის ღირებულება შეერთებულ შტატებში დაახლოებით 1 მილიარდი დოლარი იყო, დიდ ბრიტანეთში - დაახლოებით 500 მილიონი დოლარი. დანარჩენმა ქვეყნებმა კიდევ უფრო ნაკლები დახარჯეს: კანადელები, მაგალითად, ომი 50 მილიონი დაჯდა. ათობით მილიარდთან შედარებით, რისი მოპოვებაც შეიძლება ლიბიიდან ნავთობის სახით, ეს არაფერია. ყოველ შემთხვევაში, არა ტრილიონი, რომელიც ერაყის ომში დაიწყო.

ამასთან, ლიბიის ომმა აჩვენა ნატოს სუსტი მხარეები. მაგალითად, საკმაოდ აშკარა გახდა, რომ შეერთებული შტატების გარეშე ალიანსი ჯოხის გარეშე ნულდება. რამდენიმე მაგალითი: პირველი, ოპერაციის შუა პერიოდში, ფრანგებსა და ინგლისელებს ჭკვიანი ბომბები ამოეწურა. მე სასწრაფოდ უნდა ვთხოვო ამერიკელებს, გაყიდონ მეტი. მეორეც, ტომაჰავკის საკრუიზო რაკეტები, რომელთა დახმარებით განადგურდა ლიბიის საჰაერო თავდაცვის სისტემა, მხოლოდ შეერთებულ შტატებშია შესაძლებელი. მესამე, თვითმფრინავები, რომლებმაც გაანადგურეს შენიღბული ლიბიის ტექნიკა, ასევე ამერიკის ექსკლუზიურია.

ზოგადად, ამერიკული შეზღუდული მონაწილეობის ფონზე, ნატოს ქვეყნები ექვსი თვის განმავლობაში ეჭიდებოდნენ ლიბიას, რომელსაც აქვს ძველი იარაღი, პრაქტიკულად არ გააჩნია საავიაციო და საჰაერო თავდაცვის სისტემები და ჯარი არ არის მსოფლიოში ყველაზე ძლიერი. ეს ალიანსის ხელმძღვანელობისთვის უსიამოვნო კითხვას იწვევს: რა მოხდება, თუ ომი უფრო სერიოზული იქნებოდა?

გარდა ამისა, ნატოს ბევრმა ქვეყანამ ან საერთოდ არ მიიღო მონაწილეობა ოპერაციაში, ან მათი მონაწილეობა (ისევე როგორც რუმინელები) წმინდა სიმბოლური იყო. გაერთიანებული დამცველი საკმაოდ გათიშული გამოვიდა.

ამავდროულად, შეცდომების გაგების შემდეგ, ლიბიის ოპერაცია შეიძლება გახდეს ისლამური სამყაროს პროცესებში დასავლეთის ჩარევის რამდენიმე წარმატებული მაგალითი. ლიბიის მოსახლეობის უმეტესობა ნატოს მუშაობას დადებითად აფასებს; დასავლეთს სხვა არაბულ ქვეყნებთან არანაირი გართულება არ ჰქონია ომში მონაწილეობის გამო. მხოლოდ რამდენიმე უკრაინელი ექთანს და ათეული დამკვირვებელი რუსეთის სახელმწიფო არხებზე ტირის კადაფის.¹³

2.3 ნატოს როლი ასიმეტრიულ საფრთხეებთან და ტერორიზმთან ბრძოლაში

ტერორიზმი არის გლობალური ბოროტება, რომელსაც არ იცის საზღვრები, ეროვნული და რელიგიური განსხვავებები. ამიტომ, საერთაშორისო საზოგადოებამ მას ერთად უნდა ვებრძოლოს. ნატო მონაწილეობს ტერორიზმის წინააღმდეგ საერთაშორისო ბრძოლაში სხვადასხვა მიმართულებით და ამისათვის იყენებს სხვადასხვა საშუალებებს. ალიანსის ანტიტერორისტული მოქმედებები ხორციელდება გაეროს პრინციპებისა და საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმების, მათ შორის საერთაშორისო ჰუმანიტარული და ადამიანის უფლებათა დაცვის კანონის შესაბამისად.

ტერორიზმის მრავალმხრივი ხასიათი აიძულებს ნატოს, მასთან ბრძოლის მიზნით, მონაწილეობა მიიღოს პოლიტიკურ, ოპერაციულ, კონცეპტუალურ, სამხედრო, ტექნოლოგიურ, სამეცნიერო და ეკონომიკურ ინიციატივებში. შედეგად, დღეს ნატოს მუშაობის მრავალი სფერო უკავშირდება ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლას.

¹³ Некоторые итоги интервенции в Ливию, (აღვირთვის თარიღი 02.11.2011) გვ.1. [https://topwar.ru/8099-
nekotorye-itogi-intervencii-v-liviyu.html](https://topwar.ru/8099-nekotorye-itogi-intervencii-v-liviyu.html) (ბოლო ნახვა 01.04.2021)

ალიანსი საერთაშორისო საზოგადოებას სთავაზობს ანტიტერორისტულ ვარიანტებს. პირველი, ნატო არის ტრანსატლანტიკური მუდმივი საკონსულტაციო ფორუმი, სადაც კოლექტიური გადაწყვეტილებები მიიღება განხილვის საფუძველზე. მეორე, ნატოს აქვს სამხედრო ძალები და აქტივები, რომლებიც მოკავშირე ქვეყნებს ეკუთვნის. მესამე, ნატო პარტნიორობის ფართო ქსელის ნაწილია სხვა ქვეყნებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

ნატომ უნდა ემყაროს ნატო-რუსეთის თანამშრომლობის ბოლოდროინდელ პროგრესს, რაც აშკარაა რუსეთის პრეზიდენტ ვლადიმერ პუტინის აშკარად ახალი დამოკიდებულებისადმი ნატო-ს გაფართოებასთან დაკავშირებით და 2002 წლის გაზაფხულის შეთანხმებაში ნატო-რუსეთის ახალი ფორუმის შექმნის შესახებ, რომელიც ფართო კონსულტაციებს და შესაძლო ერთობლივ შესაძლებლობას მისცემს. გადაწყვეტილების მიღება. მოსკოვი ასევე შეთანხმდა, რომ ნატოს დახმარებას მიიღებს შეიარაღებული ძალების რესტრუქტურისაში, ნაბიჯი, რომელსაც დიდი ხნის წინ ეწინააღმდეგებოდა რუსეთის კონსერვატიული თავდაცვის დაწესებულება, მაგრამ ის სფერო, სადაც ნატოს ბევრი რამის შეთავაზება შეუძლია, როგორც ამას ყოფილი საბჭოთა კავშირის ბლოკის სხვა ქვეყნებთან მიმართებაში. რუსეთსა და ნატოს შეეძლოთ სასარგებლო თანამშრომლობა სამოქალაქო თავდაცვის, სპეცდანიშნულების სწავლების, თანამშრომლობის შეიარაღების პროგრამების, სარაკეტო თავდაცვის, სამშვიდობო ძალებისა და ნატო-რუსეთის ერთობლივი სამხედრო წვრთნების საკითხებში. 11 სექტემბრის ფონზე, იმის პერსპექტივა, რომ რუსეთმა შეიძლება იგრძნოს, რომ ის დასავლეთის ნაწილია - ვიდრე საფრთხე ემუქრება მას, არის შესაძლებლობა, რომელიც არ უნდა გამოტოვოთ.¹⁴

მასობრივი საზოგადოებრივი ღონისძიებების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა

¹⁴ NATO and the War on Terrorism: A Changing Alliance, Philip H. Gordon, Saturday, June 1, 2002. P.1. <https://www.brookings.edu/articles/nato-and-the-war-on-terrorism-a-changing-alliance/> (ბოლო ნახვა 20.05.2021)

ნატო ასევე ეხმარება წევრ ქვეყნებში უსაფრთხო გარემოში მასობრივი საზოგადოებრივი ღონისძიებების ჩატარებას, რამაც შეიძლება ტერორისტების ყურადღება მიიპყროს. ასეთი დახმარება ხდება ნებისმიერი წევრი ქვეყნის თხოვნით და მოიცავს საჰაერო ხომალდის ადრეული გაფრთხილებისა და კონტროლის (AWACS) თვითმფრინავების, ნატოს მრავალეროვნული ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვული თავდაცვის ბატალიონის ან სხვა ძალებისა და აქტივების გადაცემას. ალიანსი ამ ტიპის დახმარებას უწევს მნიშვნელოვან ღონისძიებებს, როგორცაა სამიტები და მინისტრების შეხვედრები, აგრეთვე სპორტული ღონისძიებები, როგორცაა ათენის ოლიმპიური თამაშები.

ნატომ დაიწყო ამ ტიპის მისია მას შემდეგ, რაც მან შეერთებულ შტატებს მიაწოდა საჰაერო მეთვალყურეობის შესაძლებლობები 2001 წელს, როგორც 9 სექტემბრის თავდასხმების შედეგად მიღებული 8 ღონისძიება. ოპერაცია Eagle Assist მოიცავდა ნატო-ს AWACS- ის თვითმფრინავების შეერთებულ შტატებს გადაყვანას 2001 წლის ოქტომბრის შუა რიცხვებიდან 2002 წლის მაისის შუა რიცხვებამდე, რათა დაეცვათ ამერიკის ტერიტორია და გაემორთ აშშ-ს ძალები და აქტივები მათი გადასაცემად ავღანეთში.

უახლესი ტექნოლოგიები და შესაძლებლობები საფრთხესთან საბრძოლველად

ნატო ქმნის ძალებსა და საშუალებებს, ასევე ავითარებს უახლეს ტექნოლოგიებს, რომლებიც უშუალოდ არის ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისთვის. მათი მისიაა შეიარაღებული ძალების, მშვიდობიანი მოსახლეობისა და სიცოცხლის ხელშემწყობი ობიექტების დაცვა ტერორისტული თავდასხმებისგან - თვითმკვლელების მოქმედებები თვითნაკეთი ასაფეთქებელი მოწყობილობების გამოყენებით, სარაკეტო თავდასხმები თვითმფრინავებსა და ვერტმფრენებზე, აგრეთვე მასობრივი განადგურების იარაღის პოტენციური გამოყენება.

სამუშაო პროგრამა „თავდაცვა ტერორიზმისგან“

ტერორიზმის წინააღმდეგ თავდაცვის (DTP) სამუშაო პროგრამა შეიარაღების ეროვნული დირექტორების კონფერენციამ (CNAD) მოამზადა 2004 წლის მაისის შეხვედრაზე. შემდეგ იგი დამტკიცდა სტამბოლის სამიტზე 2004 წლის ივნისში, როგორც ღონისძიებების გაფართოებული პაკეტის ნაწილი, ალიანსის ტერორიზმთან ბრძოლა. CNAD არის ნატოს უფროსი კომიტეტი თავდაცვის სექტორში შეიარაღების, მასალების და სტანდარტიზაციის სფეროში თანამშრომლობის საკითხებში. CNAD-ის მისიაა ხელი შეუწყოს მრავალეროვნულ თანამშრომლობას ალიანსის სამხედრო შესაძლებლობების გაუმჯობესების მიზნით, ნატოს მიმდინარე და სამომავლო ოპერაციების ეფექტურობის ასამაღლებლად.¹⁵

ტერორიზმის წინააღმდეგ თავდაცვის პროგრამა ფოკუსირებულია ათი მიმართულებით, სადაც ითვლება, რომ ტექნოლოგია შეძლებს ტერორისტული თავდასხმების აღკვეთას ან შერბილებას. ტერორისტული საფრთხის აქტუალობის გათვალისწინებით, ამ პროგრამის ძირითადი პროექტები მიზნად ისახავს იმ გადაწყვეტილებების პოვნას, რომლებიც შესაძლოა უახლოეს მომავალში შევიდეს სამსახურში. ამ პროგრამების ხელმძღვანელობა ენიჭებათ ნატოს წევრ ქვეყნებს ინდივიდუალურად, სხვა წევრ ქვეყნებში, CNAD-ის შეიარაღებული ჯგუფისა და ნატოს სხვა ორგანოების მხარდაჭერით და მონაწილეობით. პროგრამა მიზნების სფეროები მოცემულია დანართი #3-ში.

ქიმიური, ბიოლოგიური, რენტგენოლოგიური და ბირთვული (CBRN) საფრთხეების ინიციატივები

ნატო აგრძელებს ძალისხმევას ქიმიური, ბიოლოგიური, რენტგენოლოგიური და ბირთვული (CBRN) საფრთხეებთან და რისკებთან საბრძოლველად. ამ სფეროში თავისი ეფექტურობის გასაუმჯობესებლად, ნატო შეიმუშავებს ყოვლისმომცველ სტრატეგიას პოლიტიკურ დონეზე, რომელიც

¹⁵ NATO Conference of National Armaments (CNAD), P.1. <http://www.gdaee.mil.gr/en/gddiaannouncements-gddia/nato-conference-national-armaments-cnad> (ბოლო ნახვა 07.05.2021)

ხელს უშლის მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელებას და უზრუნველყოფს CBRN საფრთხეებისგან დაცვას. და ტერაქტის დროს გამოყენებული ბიოლოგიური აგენტები საჭირო გამაფრთხილებელი ზომების მისაღებად.

ნატოს მრავალეროვნული ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური და ბირთვული თავდაცვის ბატალიონი და ერთობლივი შეფასების ჯგუფი, რომელიც შეიქმნა პრადის სამიტზე 2002 წელს, მიზნად ისახავს რეაგირება მოახდინოს CBRN იარაღზე როგორც ნატოს პასუხისმგებლობის არეალში, ისე მის გარეთ. ისინი იმუშავენ ნატოს რეაგირების ძალებში (NRF) და საჭიროებისამებრ განლაგდებიან სხვა მისიებში. ნატოს მიერ დამტკიცებული CBRN ბრწყინვალეების თავდაცვის ცენტრები (ჩეხეთში) და ტერორიზმის წინააღმდეგ თავდაცვა (თურქეთში) ავსებენ ალიანსის არსენალს CBRN საფრთხეების საწინააღმდეგოდ.¹⁶

კიბერთავდაცვა:

ნატოს ძირითადი საინფორმაციო სისტემების და, განსაკუთრებით კიბერ თავდაცვის დაცვა ალიანსის შემადგენელი ნაწილია. ამასთან, სიტუაცია ისეთია, რომ ამ სისტემებზე თავდასხმების საფრთხე, მათ შორის ინტერნეტის საშუალებით, იზრდება. ესტონეთის წინააღმდეგ კიბერშეტევებმა 2007 წლის გაზაფხულზე გაზარდა ყურადღება ამ საკითხისადმი.

შედეგად, ნატომ შეიმუშავა ახალი ზომები, რათა გააძლიეროს მისი ინფორმაციული და საკომუნიკაციო სისტემები თავდასხმის ან უკანონო შემოსვლის შედეგად დაზიანების მცდელობისგან. 2008 წლის იანვარში დამტკიცდა კიბერ თავდაცვის პოლიტიკის მითითებები, რათა უზრუნველყოს სწრაფი და ეფექტური რეაგირება კიბერშეტევის შემთხვევაში. ეს

¹⁶ NATO MULTINATIONAL CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR DEFENCE BATTALION, Updated as of Apr. 2018 P.1. <https://shape.nato.int/about/aco-capabilities2/nato-multinational-chemical--biological--radiological-and-nuclear-defence-battalion> (ბოლო ნახვა, 09.05.2021)

სახელმძღვანელო მითითებები ნატოს სამხედრო და სამოქალაქო ხელისუფლებას მიუთითებს საერთო თანმიმდევრული მიდგომის საჭიროებაზე და ინდივიდუალურ ქვეყნებს აძლევს მითითებებს, თუ როგორ უნდა დაიცვან ეროვნული სისტემები. 2008 წელს ნატომ ასევე შექმნა კიბერ თავდაცვის მმართველობის ორგანიზაცია, რომელიც არის პირველი რეაგირების სააგენტო სწრაფად პროგრესირებელ კიბერ კრიზისზე.

გარდა ამისა, ნატო იკვლევს კიბერ თავდაცვის პრაქტიკულ თანამშრომლობის გაღრმავების პოტენციალს პარტნიორ ქვეყნებთან. ამ ეტაპზე შემუშავებულია სახელმძღვანელო მითითებები ამ ქვეყნებთან მუშაობისთვის. ესტონეთში ახალშექმნილი კიბერ თავდაცვის ბრწყინვალეების ცენტრი იქნება ამ სფეროში ნატოს ძალისხმევის მნიშვნელოვანი სახელმძღვანელო და კოორდინატორი.¹⁷

მოსახლეობის დახმარების კოორდინაცია:

შედეგების დაძლევა მოიცავს რეაგირებას შეტევების, ინციდენტებისა და ბუნებრივი კატასტროფების დამანგრეველი გავლენის შესამცირებლად. შედეგების დაძლევისთვის პასუხისმგებლობა, უპირველეს ყოვლისა, წევრ ქვეყნებს ეკისრებათ, თუმცა ნატო სხვადასხვა ფორმით დახმარებას უწევს ქვეყნებს. მაგალითად, იგი ემსახურება როგორც ყურადღებას, სადაც ქვეყნებს შორის შესაძლებელია სხვადასხვა დაგეგმვის მექანიზმის კოორდინაცია, რაც ზრდის კრიზისის პირობებში მზაობას.

დროული საზოგადოების ინფორმირებულობა ასევე არის ტერორისტული თავდასხმების შედეგების მოგვარების ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტი. ამ სფეროში ნატომ შეიმუშავა სახელმძღვანელო პრინციპები ქვეყნებისთვის, რათა კოორდინირებულად აცნობონ საზოგადოებას. საკოორდინაციო ფუნქციის შესრულების გარდა, ნატო აწარმოებს სამოქალაქო და სამხედრო რესურსების

¹⁷ Cyber defence, (ბოლო განახლება 12.04.2021) P.2. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm (ბოლო ნახვა 10.05.2021)

კატალოგს, რომელთა ერთჯერადად მიღება შესაძლებელია ტერორისტული თავდასხმების შედეგების დაძლევაში.

მოსახლეობის და ობიექტების დაცვა:

2001 წლიდან სამოქალაქო საგანგებო სიტუაციების დაგეგმვის მიზნები იყო ქვეყნის შესაძლებლობების გაძლიერება და სამოქალაქო მზადყოფნა მოსახლეობის წინააღმდეგ CBRN-ის შეტევების ან სიცოცხლის შემანარჩუნებელი აქტივების შემთხვევაში.

2001 წლის 11 სექტემბრის მოვლენების შემდეგ, 2002 წელს პრადის სამიტმა დაამტკიცა სამოქალაქო საგანგებო სიტუაციების დაგეგმვის სამოქმედო გეგმა, რათა მოსახლეობა დაცულიყო სისხლძარღვთა დაავადებებისგან. გარდა ამისა, იმავე წელს დაიწყო პროექტი, რომ შემუშავდეს საკონსულტაციო სახელმძღვანელო მითითებები და მინიმალური სტანდარტები საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირებისთვის, CBRN ინციდენტებზე რეაგირების დაგეგმვის, მომზადების, პროცედურებისა და აღჭურვილობის გათვალისწინებით. ინიციატივა მიზნად ისახავს წევრ ქვეყნებსა და მათ პარტნიორებს მიაწოდოს ზოგადი მითითებები, რომლითაც მათ ნებაყოფლობით იყენებენ, რომ გაიზარდონ მზაობა მოსახლეობის დასაცავად ამგვარი რისკებისგან. ეს სახელმძღვანელო ასევე ცდილობს გააუმჯობესოს ქვეყნებს შორის ურთიერთქმედება.

ნატოს ერთობლივმა სამედიცინო კომიტეტმა შეიმუშავა პროტოკოლები CBRN შეტევის მსხვერპლთა სამკურნალოდ, ხოლო ნატომ შეიმუშავა სამედიცინო ევაკუაციის საკოორდინაციო მექანიზმები და სხვა ქვეყნების სამედიცინო დაწესებულებებში მსხვერპლთა მიწოდებისა და განთავსების მექანიზმი.

მეტი მოქნილობისთვის, ნატომ შეადგინა ურთიერთგაგების მემორანდუმი სასიცოცხლო მნიშვნელობის ტრანსსასაზღვრო ტრანსპორტის ხელშეწყობის შესახებ. ეს მექანიზმი შეიძლება გამოყენებულ იქნას, კერძოდ, CBRN ინციდენტის შედეგების აღმოსაფხვრელად საჭირო დახმარების მისაღებად. ეს მემორანდუმი მიზნად ისახავს დააჩქაროს და ხელი შეუწყოს არსებულ პროცედურას

ეროვნული საზღვრების გადაკვეთისა და საბაჟო შემოწმების გავლისას, როდესაც იგი უზრუნველყოფს საერთაშორისო დახმარებას ადგილზე მის ადგილზე ჩასვლისთვის

CBRN იარაღის გამოყენებით ტერაქტებისგან სასიცოცხლო მნიშვნელობის ობიექტების დასაცავად პასუხისმგებლობა ეკისრებათ ძირითადად წევრ ქვეყნებს. ამის მიუხედავად, ნატო იღებს ნაბიჯებს წევრ ქვეყნებში ამ სფეროში ცნობიერების ასამაღლებლად.

ევროატლანტიკური კატასტროფებზე რეაგირების საკოორდინაციო ცენტრის როლი (EADRCC)

წევრმა ქვეყნებმა შექმნეს ეროვნული სამოქალაქო და სამხედრო ძალებისა და აქტივების დირექტორია, რომლებიც შეიძლება მოწოდებული იქნას დაზარალებული ქვეყნების დასახმარებლად, იქნება ეს წევრი ქვეყანა ან მათი პარტნიორი CBRN შეტევის შემთხვევაში. კატალოგის პასუხისმგებელია ევროატლანტიკური კატასტროფებზე რეაგირების საკოორდინაციო ცენტრი. EADRCC შეიქმნა 1998 წელს ბუნებრივი და ტექნოგენური კატასტროფების რეაგირების კოორდინაციის მიზნით, 2001 წლიდან მას დაეკისრა CBRN პოტენციურ შეტევებზე რეაგირების კოორდინაციის დამატებითი ფუნქცია.

ცენტრს აქვს მუდმივი მანდატი, განიხილოს ქვეყნების თხოვნები დახმარების შესახებ CBRN შეტევის შემთხვევაში. იგი ორგანიზებას უწევს მნიშვნელოვან საერთაშორისო საველე სწავლებებს კატასტროფებისა და კატასტროფებზე რეაგირებისა და ტრენინგის პრაქტიკისთვის.¹⁸

თავი III. ნატო XXI საუკუნეში მტერი და მოკავშირე

¹⁸ Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre
<https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=f5c32302653b47578ed389561a1ae993> (ბოლო ნახვა 12.05.2021)

3.1 ნატოს ახალი სტრატეგიული კონცეპცია:

ნატოს ახალი სტრატეგიული კონცეფცია 2021 წლის ალიანსის სამიტზე მიიღება და მიზნად ისახავს ჩინეთისა და რუსეთის შეკრებას. ამის შესახებ ნატოს გენერალურმა მდივანმა იენს სტოლტენბერგმა განაცხადა თავდაცვის მინისტრების დონეზე ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს შეხვედრის პირველი დღის პრესკონფერენციაზე ონლაინ ფორმატში.

„მე ვპატიჟებ მთავრობისა და მთავრობის მეთაურებს, რომლებიც წელს შეიკრიბებიან სამიტზე, რათა განაახლონ ნატოს სტრატეგიული კონცეფცია. ვფიქრობ, ამის დრო დადგა. ჩვენ გვაქვს 2010 წლის კონცეფცია, რომელიც ძალიან კარგად აკმაყოფილებს ჩვენს საჭიროებებს, მაგრამ სიტუაცია დღეს შეიცვალა. მაგალითად, ეს არ ითვალისწინებს ძალთა ბალანსის შეცვლასა და ჩინეთის აღმავლობას, კლიმატის ცვლილებას. ეს უნდა გავითვალისწინოთ ახალ კონცეფციაში”, - თქვა მან.

გარდა ამისა, სტოლტენბერგის თანახმად, დოკუმენტში გათვალისწინებული უნდა იყოს ახალი მიდგომა რუსეთის ფედერაციის მიმართ. „2010 წლის კონცეფციაში ჩვენ ვისაუბრეთ სტრატეგიულ პარტნიორობაზე რუსეთთან, მაგრამ მას შემდეგ ჩვენ დავინახეთ აგრესიული ქმედებები მეზობლების მიმართ და სიტუაცია ძალიან შეიცვალა. ამიტომ, ჩვენ უნდა განაახლოთ კონცეფცია, დაადასტუროთ ჩვენი ღირებულებები და გავაძლიეროთ კავშირი ევროპასა და ჩრდილოეთ ამერიკას შორის „, - დასძინა მან.

გენერალურმა მდივანმა ხაზი გაუსვა, რომ ნატო უნდა გახდეს ყველა „სახელმწიფოების ალიანსის ქვეყნებთან იგივე აზროვნების” პოლიტიკური დიალოგის პლატფორმა, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან მოსკოვსა და პეკინს. „ჩვენ უფრო მეტად უნდა გამოვიყენოთ ნატო, როგორც კონსულტაციისა და კოორდინაციის პლატფორმა. ჩვენ უნდა გავაფართოვოთ პოლიტიკური და პრაქტიკული დიალოგი მსოფლიოს ყველა მსგავს სახელმწიფოსთან, რათა

დავუპირისპირდეთ მათ, ვინც არ იზიარებს ჩვენს ღირებულებებს - ისეთ ქვეყნებს, როგორცაა რუსეთი და ჩინეთი. „ - აღნიშნა მან.

ნატოს ახალ სტრატეგიულ კონცეფციაში, ერთ – ერთი მთავარი კომპონენტი იქნება თავდაცვის ხარჯების გაზრდის მოთხოვნა. სტოლტენბერგმა თქვა, რომ ალიანსი აპირებს მოსთხოვოს ქვეყნებს არა მხოლოდ მეტი ფულის დახარჯვა, არამედ უფრო გონივრული დახარჯვა. კერძოდ, ნატო აპირებს გადაუხადოს წევრ სახელმწიფოებს ოპერაციებში მონაწილეობის მისაღებად, პირველ რიგში რუსეთის ფედერაციის საზღვრებთან.

”ერთ-ერთი მიზეზი, რის გამოც მე გამოვაცხადე ნატოს [რუსეთის] შეკავებისა და თავდაცვის ოპერაციების დაფინანსების საჭიროების შესახებ, არის ის, რომ დამატებითი რესურსების გამოყოფით, ჩვენ შეგვიძლია ალიანსის ქვეყნების მიერ უფრო მეტი შეიარაღებული ძალების გაგზავნის სტიმულირება აღმოსავლეთ ფლანგზე განლაგებისათვის.” აღნიშნა გენერალურმა მდივანმა და აღნიშნა, რომ ახლა ყველა სახელმწიფო, რომელიც მონაწილეობს ნატოს ოპერაციებში, საკუთარ თავზე აიღებს ამ ხარჯების ხარჯებს.

აქამდე ნატო და შეერთებული შტატები, როგორც ალიანსის წამყვანი ქვეყანა, წევრ სახელმწიფოებს მოსთხოვდნენ საკუთარი თავდაცვის ბიუჯეტის გაზრდას, საიდანაც ყოველწლიურად 20% მაინც უნდა დაიხარჯოს ახალი სამხედრო ტექნიკისა და აღჭურვილობის შესაძენად. ამერიკის სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსი ნატოში მათი მთავარი მწარმოებელია. სტოლტენბერგის ახალი ინიციატივა მოითხოვს მთლიანი ორგანიზაციის ბიუჯეტის ზრდას და ასევე მნიშვნელოვნად გააფართოებს ალიანსის ბრიუსელის შტაბის უფლებამოსილებას.

გენერალურმა მდივანმა 15 თებერვალს ბრიუსელში გამართულ პრესკონფერენციაზე ნატოს ახალი სტრატეგიული კონცეფციის რიგი სხვა პუნქტები უკვე აღნიშნა. მაგალითად, მან შესთავაზა ჩაეტარებინა ”ნატოს ინფრასტრუქტურის მოწყვლადობის ყოველწლიური შეფასება, განსაკუთრებით ალიანსის ინფრასტრუქტურული ობიექტების უცხოური საკუთრების ან ამ

ობიექტების საკუთრებაში არადასავლური ინვესტორების მნიშვნელოვანი მონაწილეობის გამო”, ისე რომ არ გაცხადებულიყო, თუ როგორ ორგანიზაცია აპირებს გაუმკლავდეს ამ „დაუცველობებს“.

”ნატოს ტექნოლოგიური უპირატესობის შესანარჩუნებლად” (სტოლტენბერგმა არ დააკონკრეტა ვის მიმართ) მან თავდაცვის ინოვაციური ინიციატივა წამოიწყო. ეს ეხება ინვესტიციების გაფართოებას ახალი ტიპის შეიარაღების განვითარებაში, რაც „უზრუნველყოფს ალიანსის ძალების ურთიერთქმედების გაზრდას და“ ინოვაციის სფეროში შეერთებულ შტატებთან თანამშრომლობის გააქტიურებას „.

გარდა ამისა, გენერალური მდივანი დაპირდა შეისწავლის გლობალური კლიმატის ცვლილების გავლენას საერთაშორისო უსაფრთხოებაზე, ასევე შეიმუშავებს „ოქროს სტანდარტს სამხედრო სექტორში ნახშირბადის ემისიის შემცირებისა და ტრანსფორმაციების შესაქმნელად, რათა ევროპული არმიები და მთლიანად“ გამწვანდეს „ თავდაცვის კომპლექსი, ასე რომ იგი ხელს უწყობს ნულოვანი ეკონომიკის მშენებლობის მიზნის მიღწევას. ნახშირბადის გამონაბოლქვები „.

3.2 ნატო რუსეთის ურთიერთობა

ორ ათწლეულზე მეტი ხნის განმავლობაში ნატო მუშაობდა რუსეთთან პარტნიორობის შესაქმნელად, საერთო ინტერესის სფეროებში დიალოგისა და პრაქტიკული თანამშრომლობის განვითარებისთვის 2014 წელს შეჩერდა პრაქტიკული თანამშრომლობა უკრაინაში რუსეთის სამხედრო ინტერვენციის საპასუხოდ, მაგრამ კომუნიკაციის პოლიტიკური და სამხედრო არხები კვლავ ღიაა. შემფოთება სამხედრო საქმიანობის მუდმივი დესტაბილიზაციის ხასიათისა და რუსეთის აგრესიული რიტორიკის შესახებ ბევრად აღემატება უკრაინის საკითხს.

ურთიერთობები განვითარება დაიწყო ცივი ომის დასრულების შემდეგ, როდესაც 1991 წელს რუსეთი შეუერთდა ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭოს. 1997 წელს დიალოგის ეს ფორუმი შეიცვალა ევრო-ატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოს მიერ, რომელიც აერთიანებს ნატო-ს წევრ და პარტნიორ ქვეყნებს ევროატლანტიკურ რეგიონში.

ნატოს და რუსეთის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი თანამშრომლობა იყო ბოსნიის მიწაზე. დაახლოებით 1995 წ. მართალია, თავიდანვე ჩანდა, რომ ამ კონფლიქტმა ურთიერთობები გაწყვიტა, პირიქით მოხდა მიუხედავად იმისა, რომ ალიანსი მოქმედებდა საკაერო დარტყმებით, რუსეთმა უპასუხა ჯარების გაგზავნით რომლებიც მონაწილეობდნენ განხორციელების ძალებში (IFOR), რომლებიც მრავალეროვანი იყვნენ ბოსნიაში განხორციელებული სამშვიდობო ძალები. ამით რუსეთი აღმოჩნდა ძალიან ღირებული პარტნიორობის პირველად პარტნიორი.¹⁹

ნატო-რუსეთის დამფუძნებელი აქტი, რომელიც ხელი მოეწერა 1997 წელს, გახდა ორმხრივი ურთიერთობების ოფიციალური საფუძველი.

დიალოგი და თანამშრომლობა გაძლიერდა 2002 წელს ნატო-რუსეთის საბჭოს (NRC) შექმნით, რომელიც შექმნილია უსაფრთხოების მიმდინარე საკითხებზე კონსულტაციის ფორუმის შექმნისა და ფართო სპექტრის პრაქტიკული თანამშრომლობის წარმართვის მიზნით.

2008 წლის აგვისტოში რუსეთის არაპროპორციული სამხედრო მოქმედებების შემდეგ, RNC ოფიციალური შეხვედრები და თანამშრომლობა ზოგიერთ სფეროში შეჩერებულია 2009 წლის გაზაფხულამდე. ნატოს ქვეყნები აგრძელებენ რუსეთს მოუწოდონ გადახედოს გადაწყვეტილებას აღიაროს საქართველოს რეგიონები აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად.

NRC- ს ფარგლებში რუსეთთან ყოველგვარი პრაქტიკული სამოქალაქო და სამხედრო თანამშრომლობა შეჩერებულია 2014 წლის აპრილიდან უკრაინაში

¹⁹ NATO – Russia Relations გვ5, <https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-NATO-%E2%80%93-Russia-Relations.pdf> (ბოლო ნახვა 24. აპრილი 2021)

რუსეთის სამხედრო ჩარევისა და აგრესიული ქმედებების საპასუხოდ და ყირიმის რუსეთის უკანონო და უკანონო ანექსიის საპასუხოდ, რასაც ნატოს ქვეყნები უმკაცრესად გამოხედავენ.

მიუხედავად იმისა, რომ ნატო ერთგულია თავის საერთაშორისო ვალდებულებებზე, რუსეთი არღვევს ღირებულებებს, პრინციპებსა და ვალდებულებებს, რომლებიც ემყარება ნატო-რუსეთის ურთიერთობას, როგორც ეს მოცემულია 1997 წლის ევრო-ატლანტიკური პარტნიორობის საბჭოს დამფუძნებელ დოკუმენტში, ნატო-რუსეთის 1997 წლის დამფუძნებელ აქტში და 2002 წლის რომში. დეკლარაცია ძირს უთხრის ჩვენი თანამშრომლობის მნიშვნელოვან ნდობას და ეჭვქვეშ აყენებს გლობალური და ევროატლანტიკური უსაფრთხოების არქიტექტურის ფუნდამენტურ პრინციპებს. ამის მიუხედავად, პოლიტიკური და სამხედრო არხები ღიაა ინფორმაციის გაცვლისთვის, რომელიც ორმხრივ ინტერესსა და პრობლემას წარმოადგენს, შეამციროს გაუგებრობები და გაზარდოს პროგნოზირებადი.

ნატოს ქვეყნების შემოფოთება დესტაბილიზირებელ ქმედებებთან დაკავშირებით და რუსეთის პოლიტიკა არ შემოიფარგლება მხოლოდ უკრაინით. ეს ეხება პროვოკაციულ სამხედრო მოქმედებებს ნატოს საზღვრებთან, ბალტიისპირეთიდან შავ ზღვებამდე; უპასუხისმგებლო და აგრესიული ბირთვული რიტორიკა, სამხედრო კონცეფცია და მასთან დაკავშირებული შესაძლებლობები; და 2018 წლის მარტში გაერთიანებულ სამეფოში ნერვული აგენტის შეტევა, რაც აშკარად არღვევდა საერთაშორისო სტანდარტებს.

2019 წლის 2 აგვისტოს ჩრდილოატლანტიკურმა საბჭომ გამოაქვეყნა განცხადება, რომელიც მხარს უჭერს აშშ-ს გადაწყვეტილებას შუალედური რადიუსის ბირთვული ძალების ხელშეკრულებიდან (INF ხელშეკრულებიდან) გასვლის შესახებ, რომელიც მიღებული იქნა რუსეთის მიერ ხელშეკრულების არსებითი დარღვევის საპასუხოდ. მოკავშირეები ნანობენ, რომ რუსეთმა არ გამოავლინა მზადყოფნა და არ გადადგა არანაირი ნაბიჯი საერთაშორისო ვალდებულებების შესასრულებლად. ნატო დაბალანსებული და

პასუხისმგებლობით უპასუხებს რუსეთის SSC-8 სისტემის მნიშვნელოვან რისკებს. ამავე დროს, მოკავშირეები მტკიცედ არიან მოწოდებული შეინარჩუნონ ეფექტური იარაღის საერთაშორისო კონტროლი, განიარაღება და გაუვრცელებლობა.

შეიცვალა უსაფრთხოების გარემო, ნატომ გააძლიერა თავშეკავების და თავდაცვის შესაძლებლობები, ხოლო ღია დარჩა რუსეთთან პერიოდული, ფოკუსირებული და შინაარსიანი დიალოგისთვის. ალიანსი არ ეძებს დაპირისპირებას და არ წარმოადგენს საფრთხეს რუსეთისთვის.

2020 წლის სექტემბერში მოკავშირეებმა უკიდურესად დაგმეს ნერვული გაზის შეტევა რუსეთის ოპოზიციის ლიდერ ალექსეი ნავალნიზე.

რუსულმა მონათხრობმა დასავლეთმა მოატყუა ისინი და მოიქცა ისე, რომ მათ ცივი ომის შემდგომი ევროპა არ დატოვეს. უბრალოდ ძალზე ძნელია ამ პოზიციების გადაკვეთა და ემოციები იწურება, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ 30 წლის წინ რუსეთის ევროპაში ყოფნის იმედები არ განხორციელდა, ”- განუცხადა გოლდგეიერმა რადიო თავისუფლებას.” ამიტომ არიან ისეთებიც, ვისაც სურს ბრალი დაადანაშაულო დასავლეთი და მათ, ვისაც პუტინის დადანაშაულება სურთ.²⁰

3.3 ნატო საქართველოს ურთიერთობა

ნატო-საქართველოს თანამშრომლობა 1992 წლიდან იწყება, როდესაც საქართველო ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭოს (NACC) შეუერთდა. აღნიშნულ ფორმატში, რომელსაც 1997 წლიდან ევროატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭო (EAPC-Euro-Atlantic Partnership Council) ეწოდა, ალიანსის პარტნიორი და წევრი ქვეყნები სხვადასხვა მნიშვნელოვან საკითხს განიხილავენ.

²⁰ Former U.S. Secretary of State James Baker, Did The West Promise Moscow That NATO Would Not Expand? Well, It's Complicated. <https://www.rferl.org/a/nato-expansion-russia-mislead/31263602.html> (ბოლო ნახვა 10,05,2021)

1994 წელს საქართველო ნატო-ს „პარტნიორობა მშვიდობისთვის“ (PfP – Partnership for Peace) პროგრამას შეუერთდა, ხოლო 1996 წლიდან აქტიურად მონაწილეობს PfP პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილ ღონისძიებებში.

2002 წელს ქ. პრალაში გამართულ ნატო-ს სამიტზე საქართველომ პირველად გააჟღერა ნატო-ში გაწევრიანების სურვილი, შესაბამისად, სწორედ ამ დროიდან იწყება საქართველოს ნატო-ში გაწევრიანებისკენ სწრაფვა.

2004 წელს საქართველო გახდა ალიანსის პირველი პარტნიორი სახელმწიფო, რომელთანაც ნატო-მ ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმის (Individual Partnership Action Plan, IPAP) ფორმატში დაიწყო თანამშრომლობა. სამოქმედო გეგმის ფარგლებში საქართველომ ალიანსის წინაშე აიღო კონკრეტული ვალდებულებები.

2005 წელს ნატო-მ საქართველოში მეკავშირე ოფიცერი მოავლინა, ხოლო 2010 წელს ქ. თბილისში ნატო-ს სამეკავშირეო ოფისი (NATO Liaison Office, NLO) გაიხსნა, რომლის მთავარი ამოცანაა საქართველოში მიმდინარე რეფორმებისა და ნატო-ში საქართველოს გაწევრიანების ხელშეწყობა.

2006 წელს ქ. ნიუ-იორკში გამართულ ნატო-ს საგარეო საქმეთა მინისტრების არაფორმალურ შეხვედრაზე ალიანსმა მიიღო გადაწყვეტილება, საქართველოსთან დაეწყო „ინტენსიური დიალოგი (Intensified Dialogue, ID). ინტენსიური დიალოგის ფორმატში იმართებოდა კონსულტაციები პოლიტიკურ, უსაფრთხოების, კონფლიქტის მშვიდობიანად მოგვარების, თავდაცვის, სამოქალაქო საგანგებო დაგეგმვის, ეკონომიკურ, მეცნიერების, განათლებისა და სხვა საკითხებზე.

საქართველოს მიერ ნატო-ს წინაშე აღებული ვალდებულებების წარმატებით განხორციელების საფუძველზე, 2008 წელს ნატო-ს ბუქარესტის სამიტზე ალიანსმა მიიღო გადაწყვეტილება (Bucharest Summit Declaration), რომ „საქართველო გახდება ნატო-ს წევრი ქვეყანა“. აღნიშნული გადაწყვეტილება უმნიშვნელოვანეს პოლიტიკურ გზავნილს წარმოადგენს, რაც მრავალჯერ დადასტურდა ნატო-ს მომდევნო სამიტებზე.

2008 წლის 19 აგვისტოს ნატო-ს წევრი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრების საგანგებო შეხვედრაზე ალიანსმა ნატო-საქართველოს კომისიის (NGC) დაარსების შესახებ მიიღო გადაწყვეტილება, ხოლო ურთიერთგაგების მემორანდუმს 2008 წლის 15 სექტემბერს, საქართველოში ჩრდილოატლანტიკური საბჭოს (NAC) პირველი ოფიციალური ვიზიტის დროს მოეწერა ხელი.

2008 წლის 2-3 დეკემბერს ნატო-ს წევრი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრების მიერ მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება, რომ საქართველო ნატო-საქართველოს კომისიის ფარგლებში ყოველწლიური ეროვნული პროგრამის (ANP) განხორციელებას დაიწყებდა.

2011 წლის 7 დეკემბერს ნატო-ს შტაბ-ბინაში (ქ. ბრიუსელი) ალიანსის წევრი ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრების შეხვედრა გაიმართა, რომლის ფარგლებშიც საქართველო ფორმალურად მოიხსენიეს ასპირანტ სახელმწიფოდ, მონტენეგროსთან, ბოსნია და ჰერცეგოვინასთან და ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკა მაკედონიასთან ერთად.

2014 წლის ნატო-ს უელსის სამიტზე ალიანსის წევრმა ქვეყნებმა საქართველო ერთ-ერთ ყველაზე თავსებად პარტნიორად (the most interoperable partner) აღიარეს და სხვა ოთხ ქვეყანასთან (ავსტრალია, იორდანია, ფინეთი, შვედეთი) ერთად „გამდიერებული შესაძლებლობების პარტნიორის“ (Enhanced Opportunity Partners, EOP) სტატუსი მიენიჭა, რაც ნატო-სთან თანამშრომლობის გაფართოებული შესაძლებლობების მიღებას გულისხმობს. ალიანსის წევრი ქვეყნების გადაწყვეტილებით, 2014 წლის უელსის სამიტზე ნატო-ს თავდაცვის შესაძლებლობების აღმშენებლობის ინიციატივის (DCB) ფარგლებში საქართველომ ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტი (Substantial NATO-Georgia Package, SNGP) მიიღო, რომლის მთავარი მიზანია საქართველოს თავდაცვითი შესაძლებლობების გაძლიერება, ნატო-სთან ურთიერთთავსებადობის ამაღლება და ნატო-ში გაწევრიანების პროცესის ხელშეწყობა.

2015 წლის 1-2 დეკემბერს ქ. ბრიუსელში ნატო-ს საგარეო საქმეთა მინისტრების შეხვედრაზე მიიღეს განცხადება „ღია კარის“ პოლიტიკასთან

დაკავშირებით. მონტენეგროს ალიანსში მიწვევით, ალიანსის წევრებმა კიდევ ერთხელ გამოხატეს ნატო-ს „ღია კარის“ პოლიტიკისადმი ერთგულება. მოკავშირეებმა კვლავ დაადასტურეს ბუქარესტის სამიტის გადაწყვეტილება, რომლის თანახმად, საქართველო გახდება ნატო-ს წევრი. მნიშვნელოვანია, რომ ნატო-ს წევრმა ქვეყნებმა პირველად, საჯაროდ დაადასტურეს, რომ საქართველოს აქვს ყველა პრაქტიკული მექანიზმი ნატო-ს წევრობისთვის მოსამზადებლად. მინისტრიალის შედეგად მიღებულ დოკუმენტში, ნატო-ს წევრებმა დადებითად შეაფასეს საქართველოში მიმდინარე რეფორმები და ხაზი გაუსვეს ნატო-ს საქართველოს არსებითი პაკეტის წარმატებით განხორციელების პროცესს.

2016 წლის ნატო-ს ვარშავის სამიტის ფარგლებში პირველად გაიმართა ნატო-საქართველოს კომისიის (NGC) სხდომა საგარეო საქმეთა მინისტრების დონეზე. მნიშვნელოვანია, რომ ნატო-საქართველოს ერთობლივი განცხადება 2011 წლის შემდეგ, სწორედ ვარშავის სამიტზე მიიღეს. ერთობლივ განცხადებასა და სამიტის კომუნიკეში აღინიშნა, რომ საქართველოს ყველა პრაქტიკული მექანიზმი აქვს წევრობისთვის მოსამზადებლად (Georgia's relationship with the Alliance contains all the practical tools to prepare for eventual membership). მოკავშირეები მოუწოდებენ საქართველოს, განაგრძოს ყველა არსებული ინსტრუმენტის ეფექტური გამოყენება ალიანსთან დასაახლოებლად. გარდა ამისა, ვარშავის სამიტზე საქართველოსთვის დამატებითი პრაქტიკული ნაბიჯები განისაზღვრა.

2018 წლის ნატო-ს ბრიუსელის სამიტზე საქართველომ პირველად მიიღო მონაწილეობა სახელმწიფო მეთაურების და მთავრობის დონეზე მოკავშირეთა შეხვედრაში საქართველოსა და უკრაინასთან. ბრიუსელის სამიტზე სხვა საჯარო დოკუმენტებთან ერთად ნატო-საქართველოს კომისიის დეკლარაციაც მიიღეს.

ბრიუსელის სამიტზე მიღებულ ნატო-საქართველოს კომისიის დეკლარაციაში საქართველო ნახსენებია, როგორც ალიანსის ერთ-ერთი უახლოესი პარტნიორი. ალიანსი აღნიშნავს, რომ ნატო-სა და ევროკავშირის ოპერაციებში მონაწილეობა მიუთითებს საქართველოს შესაძლებლობაზე,

წვლილი შეიტანოს ევროატლანტიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში, რაც ალიანსში გაწევრიანების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაა. აღსანიშნავია ალიანსის მზადყოფნა, კიდევ უფრო გააღრმავოს საქართველოსთან დიალოგი და პრაქტიკული თანამშრომლობა შავი ზღვის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით.

ბრიუსელის სამიტის დასკვნით დოკუმენტში საქართველოს მიმართ ალიანსის მიერ გამოხატულია პოლიტიკური მხარდაჭერა ღია კარის პოლიტიკის კონტექსტში. კერძოდ, დადასტურებულია ბუქარესტის სამიტის გადაწყვეტილება, რომ საქართველო გახდება ნატო-ს წევრი ქვეყანა და რომ ასპირანტ საქართველოს აქვს ყველა პრაქტიკული ინსტრუმენტი, რათა მოემზადოს ალიანსში გასაწევრიანებლად.

საქართველო აგრძელებს ალიანსთან ურთიერთობის გაღრმავებას, რაც გამოიხატება დატვირთულ დღის წესრიგსა და ინტენსიურ პრაქტიკულ თანამშრომლობაში. 2019 წლის მარტში, ნატო-საქართველოს რიგით მეორე სწავლების ფარგლებში საქართველოში იმყოფებოდა ნატო-ს გენერალური მდივანი იენს სტოლტენბერგი და ნატო-ს სამხედრო კომიტეტი. ხოლო 2019 წლის ოქტომბერში საქართველომ ე. ბათუმში უმასპინძლა ჩრდილოატლანტიკურ საბჭოს, რაც ალიანსის საქართველოსადმი მხარდაჭერის ერთ-ერთ ნათელ მაგალითს წარმოადგენს.

2019 წლის დეკემბრის თვეში ნატო-ს წევრი ქვეყნების მეთაურების შეხვედრაზე გაჟღერდა, რომ ნატო ღია კარის პოლიტიკის ერთგული რჩება, რაც ამლიერებს ალიანსს და მილიონობით ევროპელის უსაფრთხოების საწინდარია.

„საქმე იმაშია, რომ საქართველოს გაწევრიანების გეგმა ნატოს ალიანსში 2008 წელს გამოცხადდა და ეს დღემდე ნატოს პოლიტიკად რჩება, რომ საქართველო ნატოს წევრი გახდება. თუმცა ვფიქრობ, ახლა საქმე პოლიტიკური

გადაწყვეტილების გამონახვაშია და თუ როგორ აღასრულებს ალიანსი საკუთარ განცხადებას ბუქარესტის სამიტზე საქართველოსთან მიმართებაში“²¹

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო სტრატეგიულად მნიშვნელოვანია და ევროატლანტიკური ოჯახისადმი ურყევია მისი ერთგულება, საქართველო კვლავ ბუქარესტის სამიტზე მიღებული გადაწყვეტილების განხორციელების მოლოდინშია. მით უფრო, რომ საქართველო-ნატო-ს თანამშრომლობა მოიცავს წევრობისთვის საჭირო ყველა ინსტრუმენტს, რაც არაერთგზის გაჟღერდა ალიანსის მაღალი დონის წარმომადგენლების, მათ შორის ნატო-ს გენერალური მდივნის იენს სტოლტენბერგის მიერ.²²

²¹ პოლკოვნიკი რობერტ ჰემილტონი, რობერტ ჰემილტონი - ტერიტორიული კონფლიქტები ნატოში წევრობას არ გამორიცხავს 05.06.2016 გვ.1. <https://www.allnews.ge/politika/147668-robert-hamiltoni-teritoriuli-konpliktebi-natoshi-cevrobas-ar-gamoricxavs/> (ბოლო ნახვა 12.05.2021).

²² ხათუნა ბურკაძე, „საქართველო ნატო-ს წევრობას იმსახურებს“, ჯეოქეისი. 14 თებ. 2020. გვ.1. <https://www.geocase.ge/ka/publications/45/saqartvelo-nato-s-tsevrobashimsakhurebs> (ბოლო ნახვა - 10.05.2021)

დასკვნა

შექმნის დღიდან დღემდე როგორც ვხედავთ ნატომ დიდი ტრანსფორმაცია განიცადა, თითქმის ყველა ასპექტში, კოლექტიური თავდაცვის ბლოკიდან მისი ძირითადი საქმიანობა უკვე ანტიტერორისტულ საქმიანობაში გადაიზარდა, თუ მისი შექმნის მთავარი მიზანი იყო საბჭოთა კავშირის და მისი მომხრეების წინააღმდეგ მოქმედება და შესაძლო მომავალი აგრესიის შეჩერება, დღეს კი უკვე საბჭოთა კავშირის მემკვიდრე ასეთ აშკარა საფრთხეს აღარ წარმოადგენს, ბევრმა შეიძლება თქვას რომ რუსეთის ფედერაციის სამხედრო პოტენციური ნაკლებია ვიდრე საბჭოთა კავშირის, მაგრამ ეს ასე არაა, რუსეთი გახდა ბევრად ტექნოლოგიური ვიდრე ადრე ეს იყო საბჭოთა კავშირი. ნაშრომში მოცემული ჰიპოთეზა კვლევის შედეგად დასტურდება.

დღევანდელ მსოფლიოში ყველაზე მთავარ როლს ასრულებს ფინანსები და ეკონომიკა, დღეს ვერ იქნება ისეთი ქვეყანა დომინანტი მსოფლიოში, რომელსაც სუსტი ეკონომიკა აქვთ, სამხედრო შეიარაღება უკვე მეორე ფლანგზეა გადასული, ეს არის უსართხობის და არა არსებობის გარანტი, ძლიერ შეიარაღებას კი ჭირდება პირველ რიგში ძლიერი ეკონომიკა, რაც დღესდღეისობით უმეტესობა ქვეყნებს არ გააჩნია, მაგ: იგივე ჩრდ კორეა, ირანი, აფრიკის ბევრი სახელმწიფო, სადაც ავტომატ კალაშნიკოვს 1 ქათამში ცვლიან.

როგორც ადრე ასევე დღესაც ევროპა რჩება მსოფლიოს ცენტრად. ყველაზე მეტი განვითარებული ქვეყანა, ყველაზე ძლიერი ეკონომიკებით ზუსტად აქაა თავმოყრილი, აქ მდებარეობს მსოფლიოს წამყვანი ორგანიზაციების შაბზინები, ისეთები როგორებიცაა, გაერო ნატო, ევროკავშირი და სხვა. მარტივად რომ ვთვათ ევროპა არის მსოფლიოს ცენტრი, დედაქალაქი, მთავარი მოქმედების არეალი, აქ მოხდა 2 მსოფლიო ომი, 2 დიდი სამხედრო ბლოკის დაპირისპირება, ამ კონტინენტმა გამოიარა რამდენიმე წლიანი დამაბულობა, რომელსაც ჩვენ ცივი ომის სახელით ვიცნობთ, მათ საბოლოოდ მიაღწიეს თავის მიზანს და დამალეს თავისი მთავარი მოწინააღმდეგე საბჭოთა კავშირის სახით.

გასული საუკუნე გამოირჩეოდა ბევრი მრავალფეროვნებით, მაგრამ ყველაზე მთავარი რაც ამ საუკუნეში მოხდა ეს არის ტექნოლოგიური რევოლუცია, რაც გამოიწვია ორმა მსოფლიო ომმა. პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ წამყვანი ქვეყნების მეთაურობით შეიქმნა ერთა ლიგა, რომელმაც თავისი მოვალეობა ვერ შეასრულა, იქიდან გამომდინარე რომ ამ ორგანიზაციაში ყველა ქვეყნის როლი ძირითადი იყო და გადაწყვეტილების მიღება ურთულესი ხდებოდა, ამ დამაბულობამ ევროპის კონტინენტზე გამოიწვია უფრო მსხვილ მასშტაბიანი და დიდი კონლიქტი, მეორე მსოფლიო ომის დროს დანაკარგი ბევრად მეტი იყო ვიდრე პირველში, ამ ომის მსვლელობისას მოხდა ტექნოლოგიური ნახტომები, თითქმის ყველა სფეროში, განდა ბირთვული იარაღი და ასევე რეაქტიული ძრავა, რამაც ძალთა ბალანსი და ადამიანებს შორის კომუნიკაცია მომავალში ძალიან შეცვალა. ომის დასრულების შემდეგ ძალიან დიდი იყო საფრთხე ახალი კონფლიქტის დაწყების ახლა უკვე გერმანია მოკავშირეთა ბანაკში მოექცა, ხოლო საბჭოთა კავშირი მოწინააღმდეგე ბანაკში, მაგრამ ამ ქვეყნებმა მოახერხეს და შექმნეს ისეთი მსოლიო ორგანიზაციის შექმნა როგორცაა გაერო, გაეროს დამსახურებაა ზუსტად ის რომ შემდგომ პერიოდში ლოკალური ომების რაოდენობამ საგრძნობლად იკლო.

ომის დასრულების შემდეგ მოკავსირებმა გადაწყვიტეს რომ ურთიერთობების გასამყარებლად შეექმნათ სამხედრო ბლოკი რომელიც მათ შესაძლო აგრესიისგან დაიცავდა, ისინი ვალდებულები იქნებოდნენ რომ ჩართულიყვნენ იმ სამხედრო მოქმედებებში თუ მათ მოკავშირე ქვეყანას თავს დაესხმებოდნენ, მოკავშირეებს სურდათ აღარ განმეოებულიყო ის სცენარები რაც ნამადე ხდებოდა მეორე მსოფლიო ომის დაწყებამდე როცა გემანია არავის დაუსჯია და მისთვის წინააღმდეგობა არავის გაუწევია როდესაც ნაცისტები საკუთარ საზღვრებს აფართოებდნენ. მათ მთავარ მიზანს წარმოადგენდა შესაძლო ომის შემთხვევაში კოლექტიური თავდაცვისთვის მიემართათ. ასე შეიქმნა ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსი.

ნატოს არსებობა ცივი ომის პერიოდში ევროპაში დიდ ძალას წარმოადგენდა მაგრამ შესაძლო კონფლიქტის შემთხვევაში დანაკარგი იმდენად დიდი იქნებოდა რომ ამ რისკზე წასვლა არცერთ მხარეს არ სურდა, ეს პერიოდი ნატოსთვის არც ისე კარგად გამოიყურებოდა და მის ერთიანობას არაეზრთხელ დაესვა კითხვის ნიშანი, ყველაზე მკაფიო ფაქტად რჩება საფრანგეთის გამოსვლა და შემდეგ ისევ დაბრუნება, ასევე საბერძნეთისა და თურქეთის კონფლიქტი კვიპროსის გამო.

მთელი ცივი ომის განმავლობაში საბჭოთა კავშირის და ნატოს დაპირისპერა არც თუ ისე აქტუალური იყო, მთავარ ძალად დასავლეთიდან ამერიკის შეერთებული შტატები წარმოადგენდა, ამ ორი სუპერსახელმწიფოს შეიარაღებული დაპირისპირება მსოფლიოს ყველა კონტინენტზე მიმდინარეობდა, ევროპის და ანტარქტიდის გარდა. ევროპა ტვითონ იყო მოქმედებების ეპიცენტრი, მაგრამ შეიარაღებული კონფლიქტი მთელი ცივი ომის განმავლობაში არ ყოფილა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ მსოფლიოში გაჩნდა ერთი აქტუალური კითხვა, რაღა საჭირო იყო ნატო, რადგან მათი მთავარი მტერი აღარ არსებობდა. აქედან გამომდინარე ნატოს წამყვანი სახელმწიფოები იძულებულები გახდნენ რომ ალიანსის ძირითადი სტრატეგია შეეცვალათ, პირველი კონფლიქტი სადაც ნატო ღიად გამოჩნდა ეს იყო იუგოსლავიის შიდა არეულობა, შემდეგ კი 11 სექტემბრის ამბებმა უკვე ცხადყო რომ მსოფლიოში ტერორისტებისგან მომდინარე საფრთხე ბევრად სახიფათო იყო ვიდრე საბჭოთა კავშირის მემკვიდრის რუსეთისგან, რადგან თვითონ რუსეთი დაშლის პირას აღმოჩნდა, ქვეყანაში ეკონომიკური პრობლემები საშუალებას აღარ აძლევდათ რომ რაიმე სახის ძალთა ბალანსზე ყოფილიყო საუბარი, ეს ყველაფერი მარტო მათ აზროვნებაში არსებობდა.

მეხუთე პუნქტი, ეს არის ის ძირითადი მიზეზი რის გამოც შეიქმნა ეს ორგანიზაცია, კოლექტიური თავდაცვის გეგმა რომელიც პატარა სახელმწიფოებს აძლევს საშუალებას რომ მომავალი საფრთხიდან რაიმე სამხედრო ინტერვენციის შემთხვევაში ქონდეთ დახმარების იმედი დიდი და

ძლიერი სახელმწიფოების რომლებიც ამ ბლოის წევრები არიან. აქვე შეგვიძლია ვთქვათ რომ ძლიერ სახელმწიფოებს პატარა სახელმწიფოების სახით აქვთ პლაცდარმი რომ ორგანიზაციამ თავისი პირველადი დანიშნულების საქიროების დროს იმოქმედოს ისე რომ წამყვანი ქვეყნები და მათი ინდუსტრიული არეალი მინიმალურად დაზიანდეს.

ნატომ დაიწყო გაფართოება აღმოსავლეთით, ბლოკში გაწევრიანდა ყოფილი ვარშავის პაქტის ქვეყნები , შემდგომ კი უკვე ყოფილი საბჭოთა კავშირის, ამ ყველაფერმა რუსეთიდან დიდი აჟიოტაჟი გამოიწვია, რუსები ამბობენ რომ მათ დანაპირები არ აასრულებს და აღმოსავლეთით გაფართოება გააგრძელეს, დასავლეთი კი ირწმუნება რომ ასეთი დაპირება მათი მხრიდან არ ყოფილა. ნატო რუსეთის ურთიერთობა ამ ეტაპზე დასტაბილურებულია და ბოლო წლებში 2008 წლის აგვისტოში და 2014 წლის გაზახულზე მომხდარმა კონფლიქტებმა რუსეთის მონაწილეობით ცოტა დაამძიმა, მაგრამ საბოლოოდ მწვავე ესკალაცია ჯერჯერობით არ ყოფილა.

რაც შეეხება ნატო საქართველოს ურთიერთობას აქ ყველაფერი სტაბილურადაა, გრძელდება ჩვენი ქვეყნის ამ ორგანიზაციასთან თანამშრომლობა, მაგრამ ეს ყველაფერი უკვე უხეშად რომ ვთქვათ ცირკს ემსგავსება. წლებია უკვე ნატო და საქართველო მჭიდროდ თანამშრომლობენ სხვადასხვა მისიებში და გვპირდებიან რომ საქართველო ნატოს წევრი აუცილებლად გახდება, ამბობენ რომ ნატოს კარი საქართველოსთვის ღიაა, მაგრამ ამ ყველაფრის შემხედვარე ჩნდება ისეთი გრძნობა რომ თვითონ ეს კარები შედგება გადაულახავი უხილავი ველისგან რომლის გასაღებსაც ჩვენ არ გვაძლევენ.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. კოგანი, ი. „ოთხმრივი ურთიერთობები:რუსეთი/ევროკავშირი/ნატო/ამერიკა-საქართველო“. საქართველოს სტრატეგიის და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ცენტრი. თბილისი 2013 წელი.
2. მაისაია, ვ. "საქართველოს საგარეო პოლიტიკური პრიორიტეტები და დეტერმინანტები ცივი ომის შემდეგ 1991-2004 წ.წ. თბილისი 2013 წელი.
3. ჩიტაძე, ნ. ნატო-ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი მსოფლიოში მშვიდობისა და სტაბილურობის მთვარი გარანტი. თბილისი. 2008 წელი.
4. ჰელმუტ გ., ლაპინსი ვ.ვ., დეტლევ ფული, რა დარჩა დასავლეთისგან? – Quo Vadis NATO? , თბილისი: ფრიდრიხ ებერტის ფორდი, 2018
5. Buffaloe David. Defining Asymmetric Warfare. Arlington, Virginia: The Association of the United States Army, 2006
6. Dean Jonathan, “OSCE and NATO: Complementary or Competitive Security Providers for Europe?”, In: IFSH (ed.), OSCE Yearbook 1999, Baden-Baden 2000,
7. Organization for security and co-operation in Europe , “The OSCE and contemporary security challenges: A collection of essays,” Mission to Serbia, 2016.
8. Roberts Adam, “Lives and Statistics: Are 90% of War Victims Civilians?,” Journal Survival, vol. 52. No.3. June-July, 2010
9. The North Atlantic Treaty Organization, Active Engagement, Modern Defence Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization, Lisbon, 2010.
10. Yost David S. NATO and International Organizations, Rome: NATO Defense College, Research Division, 2007.
11. The North Atlantic Treaty Organization, „NATO 2020: Assured Security; Dynamic Engagement- Analysis and Recommendations of the Group of Experts on a New Strategic Concept for NATO“, May 17, 2010.

12. Stephen J. Mariano lieutenant colonel united states army. Untangling NATO Transformation. 2018.
13. Hans Binnendijk and Gina Cordero, Transforming NATO An NDU Anthology. 2010.
14. David Nauta The International Responsibility of NATO and its Personnel during Military Operations. 2015.
15. ТРАНСФОРМАЦИЯ НАТО В УСЛОВИЯХ ОКОНЧАНИЯ "ХОЛОДНОЙ ВОЙНЫ" алипан ахмедов. 2018.

ინტერნეტ რესურსები

1. რობერტ ჰამილტონი - ტერიტორიული კონფლიქტები ნატოში წევრობას არ გამოორიცხავს
05.06.2016 <https://www.allnews.ge/politika/147668-robert-hamiltoni-teritoriuli-konpliktebi-natoshi-cevrobas-ar-gamoricxavs/>
2. იენს სტოლტემბერგის სიტყვა, 17 თებერვალი 2021, <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/10725761>
3. ნატოს ბრძოლა ტერორიზმთან, ნატოს ოფიციალური საიტი
https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_48801.htm
4. რუსეთთან ურთიერთობა, ნატოს ოფიციალური საიტი.
https://www.nato.int/cps/ru/natolive/topics_50090.htm
5. NATO STRATEGY DOCUMENTS 1949-1969 Dr. Gregory W. Pedlow Chief, Historical Office
Supreme Headquarters Allied Powers Europe
<https://www.nato.int/docu/stratdoc/eng/intro.pdf>
6. United states department archives https://1997-2001.state.gov/regions/eur/fs_members.html
<https://cyberleninka.ru/article/n/rasshirenie-nato-na-vostok-v-kontekste-geopoliticheskoy-situatsii-na-postsovetskom-prostranstve/viewer>
7. Julian Lindley French and Neil Macfarlane Nort Atlantic Treaty Organization
https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/486325/mod_resource/content/0/%5BLindley-french%5D%20The%20North%20Atlantic%20Treaty%20Organiz%28BookFi%29.pdf

8. NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO) 9 ნოემბერი 2018
<https://www.handbook.cimic-coe.org/8.-annex/reference-docs/ajp-3.19-eda-v1-e.pdf>
9. Did The West Promise Moscow That NATO Would Not Expand? Well, It's Complicated. Mike Eckel <https://www.rferl.org/a/nato-expansion-russia-mislead/31263602.html>
10. NATO Conference of National Armaments (CNAD)
<http://www.gdaee.mil.gr/en/gddiaannouncements-gddia/nato-conference-national-armaments-cnad>
11. Cyber defence (ნატოს ოფიციალური საიტი)
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm
12. Euro-atlantic disaster response coordination centre (eadrcc)
<https://www.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=f5c32302653b47578ed389561a1ae993>
13. To What Extent Was the NATO Intervention in Libya a Humanitarian Intervention? Matthew Green 6 თებერვალი 2019 <https://www.e-ir.info/2019/02/06/to-what-extent-was-the-nato-intervention-in-libya-a-humanitarian-intervention/>
14. ISAF's mission in Afghanistan (2001-2014) (Archived) (ნატოს ოფიციალური საიტი)
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm
15. Riga and beyond: The political transformation of NATO (ნატოს ოფიციალური საიტი)
<https://www.nato.int/docu/review/articles/2006/12/01/riga-and-beyond-the-political-transformation-of-nato/index.html>
16. NATO's New Order: The Alliance After the Cold War MARK J. RICE 7 აპრილი 2016
<https://origins.osu.edu/article/natos-new-order-alliance-after-cold-war>
17. NATO and the Transatlantic Relationship after the Iraq War ვილსონ ცენტრი, 10 დეკემბერი 2003 <https://www.wilsoncenter.org/event/nato-and-the-transatlantic-relationship-after-the-iraq-war>
18. The Libyan conflict and its controversial roots Nicola Pedde 4 ივლისი 2017
<https://link.springer.com/article/10.1007/s12290-017-0447-5>

19. NATO and the War on Terrorism: A Changing Alliance Philip H. Gordon 1 ივნისი 2002
<https://www.brookings.edu/articles/nato-and-the-war-on-terrorism-a-changing-alliance/>
20. История создания и основные этапы развития Североатлантического союза, Полковник В. Витров <http://pentagonus.ru/publ/19-1-0-1148>
21. История расширения НАТО. Досье 07.06.2017 <https://tass.ru/info/4319661>
22. Расширение нато на восток реферат в контексте геополитической ситуации на постсоветском пространстве, 2009 წელი
23. Некоторые итоги интервенции в Ливию 2 ნოემბერი 2011 [https://topwar.ru/8099-
nekotorye-itogi-intervencii-v-liviyu.html](https://topwar.ru/8099-nekotorye-itogi-intervencii-v-liviyu.html)
24. Сдерживание и оборона, (ნატოს ოფიციალური საიტი)
https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_133127.htm
25. Дорога в ригу Аллен Г. Сенс, 2006 წელი
<https://www.nato.int/docu/review/2006/issue4/russian/analysis3.html>
26. Операция НАТО "Союзническая сила". 20 лет с начала бомбардировок Югославии 23 მარტი 2019 <https://tass.ru/info/6250913>
27. Последняя война Запада, 2011 წლის 1 ნოემბერი <https://lenta.ru/articles/2011/11/01/otan/>

დანართები

დანართი #1.

ნატოს გაფართოება წლების მიხედვით:

1949 წლის 4 აპრილი შექმნა - დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი, ბელგია, დანია, ისლანდია, იტალია, კანადა, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, ნორვეგია, პორტუგალია, კანადა და შეერთებული შტატები.

1952 წელი - საბერძნეთი და თურქეთი.

1955 წელი - დასავლეთ გერმანია.

1982 წელი - ესპანეთი.

1999 წელი - პოლონეთი, ჩეხეთი, უნგრეთი.

2004 წელი - ლივა, ლატვია, ესტონეთი, რუმინეთი, ბულგარეთი, სლოვაკეთი და სლოვენია.

2009 წელი - ხორვაია და ალბანეთი.

2017 წელი - მონტენეგრო.

2020 წელი - ჩრდ. მაკედონია.

დანართი #2.

ნატოში გაწევრიანების მინიმალური მოთხოვნები

ევროპისა და კანადის საქმეთა ბიუროს მიერ მომზადებული ფაქტების ფურცელი, 1997 წლის 30 ივნისი.

ნატო-ში გაწევრიანება ღიაა ევროპის ყველა განვითარებადი დემოკრატიული ქვეყნისთვის, რომლებიც იზიარებენ ალიანსის ღირებულებებს და მზად არიან შეასრულონ წევრობის ვალდებულებები.

წევრობისთვის არ არსებობს ჩამონათვალი.

წევრობის კანდიდატებმა უნდა დააკმაყოფილონ შემდეგი ხუთი მოთხოვნა:

- - ახალმა წევრებმა უნდა დაიცვან დემოკრატია, მრავალფეროვნების ჩათვლით.

- -ახალმა წევრებმა უნდა მიაღწიონ პროგრესს საბაზრო ეკონომიკის მიმართულებით.

- - მათი სამხედრო ძალები უნდა იყოს მკაცრი სამოქალაქო კონტროლის ქვეშ.

- - ისინი უნდა იყვნენ კარგი მეზობლები და პატივს სცემენ სუვერენიტეტს თავიანთი საზღვრების მიღმა.

- - ისინი უნდა მუშაობდნენ ნატოს ძალებთან თავსებადობისკენ.

დანართი #3.

პროგრამა მიზნად ისახავს შემდეგ სფეროებს:

ფართომასშტაბიანი სამოქალაქო და სამხედრო თვითმფრინავების მოწყვლადობის შემცირება კაცობრიობის პორტატულ საზენიტო სარაკეტო სისტემებთან მიმართებაში (MANPADS).

ნავსადგურისა და ნავსადგურის დაცვა;

ვერტმფრენების დაუცველობის შემცირება სარაკეტო ყუმბარმტყორცნების მიმართ.

იმპროვიზირებული ასაფეთქებელი მოწყობილობის კონტროლი.

ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოაქტიური და ბირთვული იარაღისგან გამოვლენისა და დაცვის ზომები.

ობიექტების - ტერორისტების დაზვერვის, მეთვალყურეობის, დაზვერვისა და აღმოჩენის ტექნოლოგიები.

ასაფეთქებელი ობიექტების განადგურება და აფეთქების შედეგების აღმოფხვრა.

ანტიდაბომბვითი ტექნოლოგიები.

სიცოცხლის დამხმარე საშუალებების დაცვა.

არალეტალური საშუალებების განვითარება.